

Zlechov

PhDr. Jiří Čoupek
Mgr. Lukáš Čoupek

Obec Zlechov 2007

Úvodem

Poloha obce

Obec Zlechov se rozprostírá asi 6 km západně od Uherského Hradiště v mírném údolí předhůří Chřibských hor. Od roku 2000 je součástí nového Zlínského kraje. Obcí v minulosti procházela významná cesta ze Starého Města na Buchlovice a Brno, která se zde křížila s místními odbočkami na Tupesy a Velehrad směrem severním, na jih pak vede cesta na Nedakonice a Polešovice. Další odbočka za vesnicí směřuje na Boršice u Buchlovic. Zlechovský katastr má rozlohu 649 hektarů a sousedí se sedmi obcemi - Starým Městem, Jalubím, Velehradem, Tupesy, dotkne se Buchlovic a dále se vine kolem Boršic a Kostelan nad Moravou. Počet obyvatel obce dosáhl v roce 2007 čísla , obytných domů má .

Obcí protéká Zlechovský potok, pramenící na katastru obce Břestek v Novodvorském polesí v nadmořské výšce 338 m. Na území Zlechova se do něj vlévá místní potůček. Zlechovský potok na svém dolním toku před ústím do řeky Moravy vytváří hranici mezi Starým Městem na straně jedné a Zlechovem a Kostelany nad Moravou na straně druhé. Samotná obec pak leží v nadmořské výšce 208 m.

Mapa stabilního katastru z roku 1827 uvádí neobvykle velké množství názvů místních tratí. Na pravém břehu Zlechovského potoka to byly Do Žlábku, Novosady, Vejsady, Horky, Přední Díly, Zelnice, Louky a Jezírka, na levém břehu Žleby, Nad Loučkami, Díly, Zadní Díly, Slíny, Kouty, Nivky, Vinohrádky, Za Vlčím dolem, Před Vlčím dolem, Padělíky, Hrubé Padělky a Malé Padělky. Starší tereziánský katastr ještě uvádí místní trať Nad Močidly, Podsečina, Díl od Podsečiny, Padělek za Klečím, Padělek nad Hruškami, Kostelanské, Zázvorovice a Niva u Háje, v josefínském katastru se pak objevuje název Přídanky, Čtvrtky, Dolnice a Zahrady a v dalších pramenech Valy, Široké, Za Branou, Hlaviny apod.

Název obce se odvozuje od „vsi lidí Zlechových“, ve 13. století se objevuje i varianta Lechov, tedy vesnice Lecha nebo Zlecha. Lidový výklad je pak od slova zlý (zlých lidí) a je vtělen do následující pověsti.

Stařeček Kutálek vyprávěl: Jak stojí včilěj ve Zlechově kostel, byl dříve dvůr a v něm bývalo jakési chlapisko – šak mu aj říkali zeman – to to moselo cosi byt. Ten chlap měl psa a velice mu dělal zle. Nedával mu žrat a tlúkl ho. Jednú si ale psisko řeklo: Ná, co se mám já mět tak zle? A utéklo. Temu místo říkali už potom Zlechov, že se tam zle chovali k psu. Ale teho psa nepustil pan zeman jen tak. Všeci jeho pacholci ho museli hónit, až ho zahnali do dolinky a začali radostně křičet: Tu pes, tu pes! No a vidíte, dědině na tom místě se říká

Tupesy. Ale milý pes se nedál a letěl, enom se za ním prášilo, až do kopců za Buchlovicama. A aby unikl pacholkom, čapl si za keř. Ale oni vlézli aj tam za ním a viděvá ho, zas volali: Tu čapí, tu čapí! A od teho sú Tučapy. Tož už to všecko víte. Ani by člověk nevěřil, co takové psisko nadělalo.

Symboly obce

Obecní symboly (znak a prapor) byly Zlechovu uděleny Poslaneckou sněmovnou České republiky 5. října 2004. Jejich tvůrcem se stal Mgr. Jan Tejkal, který ve svých návrzích vycházel ze staré obecní pečeti a z razítek obce užívaných od 2. poloviny 19. století. Na nejstarším znamení obce se nacházel hrozen, pod ním révový list, vpravo vinařský nůž a vlevo radlice. Později se však místo radlice objevil druhý vinařský nůž a tato podoba razítek se udržela až do roku 1945.

Znak obce symbolizuje zemědělskou a vinařskou tradici. Tvoří jej zelený štít, v němž je vztyčený vinný hrozen na prohnutém stonku s jedním doleva svěšeným listem, provázený vpravo vinařským nožem a vlevo vztyčenou doleva obrácenou radlicí. Barva všech figur je stříbrná.

Prapor obce je popsán jako list tvořený třemi svislými pruhy – bílý, zelený, bílý – v poměru 1:3:1. V zeleném pruhu je vztyčený vinný hrozen na prohnutém stonku s jedním listem obráceným k dolnímu cípu, provázený na žerďové straně vinařským nožem s ostřím k žerdi a na vlající straně radlicí s ostřím k vlajícímu a hroznem k hornímu okraji, vše bílé. Poměr šířky a délky listu je 2:3.

Patronka obce je sv. Anna, matka budoucí Matky Boží Marie. Úcta k svaté Anně vrcholila v 15. a 16. století, kdy ji v roce 1481 přijal papež Sixtus IV. do římského kalendáře a pak roku 1584 papež Řehoř XIII. nařídil světit svátek sv. Anny. Obvykle bývá znázorňována jako starší žena se šátkem na hlavě, někdy s Marií a malým Ježíškem. Je ochránkyní šťastného manželství, matek, vdov a dělnic, ale také všech domácích zaměstnanců a řemeslníků, přímlyvkyní za déšť a proti bouři. Jako patronka Zlechova se připomíná od roku 1850 a její svátek se světí 26. července společně s jejím manželem Jáchymem.

Hody jsou ve Zlechově tzv. císařské, třetí neděle v říjnu, a to podle nařízení císaře Josefa II. (1780-1790), který takto určil hodové zábavy pro vesnice bez místního kostela.

Přírodní podmínky

Polohu Zlechova klademe do Dolnomoravského úvalu s nadmořskou výškou kolem 180-200 metrů a do blízkosti významného správního centra Uherského Hradiště, respektive historického hradišťsko-staroměstského komplexu. Území od pravého břehu řeky Moravy se zde zvedá z říční nivy ke Kyjovské pahorkatině a romantickým Chřibům. Původně bylo součástí mořského systému, spojeného s indopacifickým prostorem, později mělo charakter průtočného vnitrozemského sladkovodního jezera. Většinu mladších sedimentů, tedy zdejších bohatých nalezišť štěrků, písků a jílu, přinesla řeka Morava teprve v průběhu posledního milionu let. Svrchní vrstvu tvoří kvalitní půda, vhodná pro zemědělskou výrobu.

Podnebí v Dolnomoravském úvalu náleží k teplé klimatické oblasti s dlouhým, velmi teplým a suchým létem, s teplým až mírně teplým jarem a podzimem a krátkou zimou, při níž sněhová pokrývka netrvá příliš dlouho. Průměrné roční teploty se pohybují v rozsahu 8,7 až 9,4 °C. Nejchladnějším měsícem roku je leden s průměrnou teplotou -1,9 až -2,2 °C, přičemž absolutní minima se pohybují v rozsahu -29 až -30 °C. Nejteplejším měsícem je červenec s průměrnou teplotou přes 19 °C a absolutním maximem 35 °C. Roční úhrn srážek se pohybuje od 500 do 680 mm, přičemž od října do března spadne asi 40 % ročního úhrnu.

Skladba a charakter květeny a zvířeny na zdejším území už nemá s původní přírodou mnoho společného. V tomto prostředí, které lidé osídlují již téměř dvě tisíciletí, obyvatelstvo zasáhlo do všech přírodních složek a pozměnilo krajinu ke své potřebě. Zanikly nejen zdejší lužní lesy a louky, ale byly vysušeny i zdejší mokřady a jezírka, po kterých zůstaly jen pomístní názvy.

Nejstarší dějiny

Snad první lovecká tlupa neandrtálských pralidí prošla středním Pomoravím v době teplého výkyvu poslední doby ledové, tedy někdy před více **než 40.000 lety př. n. l.** Zatím jediným dokladem této události je nález masivního pazourkovitého úštěpu v Uherském Hradišti-Sadech.

V následujícím období mladého a pozdního paleolitu (**40.000-8.000 let př. n. l.**) se situace z hlediska intenzity a charakteru sídel změnila. Na scéně se objevil moderní člověk dnešního typu (*Homo sapiens sapiens*). V té době u nás dominovala arktická chladnomilná fauna v čele s mamutem a sobem, nechyběli ani bizoni, jeleni, tuři a jeskynní medvědi. Společně se stády zvěře naším územím procházely i lidské tlupy, které tu také při vodním tocích tábořily a lovily velká zvířata. Dokladem jsou četné nálezy zbraní a specializovaných nástrojů, vyráběné převážně z pazourku, radiolaritu, křemene, křišťálu nebo rohovce. K trvalejším stanicím pravěkých lovců patří lokality Buchlovice – Povinná, Jarošov – Rovňa, Velehrad – Háj, Rákoš a Pod Vinohrady a Staré Město – Špitálky a Čertův kút. Ojedinělý nález pazourkového úštěpu pochází také ze Zlechova v trati Pod Hájem. Zcela výjimečné postavení ve středním Pomoraví však mají tři velké stanice na území Boršic v polohách „Chrástka“, „Nadhorky“ a „Svobody“, kde bylo nalezeno několik tisíc kamenných nástrojů jako jsou škrabadla, čepele, rydla, vrtáčky, pilky a další. Toto relativně husté osídlení bylo nepochybně podloženo bohatstvím tehdejší lovné zvěře, která se stávala vítanou kořistí lovců. Nejčastěji se vyskytují kly a kosterní pozůstatky ulovených mamutů, a to např. v Boršicích, Mařaticích, Kunovicích či Polešovicích. Ve Zlechově „V Jamách“ byl pak zachycen zlomek parohu soba. Na konci této doby ale zanikl lov na velká zvířata, která jednak vymřela, jednak odtáhla do severněji položených krajů, následována posledními paleolitickými lovci.

Údobí asi **8.000-5.000 let př. n. l.** představuje střední dobu kamennou (mezolit). Člověk té doby se živil opět lovem, ale menších zvířat, zajíců, bobrů a ptáků, při čemž používal již luky a šípy, živil se také rybolovem a sběrem drobných živočichů a plodů rostlin, vybíráním medu divokých včel apod. Pozůstatky osídlení lidu této doby nacházíme v písčítých oblastech Uherského Ostrohu, Bzence a Moravského Písku. Rozmanité zbraně a nástroje byly stále dokonalejší a dokonalejší a společně s úplným zvládnutím ohně připravily nové hospodářské a politické změny. Toulaví lovci a sběrači se změnil na zemědělce.

Nositeli nové kultury mladší a pozdní doby kamenné (neolitu a eneolitu) v letech **5.000-2.000 let př. n. l.** se stali zemědělci, přicházející k nám od jihovýchodu z poddunajské

oblasti. Ti vyhledávali nejúrodnější teplé sprašové polohy a primitivními dřevěnými a parohovitými nástroji u nás vůbec poprvé, ještě kopaničářským způsobem, začali obdělávat půdu. Pěstovaly se obiloviny (pšenice a ječmen), proso a luštěniny, ale začal se chovat i dobytek – skot a prasata na maso, kozy pro mléka a ovce pro vlnu. Tento způsob života, vázaný na roční vegetační cyklus, si vynutil budování již stálých sídlišť, rozložených zpravidla v nízkých polohách v blízkosti vodních toků. Vedl také k jednomu z nejvýznamnějších objevů neolitického lidstva – výrobě hlinitých nádob. Pro archeology se právě keramika stala rozpoznávacím kritériem hmotné kultury a pomůckou k pojmenování a určování samostatného lidu předhistorické společnosti. Z okolí Zlechova známe celou řadu neolitických sídlišť. S volutou keramikou (ryté linie přerušované důlky) se např. setkáváme v nálezech ve Starém Městě, v Buchlovicích – Újezdě, Padělcích a Příčce, v Boršicích – Oujezdčích a Zelnici a především v samotném Zlechově v trati Padělky. V naší obci se rovněž našly kamenné sekyrky a kopytovité klíny, v blízkém Velehradě zrnotěrky, v Buchlovicích a ve Starém Městě hliněné přesleny na tkaní látek apod. Starší volutovou keramiku vystřídala mladší vypichovaná a malovaná keramika. Ta byla ve Zlechově nalezena v trati Díly i na území okolních obcí. Závěr eneolitického vývoje byl výrazně poznamenán přílivem nového obyvatelstva – nejprve lidu se šňůrovou keramikou a o něco později lidu s keramikou zvoncovitých pohárů. Početné archeologické nálezy svědčí nejen o postupném zdokonalování výrobních nástrojů, ale především o trvalém usídlení zemědělského lidu v našem prostředí.

Novým impulsem ve vývoji lidské společnosti se stal poznatek, že pracovní nástroje a zbraně lze vyrábět nejen ze dřeva, kostí a kamene, ale také z kovu. Nová sociální skupina kovolitců nejdříve zpracovávala měkkou měď, brzy však byla zdokonalena přidáním cínu a tím vznikl pevnější bronz. Další dějinný úsek proto nazýváme dobou bronzovou let **2.000-750 př. n. l.** Je to také období, kdy došlo ke zdatnému zklidnění vývoje a zmenšení migračních procesů na našem území. Někdy je celé období kladeno do souvislosti s vývojem pohřební ritu, takže nejstarší doba bronzová se označuje jako období plochých pohřebišť, střední doba jako období mohylových hrobů a mladší a pozdní doba bronzová jako období popelnicových polí. Z toho je zřejmé že postupně u nás docházelo k přechodu od pohřbívání nespálených těl k pohřbům žárovým. Z hlediska společensko-sociálního dospělo lidstvo doby bronzové do etapy náčelnictví, kdy rodově-kmenová aristokracie vojensky ovládala určité území. Předpokládá se také již vysoké duchovní uvědomění člověka, neboť náboženské obřady začaly probíhat organizovaně a pravidelně s oběťmi a prosbami k bohům. Vedle zemědělství a pastavectví se část obyvatel začala zabývat provozováním specializované malovýroby v kovolitectví, hrnčičství a oděvnictví, případně budovala první šperkařské dílny. Bronzové

nálezky byly objeveny v Polešovicích, ve Starém Městě a v Nedakonicích, odkud jsou známy i mohylové náspy. Naproti tomu typickou oblastí popelnicových polí jsou rozsáhlá sídliště v Babicích, Boršicích, Buchlovicích, Huštěnovicích, Velehradu a ve Starém Městě. Největší bohatství bronzových výrobků dokládají depoty u Polešovic, v Boršicích nad soutokem Medlovického potoka a Dlouhé řeky, v Břestku ve Vinohradech a u Buchlovic na Holém kopci.

Pozdní doba bronzová vyústila do starší doby železné (**8.-5. století př. n. l.**).

Synonymem pro toto období se stal termín „halštát“, pojmenovaný podle známého hornorakouského naleziště nedaleko Salcburku. Na jižní Moravu byly v té době železné předměty především dováženy z vyspělého středomořského prostředí. Pro halštátskou dobu je všeobecně charakteristický rozvoj dálkového obchodu, kdy přes naše území podél řeky Moravy procházela Jantarová stezka ze severního Baltu na jih do antického prostředí Řecka a Říma. Nejznámější naleziště z této doby jsou z Polešovic na Dorštotě a u Nedakonic v Dílech. Mnohaletý klidný vývoj našeho halštátského lidstva byl na přelomu 6. a 5. století př. n. l. přerušen vpádem Skytů z jihovýchodní Evropy a především velkou keltskou expanzí.

Mladší doba železná (**5.-1. století př. n. l.**) je u nás nazývá také dobou laténskou a je spojena s prvním etnikem, po němž se na našem území zachovalo jeho jméno. Hlavními aktéry dějin se zde stali Keltové a jejich kmeny Bójů (po nich nám zůstalo latinské pojmenování Čech - Bohemia) a Volků-Tektoságů. V průběhu doby založili Kelti na Uherskohradištsku řadu sídlišť, které známe z archeologických výzkumů ve Starém Městě, Nedakonicích či Kostelanech. Novým fenoménem jejich vývoje se stala oppida – opevněná ústředí dosahující plochy několika desítek hektarů, která v sobě spojovala funkci středisek obchodu, výroby, moci a náboženského kultu, který obstarávali kněží zvaní druidové. Náznaky takového oppida byly v nedávné době nalezeny v prostorách kopce Modly u Buchlovic. Keltové obohatili naše území novými nástroji, neboť jako výborní řemeslníci provozovali kovolitectví, železářství, šperkařství a výrobu keramiky, propojili zdejší kraj s antickým Římem a položili základ vlády „králů“. Keltské výrobní tradice ještě dlouho ovlivňovaly hospodářskou a kulturní úroveň střední Evropy, i když keltští bojovníci podlehli na přelomu našeho letopočtu náporu Germánů.

Po zániku keltských oppid se ocitla Morava na sféře, kde se střetávaly zájmy Germánů, pronikajících ze severu až k Dunaji, a římských legií, postupujících v protisměru od jihu. Následující období označujeme jako dobu římskou a dobu stěhování národů a vymezujeme je **1.-6. stoletím n. l.** Morava tehdy byla zabrána Kvády a zřejmě i částí Markomanů, kteří opět zakládali svá sídliště na úrodných půdách v blízkosti velkých toků.

Řemeslná i zemědělská výroba byla však u Germánů oproti Keltům na podstatně nižší úrovni, k čemuž přispívaly četné bojové výpravy a válečné strážky. Při nich se zpočátku vojenským výpravám římského impéria dařilo pronikat hluboko do germánských území na sever od Dunaje. Největšího úspěchu dosáhli Římané v době tzv. markomanských válek ve 2. století n. l. za císaře Marka Aurelia, kdy legie pronikly hluboko na Slovensko, jak o tom svědčí jejich nápis na skále v Trenčíně z roku 179. Druhotné nálezy římských cihel ve Starém Městě pak nevyklučují existenci římské vojenské stanice i v našem blízkém okolí, i když dosud nebyla nalezena.

Pozdní doba římská je naopak poznamenána stále častějšími vpády germánských družin do římských provincií jižně od Dunaje. Jejich válečné úspěchy a bohatá kořist se odráží zejména na Slovensku, kde hroby germánských náčelníků byly vybaveny vpravdě knížecí výbavou. K dovršení mocenských změn v poddunajském „limes Romanus“ dochází koncem 4. století, kdy římscí císařové již neměli sílu znovu získat ztracené pozice, a nakonec došlo k zániku říše Západořímské roku 476.

Jednou z významných příčin pohybu germánských kmenů k věčnému městu Římu byl také tlak nových národů, přicházejících z východním území. Byli to např. Svébové, jejichž žárová pohřebiště nacházíme i na Moravě, dále Hunové, kočovný národ vedený divokým Attilou, Rugiové, Herulové, Langobardi a další. Mezi těmito národy a kmeny se také ve 4.-5. století poprvé objevili na našem území i Slované. A zatím co na katastru naší obce jsme dosud nacházely jen drobné připomínky osídlení prvních lidí, pak v této pohnuté době se Zlechov stává jedním z unikátních dokladů přítomnosti protoslovanského osídlení na celé Moravě.

V roce 1956 upozornil amatérský archeolog Ladislav Hartl na skutečnost, že při zakládání sadu J. Cigoše v poloze Padělky byly narušeny zahloubené objekty se střepy nádob. Výzkumy profesora Viléma Hrubého přinesly v roce 1964 objev sídliště z pozdní doby římské ve Zlechově – Močidlech. V tomto místě bylo prozkoumáno 198 sídlištních objektů, mezi nimiž byly zemnice, tj. pravoúhlá zahloubená obydlí kůlové konstrukce, dále sruby provázené obilními jámami a zásobními sklípky, volně stojící pece a další hospodářské a dílenské objekty. Z nekeramických předmětů zde byl nalezen depot dvou železných srpů, nože a dvě šídla, dále stříbrné spony, železné a bronzové přezky, zlomky a polotovary kostěných hřebenů, dva parohové jehlancovité závěsky (amulety plodnosti), skleněné korálky, falzum denáru císaře Hadriána a mnoho dalších. Nejzávažnějším ale byl nález zvláštní keramiky, označené jako kultura černachovská a zarubiněcká, která byla dosud známa pouze ze středního Podněpří na Ukrajině z 3.-4. století. Z nálezového materiálu bylo možno vyvodit, že v průběhu 4. století uskutečnila část východoevropského protoslovanského lidu cestu ze své

původní domoviny na západ, cestu dlouhou 1000 km, až do Zlechova ve středním Pomoraví. Že to nebyla osamocená skupina dokládají obdobné menší nálezy keramiky „zlechovského typu“ v trati Slíny, dále na přilehlém katastru Buchlovic v poloze Honěcko a na levém břehu Moravy v Sadech v trati Kotvice. Poněvadž podobné lokality z celého našeho území jinde nemáme, můžeme právem Zlechovsko označit za jedno z prvních ohnisek západních Slovanů vůbec. Ze zapuštěných kořenů slovanského lidu na Uherskohradištsku vyrůstaly u nás v období stěhování národů stále početnější slovanské rody, které v následujícím 5. a 6. století zanechaly již přes 100 známých lokalit.

Unikátní výzkum profesora Viléma Hrubého byl ve Zlechově ukončen v roce roku 1969 a výsledky nálezů prezentovány na výstavě v místní škole v říjnu 1970. Několikaleté práce archeologů, kteří se přes léto ubytovali „u Gabrielů“, vzbudily v obci širokou odezvu. Navíc se jako jejich pomocníci uplatnilo několik zdejších občanů jako Tomáš Bartošík, Ludmila Čučová, Anežka Kořínková a další. S výsledky výzkumů se několikrát přišel seznámit i pozdější vatikánský archeolog Josef Maria Veselý, který tehdy pobýval na faře v Jalubí.

Slované a Velká Morava

Po prvních prokazatelných slovanských nálezech v 5. století došlo v **6. a v 1. polovině 7. století** k obsazení celé východní a části střední a jižní Evropy slovanskými kmeny. Z původní pravlasti, která se zřejmě rozkládala mezi tokem Dněpru na východě a meziřičím Odry a Visly na západě a mezi obloukem Karpat na jihu a územím Baltů na severu, přicházeli Slované na Moravu dvěma směry. Ten první je už tradičně spojován s průchodem Moravskou bránou a následným pokračováním po toku řeky Moravy s odklonem na dnešní Brněnsko. Ten druhý přicházel od jihovýchodu přes úrodné části jihozápadního Slovenska a bělokarpatskými průsmyky směřoval do středního Pomoraví. Slovanská expanze neměla charakter násilného obsazování nových území, ovšem na druhé straně se vyznačovala vytrvalostí, což souviselo s přibýváním stále nových a nových osídlenců.

Staří Slované byli především zemědělci a chovatelé dobytka, z některých dobových zpráv však také vyplývá, že byli i dobří bojovníci, kteří se jako jezdci objevovali ve vyspělých cizích armádách. Svě osady si zakládali výhradně v blízkosti řeky Moravy, a to po obou jejích březích. Podrobnější poznatky o životě prvních Slovanů přinesl výzkum v Ostrožské Nové Vsi a částečně ve Starém Městě, Uherském Ostrohu a Veselí nad Moravou. Hlavní část zemědělského sídliště tvořila zahlobená obydlí čtvercového nebo obdélníkového tvaru o rozměrech přibližně 4 x 4 m s kamennou píčkou v jednom z rohů proti vchodu nebo s ohništěm posunutým mírně ke středu objektu, se stěnami z proutí omazaného hlínou nebo z dřevěných trámů. Dále bychom v jeho rámci našli zemní jámy hruškovitého tvaru na skladování obilovin, ohrady pro dobytek a samozřejmě další hospodářské stavby různého určení. Bohužel pro malý počet archeologických pramenů se nedaří blíže rekonstruovat události té doby, která byla mj. spojena i s vpádem nomádských kočovníků z východu – Avarů – a vytvořením obranného svazu slovanských kmenů, který je označován jako Sámova říše datovaná do let 623-661.

Změnu přineslo **7.-8. století**, označované jako starší doba hradištní. V té době začali Slované budovat kromě zemědělských sídlišť i opevněná hradiště, chráněná hliněnými valy a opatřenými ještě dřevěnými palisádami nebo stěnami z trámů a košatin a doplněné ještě předsunutým příkopem. Jedno z takových hradištko vzniklo na území dnešního Starého Města, kde v místech zemědělské osady s keramikou pražského typu vzniklo v polovině 8. století na ploše asi 18 ha sídlo kmenového knížete. Rovněž různé způsoby pohřbívání a hrobové nálezy (nálezy hrobů ve Zlechově opět v tratích Močidla a Slíny a slovanského osídlení starší

hradištní doby v tratích Padělky, Díly a Za Branou) nám dokládají rozpad tradiční slovanské občiny a prohlubování rozdílů mezi jednotlivými skupinami společnosti. Ze stařešinů a kmenových náčelníků se stala knížecí nobilita, vedle níž se objevila skupina válečných družiníků a stále početnější byl i stav řemeslníků. Zvyšování produkce železa a úroveň kovolitectví se odrazila ve zvýšení výnosů v zemědělství, bojovníci dostávali lepší zbraně, řemeslníci zase pracovní nástroje a příslušníci nejvyšších vrstev rozhojňovali svůj majetek o nové typy okras – gombíky, opasky, náušnice, náhrdelníky a další.

Současně s majetkovou diferenciací probíhal na Moravě a na jihozápadním Slovensku proces sjednocování slovanských kmenů, jehož výsledkem bylo, že do **9. století** vstoupili naši předci pod jednotným názvem Moravané, a to poprvé mezi vyslanci na říšském sněmu ve Frankfurtu v roce 822. Je to také století zrodu, rozmachu i úpadku nejstaršího raně středověkého státního útvaru na území České republiky – Velké Moravy, dobou, v níž u nás poprvé zapustila své kořeny víra v jediného Boha – křesťanství. Konečně je i dobou, kdy vzniklo první slovanské písmo a literatura a politické a kulturní impulsy z naší země poprvé výrazněji ovlivnily dění v přilehlé části evropského kontinentu.

Už na přelomu 8. a 9. století doznala politická mapa střední Evropy značných změn. Svou historickou roli dohráli Avaři, kteří se rozplynuly v mase Slovanů, a na území dnešního Rakouska vznikla Východní marka jako nejzazší výspa Franské říše. Možná, že právě v této době vykryštovala první staroslovanská knížectví – staromoravské v Pomoraví a Nitranské v slovenském Ponitří. Naopak zcela určitě se na začátku 9. století na hradisku v Mikulčicích a v oblasti Starého Města objevili první křesťanští misionáři ze Salcburku a italské Aquileie, které o něco později vystřídali kněží z Pasova. Za nich byl zřejmě postaven i zděný kostelík na Modré u Velehradu. Ve Spisu o pokřtění Bavorů a Korutanců se k roku 833 uvádí, že vévoda Moravanů Mojmir vyhnal z Nitry Pribinu, který uprchl za Dunaj. Tento údaj se už tradičně dává do souvislosti se vznikem Velké Moravy. Víme také, že jejím prvním vladařem byl Mojmir (833-846) a druhým knížetem Rastislav (846-869), který do země pozval byzantskou misii v čele s Konstantinem a Metodějem, když před tím v roce 855 vyhnal bavorský klérus, kolaborující při válečných střetech s Franky. Z písemných zpráv jsme také zpraveni o tom, že po skončení své misie odešli učení věrozvěsti do Itálie, aby zde před papežem obhájili své učení i existenci svatých knih, které přepsali do slovanské hlaholice. Překladem Bible a bohoslužebných textů, ale i sepsáním legend o životě obou světců koncem 9. století Metodějovými žáky, byly položeny základy vzdělanosti a kultury nejen u nás, ale v celém slovanském světě.

Papež Hadrián II. uznal oba bratry za pravověrné a Metoděje jmenoval roku 869 biskupem moravským. Konstantin v Římě zemřel, přijav zde klášterní jméno Cyril. Mezitím však došlo na Moravě k převratu a odstranění Rastislava, který byl nepřáteli oslepen a odvečen do jednoho z bavorských klášterů. Teprve po porážce franského vojska a po vojenských i diplomatických úspěších mojmírovce Svatopluka (871-894) se mohl Metoděj vrátit na Velkou Moravu. Říše velkomoravská nyní zaujímal nejen území Moravy a západního Slovenska, ale byly k ní připojeny také Čechy, Lužice a Slezsko, na východě Potisí a na jihu oblast Panonie. Vzrůst hospodářské a politické moci vyvrcholil titulací knížete Svatopluka jako „duchovního syna sv. Petra“ a povýšením Metoděje na arcibiskupa a metropolitu moravského roku 880.

Jedno z center tohoto státního útvaru, kde se nacházel palác knížete a jeho vojenské družiny, výrobní a obchodní čtvrtě i komplexy církevních staveb, vykrytalizoval na území, které dnes označujeme pojmy „staroměstsko-uherskohradištská aglomerace“, „Velehradem“ nebo „Moravou“. Rozkládalo se v prostoru dnešního Starého Města, ostrova sv. Jiří až po ostrožnu nad Sady a Kunovicemi. Tento velkomoravský opevněný areál doplňovalo rozsáhlé zemědělské zázemí mnoha vesnic, které zajišťovaly výrobu jak živočišné a rostlinné produkce, tak i dalších hospodářských potřeb – vlny, lnu a konopí pro textilní zpracování, vína pro bohoslužebné potřeby, rybolov apod. Z blízkého okolí musel být dodáván i kámen, dřevo a hlína na stavby, které byly v této aglomeraci budovány. V tomto prostoru samozřejmě pracovalo i obyvatelstvo z území dnešního Zlechova.

Po nastolení knížete Mojžíra II. (894-906) nastal rozklad Velké Moravy zapříčiněný vnitřními boji i vnějšími útoky, zpočátku Bavorů v letech 898-900 a konečně vpádem Maďarů a jejich vítěznou bitvou u Bratislavy roku 907.

Historické počátky obce

Jak vidíme z předchozích kapitol, území obce Zlechova bylo prakticky od 4. století nepřetržitě osídleno, i když pro absenci písemných pramenů neznáme nejen osudy zdejších obyvatel, ale ani název obce či jméno jejího držitele. Zcela jistě však bylo zdejší sídlo součástí staroměstského hradiska a později velkomoravského centra (Veligradu), pro které spolu s dalšími vesnicemi v okolí zajišťovalo jeho zemědělské potřeby a požadavky. I po zániku Velké Moravy a rozpadu mocenské struktury zde dál, v zapomnění mocných, žilo místní obyvatelstvo. Dokladem této skutečnosti je např. archeologicky prozkoumané pohřebiště v Uherském Hradišti-Sadech, které dokládá nepřetržité pohřbívání zesnulých od 9. až do 12. století, ale také mladohradištní sídliště, datované do let 950-1150, v samotném Zlechově v místě Za Branou. Zcela jistě tu také od starodávna procházela cesta ze Starého Města a od Velehradu směrem na Brno, tehdy ovšem nikoliv těžko dostupnými Buchlovskými horami, ale přes Boršice, Osvětimany a Kyjov.

Skromné písemné prameny pak hovoří o soupeření Maďarů, Poláků a Čechů o Moravu a o částečném přežívání církevní struktury, především moravského biskupství. Někdy v poslední čtvrtině 10. století došlo k odtržení slovenské části Velké Moravy k uherskému státu a zbývající Morava byla v letech 1019-1020 definitivně připojena Přemyslovcem knížetem Oldřichem k českému státu. Kdysi ústřední část moravského knížectví při středním a dolním toku řeky Moravy se tak přeměňovala v pohraniční nárazníkovou oblast mezi dvěma novými středověkými státy. Střediska země se proto musela přesunout do bezpečnějších míst, kde vznikla sídla údělných přemyslovských knížat v Brně, Olomouci a ve Znojmě. Na údělná knížectví pak navázala soustava správních hradů, mezi nimiž se objevuje v roce 1141 nížinné opevnění u dnešní Spytihněvi na levé břehu Moravy, hrady v Hodoníně roku 1169 a v Kunovicích roku 1196 a další. Určitě nás nepřekvapí, že mnohá z nich byla založena v těsné blízkosti dřívějších velkomoravských sídel.

Velký význam při upevnění politické moci přemyslovců na Moravě a při opětovném hospodářském, společenském a kulturním povznesení země sehrálo obnovení církevní správy. V roce 1063 bylo v Olomouci obnoveno biskupství a podřízeno arcibiskupovi v Mohuči. Na celém území Moravy pak vzniklo sedm arcijáhenství – velkofarních obvodů, z nichž k spytihněvskému podle listiny olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka patřily v roce 1141 z našeho okolí Velehrad, což bylo označení dnešního Staré Města, dále Kostelany, Břestek, Stříbrnice, Tučapy a trojí Biskupice a zaniklé vesnice Opatovice a Záblačany. Na přelomu 12.

a 13. století však hrad i arcijáhenství ve Spytihněvi zanikly pod vodami říčních meandrů a na historické scéně vystupuje nový a důležitý subjekt, jehož historii se musíme věnovat.

Na počátku 13. století vzbudilo pozornost v nevyšších světských i církevních kruzích založení prvního cisterciáckého kláštera na Moravě. Jeho fundaci s největší pravděpodobností inicioval olomoucký biskup Robert, původem Angličan a také před svým příchodem na Moravu převor cisterciáckého kláštera v Nepomuku v Čechách. (Tento řád byl oblíbený a výborně organizovaný v celé latinské Evropě.) První doklad nacházíme v usnesení kapituly v Citeaux z roku 1204 z něhož vysvítá, že olomoucký biskup v roce 1203 požádal generální kapitulu o povolení zřídit cisterciácký klášter v olomoucké diecézi. V témže roce, tj. 1204, navštívil také biskup Robert obdobný klášter v Plasích u Plzně a zde dojednal další podrobnosti. Z plaského kláštera pak 11. listopadu 1205 také dorazilo do dnešních končin dvanáct cisterciáků v čele s opatem Thizelinem, aby se ujali nelehkého úkolu uvést fundaci v životaschopnou instituci.

Aby však nový klášter mohl fyzický existovat, budovat rozsáhlé církevní a hospodářské stavby a rozvíjet své ekonomické i duchovní aktivity, bylo třeba jej vybavit i hmotnými statky. Sám biskup Robert ovšem neměl pochopitelně žádný vlastní majetek a majetky olomouckého biskupství nebylo možno k takovému účelu použít. Hledal proto vhodnou osobu, šlechtice nebo samotného zeměpána, která by se takového úkolu ujala. A tu našel v osobě moravského markraběte Vladislava Jindřicha, bratra Přemysla Otakara I. Z padělané listiny 2. poloviny 13. století, znějící na jméno Přemysla Otakara I. a hlásící se do roku 1202, víme, že Vladislav koupil za 10 hřiven stříbra od litomyšlských premonstrátů jakýsi statek o rozloze asi 200 jiter polí (asi 57 ha). Na statku se nacházel mlýn a kostel sv. Jana, „tehdy prázdný a pustý“. Dále **markrabě Vladislav koupil** od šlechtice Přibyslava za 50 hřiven stříbra vesnici Boršice, **od šlechtice Dobena za 30 hřiven Zlechov** (*et aliam villam Zlehowe nomine emit a Dobene milite pro XXX marcis argenti cum omnibus appendiciis suis*) a od Smila za 28 hřiven Huštěnovice. Se souhlasem Vladislava i Přemysla věnoval šlechtic Dětrich Grutovič klášteru ještě vesničku Kostelany, kterou si od markraběte nedávno vysloužil.

Jak jsme již pověděli, listina je falzem z poloviny 13. století. Zakládací listinu kláštera zřejmě původně nahradilo jen právní pořízení učiněné před svědky a doprovázené nějakým vnějším symbolickým znamením. V nových poměrech se však písemná listina stávala nezbytným důkazním prostředkem majetkoprávních vztahů a tak si cisterciáci opatřili doklad o tom, co se před padesáti lety stalo. Žádný podvod však není dokonalý a tak padělek se prozrazuje hned v několika údajích. Jedním z nich je skutečnost, že mezi svědky uvádění

dignitáři olomoucké kapituly, totiž děkan Walter a probošt Štěpán, získaly své fundace až v roce 1207. Z uvedených nejasností vyplynuly pro historiky těžkosti s přesnou datací první historické písemné zmínky o Zlechově (a také o Huštěnovicích, protože ostatní obce máme datovány z jiných písemných pramenů). V každém případě však lze historický zrod naší obce položit mezi léta 1202-1207. Současně také můžeme konstatovat, že uvedený a relativně nevelký majetek, totiž vesnice Boršice, Huštěnovice, Kostelany nad Moravou a Zlechov, se stal územní i hospodářskou základnou nově založeného velehradského kláštera.

Jak je z předešlého výkladu patrné, nový klášter vznikl severozápadně od vesnice Velehradu (Starého Města) proti toku říčky Salašky, pramenící v Chřibských lesích. Tím měl být splněn základní řádový požadavek, aby cisterciácké kláštery nebyly zakládány v blízkosti lidských sídel, obchodních cest a brodů. Kláštery měly vznikat v „pustině“, kterou mniši měli teprve kultivovat. A neměli být také rušeni světským podnikáním ve svém rozjímavém životě. Většina cisterciáckých klášterů měla jména z mariánské symboliky, v tomto případě však klášter dostal pojmenování po sídlu spojovaném s cyrilometodějskou tradicí, tedy Velehradem (Veligradem), označovaným ještě v 1. polovině 13. století „dříve hradiště, nyní trhová ves“. Je také nasnadě, že klášter měl velký zájem o získání významného místa do svého vlastnictví, což se zřejmě opět zásluhou olomouckého biskupa Roberta stalo před rokem 1220. V tomto roce získali cisterciáci do svého majetku také vesnici Žarošice a desátky z řady poddanských vsí olomouckého biskupství.

Slavnostní svěcení kláštera na Velehradě vykonal biskup Robert koncem roku 1228 za přítomnosti mnoha světských i církevních osobností v čele s českým králem Přemyslem Otakarem I. a královnou Konstancí. Při této příležitosti vydal panovník 27. listopadu 1228 tzv. velké privilegium, které potvrzovalo již dříve udělenou církevní imunitu, hlavně však přinášelo výčet všech klášterních statků. Po vymezení souvislého a bezprostředního majetku kolem kláštera, tzv. klášterního újezdu, následuje jmenovitý výčet lokalit, které klášter za dobu své krátké existence získal. Mezi nimi se samozřejmě nachází i Zlechov a můžeme teď i prozradit, že vesnice zůstala v poddanství velehradského panství až do vyhlášení konstituce a nástupu občanské společnosti v letech 1848-1850.

Ještě jedna událost 13. století však ovlivnila další vývoj zdejšího území. Bylo to založení města Uherského Hradiště Přemyslem Otakarem II. (1253-1278) na ostrově v řece Moravě, který původně získal velehradský klášter. Město společně budované obyvateli královských Kunovic a staroměstského Velehradu na obranu moravské hranice mělo podle listiny z roku 1258 název Nový Velehrad, po opevnění města na počátku 14. století se však pro něj začala užívat název Hradiště. Původní Velehrad dostal jméno Staré Město a starobylé

pojmenování Velehradu zůstalo pak již jen pro klášter a klášterní ves v jeho okolí. Vzrůstající královské město se stalo brzy konkurentem velehradského kláštera a v 15. a 16. století dokonce na jeho úkor získalo několik poddanských vesnic, např. Staré Město, Jarošov, Kněžpole, Mařatice, Popovice a Podolí. Pro Zlechov se pak Uherské Hradiště stalo v dalších staletích centrem zdejšího správního kraje, hrdebního soudu či vyšších finančních úřadů.

Jiří Čoupek

Vesnice ve středověku a ranném novověku

Klášterní **hospodářství cisterciácké řehole** bylo od svého počátku založeno na zemědělském podnikání ve vlastní režii. Ideálem byla naprostá nezávislost na zdrojích mimo klášterní dominium, situované v dosud neobydlených místech, kde by klášterní komunita našla odloučení od vnějšího světa i dostatek pusté krajiny ke kultivaci. Mniši zde měli zřizovat soustavy dvorů, nazývaných grangie (z lat. grangia = sýpka). Protože samotní mniši by svým počtem k obhospodařování grangií nestačili, vytvořila se u cisterciáků zvláštní kategorie řeholníků, zaměřených na vykonávání prací v klášterním hospodářství. Tito laičtí bratři, zvaní konvrši (lat. fratres conversi), pocházeli z méně majetných vrstev a přestože získávali statut členů řádu, jejich postavení bylo dosti odlišné, což se projevovalo i rozdělením klášterních prostor na zvláštní část pro mnichy a pro konvrše. Mezi konvrši panovala určitá specializace, někteří obdělávali pole volskými potahy (fratres bubulci), jiní byli pastýři ovcí, nebo se starali o chov dobytka. Další specialisté se věnovali vinařství, sadařství nebo mlynářství.

S šířením cisterciáckého řádu z Francie do vzdálenějších oblastí Evropy, mezi něž můžeme samozřejmě zahrnout i středověkou Moravu, bylo třeba tento model upravit místním podmínkám. Nový klášter, jako byl např. ten velehradský, zde nezakládali sami cisterciáci, ti jej pouze osadili svými řeholníky. Po ekonomické stránce ho zabezpečil panovník nebo jiný bohatý velmož, a to tím způsobem, že klášteru věnoval ze svého nemovitého majetku několik vesnic, tedy již dávno osídlenou a obdělávanou zemědělskou půdu. Nebylo zde proto nutné vytvářet nový ekonomický systém, jak tomu bylo v neobydlených končinách. Tuto skutečnost spolu s faktem, že pro zcela autonomní hospodaření by bylo třeba příliš velkého množství konvršů, můžeme označit za příčinu toho, že vedle grangií fungoval i klasický rentový systém, kdy poddaní odváděli klášteru jako své vrchnosti naturální či peněžní dávky (desátky) a za určitých okolností, zejména v době setí, senoseče a žní, museli pomáhat i robotami. Vedle velkého dvora ve Starém Městě měl velehradský klášter podle papežského privilegia Alexandra IV. z 25. února 1261 ještě další dvory v devíti vesnicích, mezi nimiž nacházíme i Zlechov (*Leichow*) a Tupesy.

Zmíněná listina hovoří o zlechovských desátcích, statcích, loukách a pastvinách. Chov dobytka byl na velehradských statcích velmi rozšířen. Ačkoli sami mniši nesměli hovězí ani vepřové maso jíst, prodej dobytka byl nezanedbatelným příjmem do klášterní pokladny, a tak se jeho stáda pásala v lesích podél Moravy i v Chříbech. Také se věnovala péče

vinohradnictví, ovocnářství a zelinářství, jehož rozsah musel pokrýt potřeby konventu, kde rostlinná strava tvořila převažující část jídelníčku. Cisterciácké statky byly v této době vzorem progresivního a výborně organizovaného ekonomického systému.

Od začátku **14. století** se však hospodářská situace kláštera začal zhoršovat. Kromě sporů se sousedy, ve kterých musel klášter bránit nejen své výsady, ale i samotná vlastnická práva, jej oslabovaly zejména nájezdy Matúše Čáka Trenčanského i polské vpády do země. Úbytek poddaných způsoboval také jejich odchod na jiná panství, kterým se chtěli vyhnout odvádění klášterní daně. Tuto dávku klášter sice vybíral, ale musel ji odvádět panovníkovi spolu s daní z komínů a případně i mimořádnou daní. V nejistých dobách si musel také na svou obranu nákladně vydržovat žoldnéře.

Významným rozšířením správní nezávislosti kláštera bylo privilegium krále Jana Lucemburského z roku 1315, kterým byli jeho poddaní vyňati z pravomoci krajských úředníků a velehradští cisterciáci se pro ně stávají skutečnou vrchností, když vyšší soudnictví nad nimi přešlo na klášterní soud se členy jmenovanými z řad laiků nebo konvršů. Netýkalo se to však hrdelního soudnictví, v případech těžkých zločinů tedy předstupovali zlechovští před lovecké právo hradu Buchlova. Za výkon práva museli buchlovskému pánu zaplatit tzv. krevní plat.

Středověcí obyvatelé Zlechova žili v pravidelném rytmu zemědělského roku střídající dle ročních období různé hospodářské aktivity, tvrdě pracovali na svých pozemcích i klášterních polích. Pomalu plynoucí stereotyp narušoval církevní kalendář se svými svátky, které znamenaly nejen den odpočinku, ale také kulturního, společenského a duchovního vyžití účastí na náboženských slavnostech. Obzor vesnického člověka ve světě bez masových médií a prostředků dálkové komunikace ohraničovala vzdálenost jednodenního pěšího pochodu, vše ostatní bylo pro něj za hranicí báje a pohádky. Pro zlechovské tak bylo velkoměstem nedaleko se rozrůstající Uherské Hradiště s bohatým obchodem, duchovním centrem starobylý farní kostel v Boršicích a správním střediskem i nejčastějším cílem jejich cest nedaleký velehradský klášter. Sem směřovaly jejich kroky o Vánocích, Velikonocích, či ve svátek sv. Bernarda nebo Panny Marie, kdy bylo možno za návštěvu velehradského chrámu získat odpustky. Sem také chodili před vrchnost soudit své spory i platit feudální dávky. Zde se setkávali se sousedy z okolních vesnic i získávali od cizinců informace z vnějšího světa. V opevněném klášteře, obehnaném příkopem a hradbami hledali možná také útočiště v čase nebezpečí.

S ohledem na tento úzký vztah nelze pochybovat, že **vyplenění kláštera** časného nedělního rána 12. ledna 1421 muselo na obyvatele blízkého Zlechova zapůsobit jako úder

blesku. Ačkoli se klidný charakter událostí na Moravě zpočátku lišil od husitské revoluce v Čechách, došlo i zde na přelomu roku 1420 a 1421 k pokusu vytvořit centrum radikálního hnutí. Tento „Nový Tábor“ vznikl přímo na statcích nejbohatšího moravského kláštera u Nedakonic, kde se pod vedením kněží Bedřicha ze Strážnice a Tomáše z Vizovic shromáždili sedláci a zemané, kteří pak podnikali výpady proti okolním klášterům, městům i šlechtickým sídlům. Většině mnichů se sice podařilo utéci do bezpečí za hradbami Uherského Hradiště, opat Jan a čtyři jeho spolubratři však byli zajati a upáleni. Klášter i s knihovnou a množstvím cenností ze zlata a stříbra byl vydán napospas plenění a vypálen. Trvalo to 13 až 15 let, než poměry dovolily řeholníkům, aby se vrátili z Hradiště zpět. Také většina obcí a dvorů poddaných klášteru byla zpustošena. A aby toho nebylo málo, nový český král Zikmund dával klášterní statky do zástavy jako odměnu pro své věrné. Jak mohl takto zacházet s církevním majetkem? Podle tehdejšího právního pojetí si totiž donátor církevního majetku nárokoval i nadále určitá vlastnická práva, převážná část církevního majetku tak byla spolu s královskými městy součástí jmění královské komory.

Také sami cisterciáci si museli za situace, kdy příjmy kláštera rapidně klesaly, opatřovat prostředky na živobytí zastavováním svého jmění. Tak přišli o trhovou ves Staré Město, kterou přenechali městu Hradišti výměnou za vykoupení Jarošova, Kněžpole a Zlechova ze zástavy hradištských měšťanů. V zápětí ovšem Zlechov opět jednomu z nich zastavili, a to Štěpánu Pleulovi, členovi jednoho z nejvýznamnějších a nejzámožnějších patricijských rodů ve městě. Získal jej za půjčku 400 hřiven na výplatu jiných zastavených obcí Břestu, Žalkovic a Plešovce. Jeho syn Jiřík Pleul ale půjčku vypověděl a přinutil tím klášter, který neměl jak peníze sehnat, aby mu výměnou za navrácení Zlechova vydal roku 1454 do zástavy ves Polešovice i se statkem a vinohrady, jejíž část už Jiříkovi klášter dříve zastavil. I tuto půjčku, jejíž hodnota se navršila na 1000 zlatých, Jiřík brzy na to vypověděl a klášteru nezbylo než Polešovice zastavit pro změnu Janovi Mlečkovi ze Zástřizl proti umoření zmíněného dluhu. A podobných transakcí bylo mnohem více a roztáčely spirálu, která uvrhávala klášterní hospodářství do hluboké krize, ze které nebylo úniku.

Uklidnění poměrů v zemi dovolilo někdy mezi lety 1434-1437 návrat řeholníků zpět na Velehrad, stěžní to však pro ně bylo důvodem ke zvláštní radosti. Svůj domov našli v troskách a nákladné opravy nepřicházely vůbec v úvahu, neboť byly s ohledem na výše popsané finanční problémy zcela mimo možnosti kláštera, který přišel takřka o všechny zdroje příjmů. Jeho statky byly zpustlé nebo v rukou zástavních držitelů, a tak nezbyvalo než prodejem vzdálenějších nebo méně významných částí dominia uhradit narůstající dluhy. Alespoň jistým mírným vylepšením hubených příjmů mělo být získání poplatků z far

v Uherském Hradišti, Polešovicích a Boršicích, jejichž inkorporování (přivtělení) ke klášteřu si cisterciáci vymohli na papeži Martinu V. v letech 1450 a 1452.

V řadě zájemců o získání pozemkového majetku klášteřa bylo na prvním místě právě královské město a pevnost Uherské Hradiště, jež odolalo všem dobyvatelům, včetně uherského krále Matyáše Korvína, který se o jeho podrobení několikrát marně pokoušel. Ale nejen to. Město vyšlo z husitských a česko-uherských válek jako významná opora královské moci a ochránce uherských hranic posíleno nejen politicky, ale také hospodářsky a jeho další vzestup se odehrával právě na úkor sousedního klášteřa, v jehož poddanství se před dvěma staletími zrodilo. Nyní nastal čas, aby se zbavilo posledních zbytků závislosti. Naopak pro cisterciáky znamenaly války mezi králem Jiřikem z Poděbrad (posléze i jeho nástupcem Vladislavem Jagellonským) a Matyášem Korvínem v 60.-80. letech 15. století dovršení hospodářského úpadku velehradského klášteřa. Cisterciáci se totiž přiklonili na stranu uherského krále, jehož vpády na Moravu se však zastavili o hradištskou pevnost. Český panovník pak štědře odměňoval věrnost měšťanů často právě na jejich úkor.

Následující **16. století** přineslo když už ne zlepšení, tedy jistě alespoň uklidnění života na velehradském panství. Válečné útrapy se mu opět na čas vyhýbaly a poddaní i jejich vrchnost mohli pomýšlet na obnovu zdevastovaného hospodářství. Před opaty i celým konventem velehradským stál ovšem vsutku náročný úkol. Nějaké prostředky se sice podařilo opatřit výkupem výnosnějších statků a jejich následným zastavením za vyšší částku, něco také výhodnějším způsobem úvěru bez odevzdání majetku do zástavní držby. Přesto ale bylo nutno přistoupit také k odprodejům. Roku 1528 uzavřel konvent smlouvu o prodeji již dlouhý čas zastavených vsí Jarošov, Kněžpole, Mařatice, Podolí a Popovice bohatému Hradišti, které nyní vystoupalo na vrchol svého rozkvětu. Roku 1550 se ve prospěch stejného věřitele definitivně zřekl Starého Města. Janovi z Pernštejna odprodali roku 1536 poněkud vzdálené městečko Fryšava.

Finanční poměry se však ani nadále nelepšily, zčásti chybami v hospodaření, více však „zásluhou“ krále Ferdinanda, jenž jej ve snaze získat peníze na válku s Turky zatěžoval novými a novými poplatky a vynucenými půjčkami. Jeho zásahy do práv klášteřa vyvrcholily zástavní smlouvou z přelomu let 1546 a 1547, kterou přešly za zástavní sumu 17.000 zlatých (ve prospěch královské komory, jejímž majetkem klášteřy byly) veškeré jeho statky na dobu 15 let na bratry Pavla, Jana a Václava ze Žerotína. Mnichům zůstal pouze klášteř se štěpnicí a zahradou, fary v Přítlukách, Polešovicích, Boršicích a Jalubí. Žerotínové pak měli přispívat na výživu mnichů (jejichž počet však patrně nepřesahoval deset) 300 zlatými a určenými naturálními dárkami. K prosazení této smlouvy neváhal panovník dokonce sesadit opata,

kteřý se proti ní postavil. Tento stav neměl sice dlouhého trvání a zástava měla být zrušena, král však nebyl ochoten klášterní majetek vyplatit v plné výši a tak nebyla jiná možnost, jak sehnat potřebné finance, než znovu prodávat. Kromě výše zmíněného prodeje Starého Města přišli cisterciáci o Němčice, Břest, Žalkovice, část Plešovce, Újezdec (u Osvětiman) a Potvorovice. Zlechova se změny nijak nedotkly, byl zdá se příliš blízko Velehradu, než aby se ho mohl konvent zbavit.

Už od 14. století postupně v hospodářství kláštera nabývá převahy rentový systém nad grangiemi a husitské války s následným hospodářským úpadkem byly pověstnou poslední kapkou. Nebylo konvršů, kteří by se starali o klášterní dvorce, nezbylo tedy než je rozparcelovat a prodat sedlákům. To byl patrně také osud klášterního dvora ve Zlechově. Jak peněžní příjem z transakce, tak ekonomické posílení poddaných bylo v době úpadku a pustnutí mnoha vesnic i samotného kláštera vítané a žádoucí. Na tuto změnu musela pak logicky navázat i úprava vztahu mezi vrchností a poddanými, a to převod robotních povinností, které už neměly pro klášter bez vlastního hospodářství význam, na peněžní plat. To se časem ukázalo být pro poddané velmi výhodné, když v důsledku přílivu stříbra z nově objeveného amerického kontinentu rapidně poklesla hodnota peněz.

Zlechovští a tupesští obyvatelé také odedávna konali roboty a odváděli peněžní platy Buchlovu za právo na užívání chřibských lesů. Toto právo, dosud ne zcela přesně vymezené, upravovala smlouva mezi klášterem a buchlovským pánem Janem Ždánským ze Zástřizl ze 6. července 1555. Tehdy byly přesně definovány hranice území, ve kterém poddaní ze Zlechova a Tupes „*mají plnou svobodu míti v rubání a sekání lesa, k stavění, pálení, k vinohradům, k řemeslům a jiným všelijakým potřebám svým v dědinách aneb při vinohradech svých, kdež bednáři, koláři a ti, kteříž pluhy, podbranky dělají z těch obou vsí, ti budou moci, což by toho udělali, svobodně prodávati, kdežby se jim zdálo a líbilo*“. Také zde mohli volně pást dobytek i chytat ptáky do sítí i na lep, právo lovit zvěř však náleželo jen buchlovskému pánu. Za tuto výsadu odváděli na Buchlov každoročně majitelé lánu, půllánu a čtvrtlánu 10 grošů, podsedníci 4 groše. Obě obce pak dohromady ještě 150 měřic ovsa. Roku 1559 připadl tento plat odváděný ze Zlechova, který tehdy čítal celkem 10 zlatých a 4 groše, klášteru. Ziskal jej výměnou za zpustlou vesnici Újezdec.

Ve druhé polovině 16. století se postupně začíná situace kláštera obracet k lepšímu. Nezanedbatelnou zásluhu na tom nese i původem polský opat Mikuláš Kromer. Pocházel z měšťanského stavu a tak se čile zajímal o hospodářské záležitosti, dokonce ze své vlasti nechal přivézt množství skotu, jehož chovem se snažil vylepšit řádové finance. Také začal roku 1571 stavbu nové, řádovým předpisům odpovídající budovy, jež měla nahradit

provizorium, trvající od návratu mnichů po husitských válkách. Pomalá konjunktura pokračovala i za jeho nástupců. Úspěch ve sporu s Uherským Hradištěm, které s odkazem na mílové právo (zákaz veškerého řemeslného podnikání na míli od města) bránilo prodeji piva z klášterního pivovaru, umožňoval od roku 1577 získání odbytiště ve většině vsí na panství. Razantní nárůst podnikatelských aktivit vrchnosti v tomto období vyplynul z již dříve zmíněné situace klesajících výnosů z poddanských platů, snižujících se v důsledku inflace měny. Ze stejného důvodu dochází k oživení hospodaření na vlastních statcích.

Znova je to ovšem panovník, tentokrát císař Maxmilián a poté i Rudolf II., který svými finančními požadavky sráží klášter do propasti nucených zástav, prodejů, či dokonce hrozby zcizení, z níž teprve nedávno s obrovským úsilím vyběděl. Do toho přišel ještě vpád uherských povstalců Štěpána Bočkaje roku 1605. Ačkoli nejsilněji utrpěly oblasti na levém břehu Moravy, těžko lze předpokládat, že by nedaleké vesnice za řekou zůstaly zcela ušetřeny. Vždyť i jen průchod domácí zemské hotovosti moravské znamenal pro poddané značnou zátěž.

Mnohem horší časy pro klášter i jeho poddané ale měly teprve přijít v **17. století**. Roku 1619 vypuklo stavovské povstání, jež se stalo prvním dějstvím jednoho z nejničivějších konfliktů evropských dějin, třicetileté války. Dne 7. srpna se zemský sněm usnesl na konfiskaci církevního majetku. Nejen všechny pozemky, ale i samotná klášterní budova byly zabaveny a v první polovině roku 1620 rozprodány. Značnou část, sedm vsí a klášter (ačkoli to není výslovně uvedeno, lze takřka s jistotou předpokládat, že Zlechov byl mezi nimi), získala Alžběta Kotvrdovská z Olešničky a na Buchlově, vdova po Jiřím Zikmundu ze Zástřizl. Po prohře českých a moravských stavů v bitvě na Bílé hoře se poměry obrátily, klášter i statky dostali zpět mniši a buchlovská paní musela uhradit odškodné 735 zlatých. Vzápětí však na klášterní statky vpadli Valaši a na podzim 1623 vojska sedmihradského vévody Bethlena Gabora, mezi nimiž byly i turecké sbory. Klášter byl po dvou stoletích od husitského pustošení opět vypleněn a ničivá pohroma zasáhla krutě i celé okolí. Okolní vsi byly zpustošeny a obyvatelé bráni do zajetí. Údajně bylo zabito 12 lidí a do otroctví odvečeno 248 osob z kláštera a okolních vsí, nemálo lidí také jistě uteklo z panství pryč, neboť toto neštěstí nebylo posledním a průchody vojsk, ať už přicházela ve službách císařských nebo stavovských, nelišily se nikterak od sebe ve strádání a bídě, kterou přinášela venkovskému obyvatelstvu. Roku 1626 vyplenili klášter znovu Valaši a pouhé tři léta před koncem třicetileté války utábořili se roku 1645 přímo v klášteře Švédi.

O zvelebení velehradského panství se ještě za třicetileté války vcelku úspěšně pokusil opat Jan Greifenfels z Pilsenburka. Když se roku 1628 ujal svého úřadu, našel, jak si sám

poznámenal, „*klášter polopust, jeho poddanské grunty zničené a všechny dvory a budovy před jeho branou vypálené*“. Osazení pustých gruntů novými poddanými bylo základní podmínkou hospodářské konjunktury, oprava klášterních budov pak nutným předpokladem pro povznesení klášterního života. A nový opat se do těchto úkolů pustil s nezdolnou pílí a odhodláním. K dosavadním pouhým čtyřem klášterním dvorům (přímo u kláštera, tzv. Nový dvůr na místě nynější vsi Modrá, v Bolaticích na Opavsku a v Brněnských Ivanovicích) přibyl nyní další dvůr v Polešovicích, v Domaníně, vinný sklep v Boršicích, mlýn v Nedakonicích a také krčmy prakticky ve všech klášterních vsích. Roku 1638 se mu dokonce podařilo koupit statek Ořechov (roku 1649 jej ale pro nedostatek peněz opět prodal). Kostel dostal novou střechu a na ruinách předhusitského konventu začaly vyrůstat nové budovy. Na stavebních pracích se samozřejmě podstatnou měrou podíleli také klášterní poddaní, ať už pomocnými pracemi nebo svážením stavebního materiálu vlastními potahy.

Obecně lze říci, že vztah Jana Greifenfelse k poddaným byl velmi pragmatický a vycházel především z jeho hospodářských záměrů. Snažil se tedy na jednu stranu přivést na pusté statky nové obyvatele, ovšem veden stejnou logikou věci bránil dosavadním poddaným v odchodu na jiné panství. Činil tak prostřednictvím vydávání, či spíše nevydávání tzv. výhostných listů, bez nichž nemohli být poddaní jinde přijati. Neváhal také s ohledem na potřebu pracovních sil na stavbě kláštera či na původních i nově zakládaných klášterních statcích zvyšovat robotní povinnosti. Neobsazené grunty začal opat připojovat ke stávajícím nebo nově zřízeným panským dvorům, přičemž se nerozpakoval zaokrouhlovat panskou půdu i na úkor poddaných, jimž sice poskytoval náhradu, ne vždy ale z jejich pohledu adekvátní kvality. V trhové vsi Polešovicích došlo dokonce k otevřené vzpouře – odpírání robot a stížnosti k olomouckému biskupovi, který zde měl vinice a tedy i jisté, nikoli nepodstatné hospodářské zájmy. Celá záležitost se táhla 10 let (1630-1640) a ačkoli některé body stížnosti (v první řadě právě nedostatečné náhrady při výměně pozemků) byly uznány, celkově si polešovičtí příliš nepomohli. Robotní povinnosti ještě vzrostly a navíc museli zaplatit náhradu za neodpracované roboty. Ve Zlechově k ničemu podobnému nedošlo, snad proto, že obec neměla tak privilegované postavení jako Polešovice, jež by obyvatelům dávalo vědomí výlučnosti a potřebu bránit své výsady, vrchnosti pak touhu podřídit hospodářsky lukrativní lokalitu většímu svému vlivu. Nejsou ani žádné doklady o znovuoobnovení kdysi zrušeného panského dvora ve Zlechově, na jehož hospodářství by museli pracovat, spíše se tedy dá předpokládat, že na zdejší obyvatele vzhledem k poloze Zlechova spíše dopadaly roboty na stavbě kláštera a kácení a dovoz dřeva z chříbských lesů.

Od konce třicetileté války do zrušení poddanství

Ve stopách hospodářských úspěchů opata Greifenfelse, který zemřel dva roky po uzavření Vestfálského míru, jenž roku 1648 uzavřel nejkrvavější kapitolu raného novověku, se snažili jít také jeho nástupci. Nejen že postupně pokračovali v barokní přestavbě kláštera, ale také se dále snažili o zvelebování panství. Jako příklad lze zmínit roku 1660 koupi mlýna v Babicích a později i založení statku v téže vsi nebo založení statku v Ořechově roku 1669. Těmto snahám velmi napomohlo, že až na vpád Švédů roku 1645 nezasáhlo válečné běsnění ve 30. a 40. letech okolí kláštera příliš drasticky. Mnohem větší neštěstí znamenal vpád Turků a Tatarů na Moravu roku 1663, kdy bylo odvedeno do zajetí přes 200 obyvatel panství. Následky vpádu byly tak ničivé, že ještě roku 1669 napočítala lánská vizitační komise 14 % pusté půdy. Neobdělávané pozemky byly ovšem brzy osazeny novými poddanými nebo připojeny k některému z panských dvorů.

Stav osídlení Zlechova v čase po tureckém vyplenění nám pomáhá dobře rekonstruovat právě tzv. **lánový rejstřík** - první katastr na Moravě. První pokus o soupis půdy pro stanovení výše pozemkové daně z let 1656-1659 byl velmi nepřesný a tak byl na konci 60. let 17. století revidován. Každé panství navštívila komise, která zaznamenala seznam držitelů poddanské půdy obsahující množství dnes nedocenitelných údajů. Velehradské panství přišlo jako jedno z velmi úrodných na řadu hned v prvním roce, a to 14. září 1669. V každé obci sepsala komise všechny vlastníky poddanské půdy podle velikosti jejich nemovitosti (viz příloha). Ve Zlechově tehdy zaznamenala 2 hospodáře, obdělávající celý původní pozemkový podíl, tzv. lán, 11 hospodářů třičtvrtěláníků, 12 půlláníků a 2 čtvrtláníky, jejichž vlastnictví, jak sám název napovídá, vzniklo dělením lánů mezi více majitelů. K méně majetným obyvatelům, hospodařícím pouze na malém pozemku patřilo 6 zahradníků a 9 chalupníků (neboli domkářů). To je celkem 42 usedlostí. Kromě toho zde nalezneme i jména 14 podruhů. Ti tvořili nejchudší vrstvu vesnické společnosti, nevlastnili totiž žádný dům ani pole. Ve Zlechově však měli alespoň někteří pronajatou vinici.

Na rozdíl záznamů z ostatních zdejších vesnic i jiných panství neuvádí se ve Zlechově žádné zpustlé usedlosti ani noví usedlíci po třicetileté válce a po tatarském vpádu, což samozřejmě vzbuzuje otázku, zda jde pouze o málo pravděpodobné opomenutí, či zdali se nějakou šťastnou shodou okolností podařilo Zlechovu přestát válečné hrůzy bez podstatnějších ztrát. Zápis v obecní kronice z roku 1937, jenž patrně vychází ústní tradice, v té době ještě živé, uvádí, že Zlechov byl pohanskými vojsky dokonce zapálen a zdejší lidi

zachránil před nájezdníky úkryt ve sklepích při silnici na Tupesy. Jistě krásná je představa, že by azyl vinných sklepů uchránil před zmařením životy našich předků, bez hodnověrných zpráv historických pramenů zůstává však pouze domněnkou, stejně jako jiná možná vysvětlení. Ať tak či tak, v roce 1669 již byly zdá se škody po předchozích těžkých dobách zaceleny a zlechové rolníci znovu mohli v relativním klidu dobývat ze svých polí a vinogradů obživu.

Na poddanských pozemcích i na půdě, kterou obdělávala ve své režii vrchnost, pěstovala se pšenice, ječmen, žito, oves, proso, hrách, čočka, konopí, zelenina a ovoce (jablka, hrušky, broskve, švestky, ořechy, durancie) a samozřejmě vinná réva. Výnos z vlastních vinic i z vinného desátku, vybíraného od poddaných, přinášel klášteru značné množství vína, jehož následný prodej byl vítaným zdrojem nemalých příjmů. Vždyť zásoby vína v klášteře se např. roku 1740 odhadovaly na 3.400 beček po 10 vědrech (1 vědro = 56,59 litru). Na panství se značně rozmohl i chov ovcí, které se pásly na pastvinách, využívaných společně vrchností i poddanými, ale též v lesích, na úhoru a v zimě dokonce i na osení. Klášter také zřizoval další pivovary, palírny a pro zajištění odbytu jejich produktů pak v jednotlivých vesnicích panské krčmy. V roce 1667 měl krčmy na Velehradě, v Nedakonicích, Babicích, Huštěnovicích, Jalubí a Tupesích, později i v Doloplazech. Vedle vrchnostenských existovaly ještě šenky obecní, které byly v Polešovicích, Domaníně, Boršicích a Zlechově. Zde mohli místní uplatnit produkci svých vlastních vinogradů, pivo a pálenku (víno jen nebylo-li již vlastního) však museli odebírat od vrchnosti. Stejně jako krčmy pronajímal a následně získával značné výnosy klášter z mlýnů. Největší byl v Nedakonicích, ale mlelo se také na Velehradě, v Boršicích a Babicích. Ve Zlechově mlýn nestál, proto museli sedláci za mletím dojíždět jinam. Hlavně asi do Nedakonic, kde již od pradávna mlel mlýn na řece Moravě, v době po zrušení poddanství mohli využít další blízký mlýn ve Starém Městě.

Lesní hospodářství nebylo ve starších dobách předmětem valného zájmu kláštera. Jak víme, získával stejně jako jeho poddaní potřebné dřevo z buchlovských lesů. Pokračující snahy buchlovských pánů o přesné vymezení a (což snad ani není třeba zdůrazňovat) omezení těchto zásahů do hospodářské suverenity svých držav vedly ke sporům, jež vyústily v další narovnání roku 1659. Jednalo se především o sporné území na hranicích panství, jež bylo nyní rozděleno na třetiny, z nichž dvě přešly do plného vlastnictví kláštera. Toto území patřilo mezi místa, na která se vztahovaly služebnosti zlechovských a tupeských obyvatel, příslušná část jejich poplatků za dřevo tímto přešla z Buchlova na klášter. Konečného zrušení služebností dosáhl Jan Dětrich z Petřvaldu smlouvou roku 1707. Náhradou přenechal klášteru

1.700 jiter lesa, celková výměra velehradských lesů tak dosáhla 3.000 jiter (1 vídeňské jitro = 0,58 ha). Šlo však o lesy nižší kvality, využívané spíše k pastvě, stavební dřevo bylo i nadále třeba nakupovat z buchlovského panství. Mezi nově získanými byla i část lesů, využívaných poddanými z Tupes a Zlechova, za než platili dle smlouvy z roku 1686 na Buchlov 15 zlatých a 70 měřic ovsa Tupesy a 61 měřic a 3 achtele ovsa Zlechov. Tento plat tedy také připadl klášteru. Opatu Malému se navíc podařilo dosáhnout úředního zrušení práva lovu na polích vesnic, přináležejících k buchlovskému loveckému právu. Jako výraz dobrých sousedských vztahů udělil opat Zikmundu Karlovi z Petřvaldu a jeho synovi doživotní právo podzimního lovu na zlechovských a boršických strništích.

Dobré sousedské vztahy byly pro klášter jistě velmi důležité. Jejich základním pilířem bylo podle přísloví, že dobré účty dělají dobré přátele, přesné vymezení vzájemných práv a povinností, jakož i vyznačení hranic jednotlivých panství, aby se zabránilo dalším sporům. Během 18. století klášter kromě výše popsaných dohod o služebnostech uzavřel s buchlovskými pány i hraniční dohody. Podobné urovnání nevyjasněných poměrů vyjednal i s dalšími sousedy, panstvím napajedelským, bzeneckým, ostrožským. Další ze sousedů, královské město Uherské Hradiště, drželo zase právo služebnosti vůči klášternímu panství, jež se na čas stalo jablkem sváru. Jednalo se o privilegium vybírat mýto na okolních silnicích, a to nad Jalubím, u Tupes, u klášterního mlýna a u Huštěnovic. Drobné hraniční rozepře pak vyřešila pro změnu revize hranic z roku 1725. Svou roli v ní sehráli i zlechovští obyvatelé, jejichž pozemky se nacházely právě na hranici, kterou z části vymezoval Zlechovský potok. Časté vzestupy a rozlítí jeho hladiny způsobovalo škody oběma stranám, a tak se vrchnosti dohodly, že poddaní ze Zlechova a Starého Města společně vyčistí, vykácí a rozšíří jeho koryto. Zlechovským bylo navíc zakázáno stavět na překážku odtoku vody různé jezy a hráze, jejichž pomocí doposud měli ve zvyku vésti vodu k zavlažování svých luk.

Vnitřní organizace panství se v období novověku postupně přeměnila do podoby, která se nijak nelišila od ostatních šlechtických velkostatků v okolí. Zemědělské hospodaření už nebylo organickou součástí řeholního života mnichů, ale pouze předmětem podnikatelské činnosti, jež měla konventu zajišťovat hmotné zabezpečení, ovšem již bez osobní účasti jeho členů. Podobně jako na sousedním buchlovském, napajedelském či hradišťském panství, i zde se postupně vytvořil systém úřadů, které zajišťovaly jednak samotné řízení ekonomiky velkostatku, jednak výkon politické a soudní správy nad poddanými. Panství tehdy totiž mimo své hospodářské funkce bylo také nejnižší územně správní složkou. Nadřízenou instancí tvořily kraje (zde hradišťský kraj) a země (markrabství moravské).

Podle dochovaných instrukcí z roku 1709 a 1710 byl nejvyšším úředníkem panství hejtman. Byl jmenován opatem a jemu také skládal svou služební přísahu. Podléhal však tzv. otci provisorovi – řeholníku, pověřenému dohledem na hospodářské záležitosti konventu. S ním projednával veškeré důležité záležitosti. Naopak hejtmanovi podléhali všichni ostatní úředníci a služebníci panství i klášterních dvorů a dalších podniků, náležel mu vrchní dohled na robotní povinnosti, poddané a rozsuzování drobných přestupků. Větší provinění předával přímo opatovi, hrdelní zločiny, jak víme, patřily od pradávna do jurisdikce loveckého práva hradu Buchlova. Vlastní řízení hospodářství měl na starosti purkrabí. Alespoň jedenkrát týdně musel objet a zkontrolovat panské dvory a ovčiny, dohlížel na vrchnostenské vinice, chmelnice, pole, lesy a mlýny. Vše, co souviselo s obilím, tj. sýpky, stodoly a pivovary patřily do pravomoci obročního, lesní hospodářství řídil lesní pojezdny. Těmto úředníkům pak byli k ruce šafáři, drábi, hajní a další drobní služebníci

Klášterní poddaní byli povinni své vrchnosti různými peněžitými platy, naturálními dárkami, robotami a jinými povinnostmi, spojenými s jednotlivými grunty. Jako první a nejdůležitější poplatek je třeba uvést gruntovní činži, která vycházela ze základního majetkoprávního vztahu mezi poddaným a vrchností a její počátky sahají hluboko do středověku. V tehdejší právní pojetí majitel panství vlastnil totiž veškerou půdu svých vesnic. Tedy nejen tu, kterou sám přímo obhospodařoval prostřednictvím panských dvorů, tzv. dominikál. Větší část, zvaná rustikál, sloužila jako zdroj obživy poddaným, kterým ji dědičně pronajímal za pravidelný plat, odváděný tradičně o svatém Jiří a svatém Václavu, tedy na jaře a na podzim. To, co bylo dohromady označováno jako grunt, zahrnovalo jednak stavební pozemek pro dům s hospodářským příslušenstvím, jednak díl zemědělské půdy, tzv. lán. S růstem počtu obyvatel se tyto grunty dělily a vznikaly menší hospodářství - půllány a čtvrtlány. Ze Zlechova plynula gruntovní činže v 18. století čtyřikrát do roka, a to 27 zlatých 33 krejcarů na Hromnice, po 19 zl. 1 kr. na sv. Jiří a sv. Václava a největší část pak skončení zemědělských prací na sv. Martina – 43 zl. 15 kr.

Pozemky tzv. svobodné, které k žádnému gruntu nepatřily, byly zatíženy pouze poplatky, jejich majitel je mohl navíc volně prodávat bez souhlasu vrchnosti. Do této kategorie spadaly především vinice, ze kterých se platily dva platy - desátky a zemní. Ve Zlechově a některých dalších obcích panství existovaly ještě tzv. činžovní pole (pronajímaná za zvláštní činži) a tzv. pustá pole, vzniklá ve 2. polovině 17. století rozdělením opuštěných pozemků mezi stávající osadníky. Dále existovaly platy z chalup, které se týkaly všech domů v obci, platili je tedy i podsedníci, chalupníci, pasekáři apod., kteří vlastnili v obci pouze stavební místo, popř. si mohli přiklucit drobný pozemek nebo získat do nájmu vinice a

činžovní pole. Činže z domků a z chalup ve Zlechově činila roku 1750 celkem 36 zlatých a 203 liber příze za rok.

To ale nebylo, co se týká platebních povinností zdaleka vše. Odváděly se ještě nejružnější další poplatky, vybírané ze všelijakých místně i časově rozdílných důvodů. A nelze také zapomínat na povinnost roboty na panských polích. Všechny povinnosti poddaných byly zapisovány do zvláštních knih, tzv. urbářů. K velké škodě bádání o dějinách Zlechova se žádný z nich nedochoval, a tak lze o výši plátů a robot jeho obyvatel získat zprávy pouze z kusých zmínek a pozdějších pramenů z 18. století. Víme o odvádění obilního a vinného desátku roku 1688, v roce 1750 máme zmíněny naturální dávky kuřat, vajec, loje a konopí, 1717 peněžní náhradu roboty, 1775 platy za vinný šenk, 1750 plat za husy a plat za dědické právo na grunty. Platy za užívání lesů jsme zmiňovali dříve. Robotu vykonávali chalupníci a podruzi jeden den v týdnu a podsedníci tři dny pěšky, pololánici a čtvrtlánici pak třikrát týdně s koňským dvojspřezím.

Uvolnění poddanských poměrů v době vlády císaře Karla VI. a jeho dcery Marie Terezie přineslo krom jiného také řadu stížností poddaných z vesnic velehradského dominia proti vrchnosti. Jednalo se zejména o nepřiměřenou výši robotních povinností a poddanských dávek, využívání obecních luk pro pastvu vrchnostenského dobytka a nedodržování starých privilegií. Je třeba říci, že většina jich byla z hlediska soudobého práva neopodstatněná. Pro nás je však především zajímavé, že žádný ze sporů se netýkal Zlechova. Zdá se tedy, že zlechovští žili s vrchností vcelku v poklidném soužití.

Předchozí odstavce však přináší poněkud jednostranný pohled na vztahy mezi vrchností a poddanými na velehradském panství. Netřeba ani zdůrazňovat, že nelze hledět na dobové uspořádání společnosti ve středověku a raném novověku měřítky moderní občanské společnosti. Tehdejší lidé stěží chovali v mysli utopické sny o změně politického a společenského řádu, spíše vnímali rozdíly v životní úrovni mezi jejich současností a minulostí, stejně jako rozdíly teritoriální, v sousední vesnici či na sousedním panství. V tomto směru nebyli na tom klášterní poddaní až tak špatně. Velehradský klášter totiž doplňoval své členstvo vesměs dorostem, pocházejícím z vrstev měšťanských nebo selských, tlak vrchnosti na poddané nemohl být tak silný, jako tomu bylo např. u sousedních panství šlechtických. Klášter jim ulehčoval v robotě tím, že ve druhé polovině 18. století nežádal v letním údobí (mezi svátkem Jana Křtitele a svatým Václavem) roboty o svátcích, zrušených v rámci reformy Marie Terezie. Sedláci, kteří robovali s dvěma osobami pěšky, směli na místo druhé osoby poslat dítě k nošení vody. Robotníci dostávali při práci na panském od vrchnosti zdarma chléb a pivo. Vrchnost také pomáhala v dobách nouze, kdy měli poddaní povinnost

zásobovat procházející vojsko potravinami, pící a přípřezemi. Takové pomoci potřebovali poddaní zejména za válek s Pruskem ve druhé polovině 18. století, kdy přišli o hovězí i ovčí dobytek a jejich postavení bylo velmi špatné.

Prohra habsburské monarchie ve válkách s Pruskem v letech 1741-1748 a následné územní ztráty ukázaly nutnost zásadních změn ve fungování státu. Vlna reforem, provedených za vlády Marie Terezie (1740-1780) a nazývaných proto **reformy tereziánské**, se nesla v duchu byrokratizace a centralizace a zasáhla všechny vrstvy politického systému od nejvyšších úřadů až po venkovské obyvatelstvo. Několik z těch změn, které se přímo dotkly života na vesnicích velehradského panství, stojí za zmínku. Hned roku 1749 bylo v rámci tereziánské reformy soudnictví zrušeno hrdelní právo na Buchlově, klášterní panství připadlo pod trestní pravomoc hradištského magistrátu. Politické a soudní pravomoci vrchního úřadu (nahradil úřad hejtmána) byly podřízeny kontrole státu. Byla provedena revize soupisu půdy – tzv. tereziánský katastr, robotní patent z roku 1775 zmírnil rozsah poddanských povinností. Další zlepšení postavení poddaných přinesla tzv. raabizace roku 1777. Poddaným se měla rozdělit část dominikální půdy a roboty převést na peněžní plat. Bylo zavedeno číslování domů (1772) a povinná školní docházka. Ve změnách pokračoval i další v linii habsburské dynastie - císař Josef II. (1780-1790), jenž se do povědomí současníků i učebnic dějepisu zapsal především zrušením nevolnictví roku 1781, kterým skončily dosavadní omezení osobní svobody poddaných v oblasti uzavírání sňatků, volného pohybu aj.

Vskutku převratná doba osvícenských reforem Marie Terezie a Josefa II. nepřinesla pouze zlepšení postavení venkovského lidu, nejen změny v jeho vztahu k vrchnosti, ale v případě Zlechova i ostatních obcí velehradského panství dokonce i samotnou změnu vrchnosti. Nelze si dělat iluze o tom, že by z pohledu zlechovského sedláka či podruha šlo o nějaký radikální převrat, přesto jej jistě nenechalo lhostejným, když se dozvěděl dne 27. září 1784 o **zrušení cisterciáckého kláštera** na Velehradě. Ačkoli jeho to možná překvapilo, přímé aktéry této události patrně nikoliv a zejména dnes je zcela zřejmé, že v onom okamžiku přinesl své plody strom, jehož kořeny sahají daleko do minulosti. Již dříve jsme se zmiňovali o panovnickém patronátu nad církevním majetkem i vše potíživých, jež z toho kláštera plynuly. Po vítězství Habsburků nad povstalými českými a moravskými stavy, v němž katolická církev stála věrně na straně panovníka, nedošlo k posílení její autonomie, ale naopak k zesílení její podřízenosti státu. V období osvícenských reforem vliv státu ve všech oblastech posiloval a zasáhl i náboženskou oblast především v době vlády císaře Josefa II. Již roku 1773 byl zrušen v souvislosti s reformou školství jezuitský řád, roku 1782 pak všechny kláštery, jež se nemohli prokázat nějakou praktickou činností jako bylo působení v duchovní správě, školství

či zdravotní a charitativní oblasti. Ke správě jmění zrušených klášterů, jehož zisk dodal eráru silnou injekci, byla vytvořena instituce zvaná náboženský fond. Jeho výnosy měly sloužit k reformě a posílení farní organizace katolické církve, jež byla podřízena státnímu řízení s úmyslem jejího využití pro výkon státní správy (vedení matrik, osvětová a ideologická činnost apod.). Této první vlně sice Velehrad ještě unikl, vzhledem ke svému značnému pozemkovému majetku se však nemohl hrozbě vyhnout na dlouho.

Zrušovací akt přijel vykonat královský komisař baron Šebestián Felix Schwanenberg. Převzal veškerý movitý i nemovitý majetek kláštera, mniši se většinou rozešli do duchovní správy jako diecézní kněží nebo opustili duchovní službu nadobro. Pro poddané vzešlo ale ze zrušení několik pozitivních věcí. Nařízením vídeňské vlády proběhla roku 1785 tzv. abolice robot, tj. možnost jejich vykoupení. Netýkalo se to všech robot, zbylé povinné práce byly na rozdíl od dřívějšíka vykonávány za peněžitou náhradu. Dále byly rušeny vrchnostenské dvory a jejich polnosti byly dány do nájmu obyvatelům stávajících či dokonce nově vzniklých vesnic. Z klášterního dvora a pospolitosti jeho služebnictva totiž v té době vznikla obec Velehrad, z Nového dvora u Velehradu ves Modrá, na místě babického dvora osada Cerony. Do nájmu byly dány také vrchnostenské podniky (pivovar, koželužna atd.), již dříve byly prodány vrchnostenské krčmy a mlýny (s výjimkou nedakonického).

Zrušení kláštera ovšem neznamenal zánik velehradského velkostatku. Vrchní úřad nadále vykonával ekonomickou správu dvorů na Velehradě a v Polešovicích, které však hospodařili na značně zmenšeném území, a dalšího zbylého majetku, vybíral gruntovní platy, desátky a další poplatky z poddanské půdy a i nadále tvořil první instanci politickou a civilní soudní. Radikální změny v hospodářské struktuře velkostatku měly logický následek ve výrazném snížení příjmů z něj plynoucích. Náboženský fond dal nakonec před nejistotou podnikatelské činnosti přednost okamžitému peněžnímu zisku a dal jej 9. května 1837 do dražby za vyvolávací cenu 431.762 zlatých a 45 1/3 krejcaru. Novým (a posledním) majitelem a tedy i vrchností pro Zlechov a další obce se stal za obnos 567.000 zlatých podnikatel a bankéř Jiří Šimon, svobodný pán Sina.

V době po zrušení kláštera také nalézáme první zárodky obecní samosprávy jak v původních, tak i v nově utvořených vesnických komunitách. Již velmi dávné kořeny měl úřad fojta (někdy též rychtáře), ačkoli pro nedostatek pramenů nelze přesně doložit žádného z těchto obecních představených ani v 17. století, natož dříve. Ale podle jiných panství můžeme předpokládat, že existoval, nebyl však úřadem dědičným jako v severnějších regionech nebo v Čechách. Jmenovala jej vrchnost, aby dohlížel na pořádek v obci, výkon

roboty a odvádění poddanských platů. V 18. století se po vzoru měst a městeček ustavuje funkce pudmistra a konšelů neboli ouředních jako představitelů obecní samosprávy.

Pudmistr jednak zastupoval obec ve styku s vrchností, jednak spravoval obecní majetek, řešil drobné přestupky, zodpovídal za údržbu silnic atd. Byl sice také jmenován vrchností, ale na základě volby obce. Jeho význam postupně rostl a zatlačoval fojta do pozadí, o čemž svědčí jeho podpis na prvním místě v obecních písemnostech. Výrazem povědomí o sounáležitosti a autonomie vesnické komunity byla obecní pečeť. Jejím opatrovatelem byl právě pudmistr. První pečetidlo si nechali zlechovtí zhotovit někdy v 18. století (nejstarší doložený otisk pochází z roku 1799) a jako symboly obce zde byly vyobrazeny uprostřed hrozen, pod ním révový list, vpravo vinařský nůž a vlevo radlice. Okolo pak opis DIEDINA ZLECHOW. Tato symbolika zůstala i na pozdějších obecních razítkách, ačkoli časem došlo k dílčím úpravám. Radlici vystřídal nůž nebo další vinařský nůž. Skutečnost, že si obyvatelé vybrali právě symboly, odkazující k vinařské tradici, jasně ukazuje, jak významnou roli toto zemědělské odvětví hrálo a především jak byla jeho prestiž vnímána současníky.

Zlechov a jeho obyvatelé v nemalé míře ovlivňovaly **přírodní události**. V minulosti vesnice nemálo trpěla povodněmi, když se po prudkých deštích vyléval skrz ves protékající potok. Leccos o tom napovědělo i výše citovaná akce na vyčištění a rozšíření koryta v rámci revize hranic panství, řešení však nepřinesla a povodně neustaly. V roce 1810 byla zaplavena stará cihelna a 12. června 1825 dokonce zalila přívalová vlna obec od Tupes až na náves, kde stála voda ve výši 1,8 metru a trvalo 5 hodin, než odtekla. Na paměť této události umístili obyvatelé na obecní hostinec desku, označující stav vody při povodni. Toto neštěstí zaplatily životem pouze domácí zvířata, lidské oběti si ale vybíraly cholerové epidemie, které postihly v první polovině 19. století obec hned několikrát, a to v roce 1831, 1836, 1849 a 1851, kdy byly zřízeny cholerové hřbitovy ve Zlechově a v Tupesích. Zda zasáhla obec některá z morových ran na konci 17. a začátku 18. století nevíme. Obecní kronikář Metoděj Křiva sice v roce 1937 přisoudil vznik božích muk u sklepů na cestě k Tupesům právě poděkování za zažehnání morové epidemie v obci, protože však nemáme o tom žádných důkazů, lze se domnívat, že zachytil spíše soudobou lidovou tradici než historickou skutečnost. Mor se totiž na Uherskohradištsko dostal až roku 1679 a barokní kříž nechal již roku 1674 postavit velehradský převor Adam Mirandula. Svědčí o tom i latinský nápis: MEMENTO MORI HOMO ET DISCE MORI A. D. 1674 F. A. M. P. M. W. (Pamatuj na smrt člověče a uč se umírat. Léta Páně 1674 zhotovil Adam Mirandula, převor kláštera velehradského). Snad pochmurná tematika nápisu založila pověst o souvislosti s morovou ranou.

Hospodářské změny v 1. polovině 19. století, označované někdy názvem **průmyslová revoluce**, nedotkly se nijak výrazně zemědělského Zlechova. Na sousedním buchlovském panství sice již v 18. století existovaly sklářské hutě a na velehradském velkostatku se v omezené míře pěstovalo plátenictví, úrodná půda polí a vinogradů však poskytovala dostatečnou obživu na to, aby zde byla vytvořena potřeba vzniku manufakturního a raného průmyslového podnikání. Také ve Zlechově se žilo takřka výhradně ze zemělství, podklady pro tereziánský katastr z roku 1749 uvádí mezi zdejšími chalupníky pouze 3 krejčí, 1 kováře, 2 tkalce a 1 zednického tovaryše. Přece však nezůstal hradištský kraj zcela technickým pokrokem zcela nepoznamenan, když jej protly železniční koleje tzv. severní dráhy Ferdinandovy, s jejíž stavbou se započalo roku 1836 a měla spojovat hlavní město Vídeň se severními částmi monarchie. Provoz na úseku Břeclav - Přerov byl zahájen roku 1841. A protože bylo přikázáno z bezpečnostních důvodů umísťovat železniční stanice mimo obce, vznikla stanice pro Uherské Hradiště až za Starým Městem v nevelké vzdálenosti od Zlechova. Jeho občané se tak ocitli v přední řadě divadla, k jehož shlédnutí se sjížděli lidé ze širokého okolí, toužící vidět největší technický zázrak své doby. Vždyť šanci prohlédnout si parní lokomotivu dostali o čtyři roky dříve než obyvatelé Prahy.

Revoluční rok 1848, který je všeobecně považován za jeden z milníků evropských i českých dějin, našel jistě svůj ohlas i ve Zlechově. Svět 19. století již nebyl tak rozlehlý, aby se do všech koutů nešířily zprávy o událostech ve světě a především ve Vídni. Praha nestála zde až tak na popředí zájmu, vždyť hlavním městem byla císařská Vídeň, a centrem moravské země Brno. Národnostní otázky byly obyvatelstvu cizí, neboť Zlechov byl jako celý slovácký venkov ryze český a panští úředníci ovládali kromě němčiny i češtinu, kterou zcela přirozeně užívali ke komunikaci s poddanými. Díky úředním vyhláškám se dozvěděli ve Zlechově o vyhlášení císařského patentu o zrušení cenzorského zákona, zřízení národních gard a svolání stavů v záležitosti přípravy konstituce. Co je ale zajímavé mnohem více, byly pochopitelně hospodářské problémy, zvláště pod dojmem neúrody v letech 1846 a 1847. Prvořadým problémem byla otázka zrušení roboty. Svědčí o tom petice, které zasílali poddaní moravskému zemskému sněmu ze všech částí Moravy. Z velehradského panství to byly nedaleké Babice, které si stěžovaly na dosud nedořešený převod naturálních dávek a robot na peněžní platy. Vrchnost totiž bránila obcím na panství odvézt obilí z polí, než je přehlédne a vybere svůj díl, „*přičemž velmi často se stává, že obilí na poli v mandelích, které by jistě každý pečlivý hospodář v příhodný čas sobě uklidil, povětrí a dešti a pročež k hrubé škodě gruntovníka vysázeno býti musí*“. Tyto petice jsou výrazem nadějí, které na venkově příprava konstituce vzbudila, úřady však bděly nad tím, aby nedošlo ke špatnému výkladu

konstitučního patentu. Proto bylo také hospodářským úřadům přikázáno venkovskému lidu „správně objasnit“ smysl konstituce a obzvláště důrazně bylo připomenout, že konstituce neznamená žádné rozvázání poddanských povinností lidu vůči vrchnosti. V této činnosti mělo pomáhat svým působením z kazatelů také místní duchovenstvo. Zrušení roboty se nakonec na venkově lidé dočkali a je tak trochu paradoxem, že po potlačení povstání ve Vídni, Praze i v Uhrách a krachu ústavodárných snah se právě toto stalo největším výdobytkem této revoluce. Stalo se tak rozhodnutím zemského sněmu s platností od 1. července 1848. Zrušení všech robot a naturálních desátků všeho druhu se zatím týkalo jen poddanské půdy, 7. září téhož roku říšský sněm zrušil robotu v celé monarchii, a to jak pro rustikální, tak i dominikální půdu. Toto opatření bylo provedeno postupně v letech 1848-1850 tzv. relucí, což znamenalo vykoupení za finanční náhradu.

Bouře roku 1848 přinesly na venkov také první seznámení s dalším výdobytkem rodící se občanské společnosti, volebním právem. Ačkoli po opětovném upevnění konzervativních sil v monarchii roku 1849 vzalo toto privilegium opět na delší čas za své, není možné jeho dobový význam v nejmenším snižovat. Dosavadní zákonodárný sbor - moravský zemský sněm, existující po staletí jako politický orgán privilegovaných stavů, tedy šlechty vyšších církevních hodnostářů a královských měst, přijal 27. dubna 1848 nový volební řád, který rozšiřoval okruh voličů dosud nevídaným způsobem: *„Aktivní volební právo měli ve městech a obcích všichni muži od 24 let, svéprávní, zachovalí (mravně a trestně bezúhonní, rok usedlí v příslušné obci a samostatní (to znamenalo vyloučení čeledínů, dělníků, tovaryšů, učedníků a osob žijících na náklady dobročinných ústavů), kteří navíc platí direktní daň (gruntovní, domovní nebo výdělečnou) nebo mají roční příjem alespoň 200 zlatých. Veřejně činné osoby, tj. představitelé obecní samosprávy, správcové veřejně prospěšných ústavů, farní duchovenstvo všech vyznání, veřejní učitelé a osoby s vysokoškolským titulem od hodnosti doktora, byly od volebního censu osvobozeny. Venkovské obce byly rozděleny na volební okresy tak, aby každý měl nejméně 15.000 obyvatel. Základem pro dělení do okresů byly církevně správní jednotky – děkanáty. Z každého okresu vzešel jeden poslanec. Nebyl ovšem volen přímo, ale prostřednictvím volitelů. Každá obec s nejméně 300 dušemi tvořila jeden volební obvod a delegovala jednoho volitele, každých dalších 300 tvořilo nárok na dalšího volitele. Menší obce se přiřazovaly. Zlechov, který již v roce 1834 dosáhl počtu 649 obyvatel, měl volit tedy dva volitele 3. volebního okresu hradištského kraje (bzenecký děkanát) s volebním místem v Bzenci. Spolu se Zlechovem sem patřil i Bzenec, Olšovec, Písek, Boršice, Tučapy, Tupesy, Polešovice, Nedakonice, Ořechov, Vážany, Domanín, Těmice, Rohatec,*

Syrovín a Žeravice. Celkem venkovské obce v květnu 1848 zvolily 103 poslanců, města 77, majitelé velkostatků 76 a 5 poslanců zastupovalo olomouckou univerzitu. “

V následujícím měsíci červnu měli zlechovní příležitost k účasti na dalších volbách, tentokrát do nově vzniklého celostátního zákonodárného sboru - říšského sněmu. Volební právo bylo nyní dokonce ještě širší než u voleb do sněmu zemského, nebylo omezováno censem a neuplatňoval se zde princip zájmového zastoupení, což znamenalo, že města i vesnice volily spolu tak, aby na každých 50.000 obyvatel připadal jeden poslanec. Každá obec nad 250 obyvatel vytvořila volební obvod a delegovala jednoho volitele, každých dalších 500 obyvatel zakládalo nárok na dalšího. Větší města nad 3000 obyvatel se naopak rozdělila na dva nebo více obvodů. Hradištskému kraji připadlo pět mandátů, tudíž byl rozdělen do stejného počtu volebních okresů. Celé velehradské panství bylo zařazeno do prvního okresu spolu s Uherským Hradištěm, jeho velkostatkem ještě dalšími devíti panstvími. Volební právo měli všichni státní občané od 24 let, kteří mohou volně využívat svých práv (tj. svéprávní, bezúhonní muži) a mají ve volebním okrese bydliště alespoň 6 měsíců. Vyloučení byly, podobně jak u voleb do zemského sněmu, nejchudší vrstvy - dělníci, čeledíni a osoby žijící z podpory dobročinných ústavů. Volitelé se sešli 24. června v 8 hodin na radnici v Uherském Hradišti a vybrali za říšského poslance hradištského rodáka a pozdějšího významného moravského politika a ministra říšské vlády dr. Aloise Pražáka.

Říšský sněm byl sice roku 1949 rozpuštěn, aniž by splnil své ústavodárné poslání a volební právo a veřejný život vůbec byl v následujícím období bachovského absolutismu výrazně omezen, na místní úrovni však revoluční rok výrazný převrat přinesl. Zrušení instituce poddanství roku 1848 znamenalo i konec vrchnostenské správy. Velehradský vrchní úřad pracoval ještě po přechodnou dobu do 1. července 1850, kdy vstoupil v platnost obecní řád. Panství jako správní jednotku nahradily obce s vlastní samosprávou a státem řízené okresní úřady.

Lukáš Čoupek

Samosprávná obec

Rok 1848 přinesl v zemích rakouské monarchie zásadní politické a správní změny a znamenal také rozbití staletých feudálních institucí a úřadů, a to jak vrchnostenských, tak městských, obecních i státních. V důsledku vydání ústavního zřízení a dalších zákonných norem se konstituovaly obce jako samosprávné orgány. Z bývalých poddaných - láníků, podsedníků a domkářů - se nyní stali svobodní občané, kteří dostali možnost sami rozhodovat o společných záležitostech vesnice. K realizaci těchto vznešených cílů však byla cesta ještě dlouhá a složitá, např. nebylo přiznáno volební právo nemajetným osobám, ženám apod. Přesto došlo ve Zlechově roku 1850 k zvolení prvního zastupitelského sboru a toto „prozatímní zastupitelstvo“ působilo až do konce 60. let. Teprve po pádu Bachova absolutismu a vydání říšského obecního zákona z 5. března 1862 č. 18/1862 ř. z. byly postupně voleny řádné obecní samosprávy, které se nazývaly obecní výbory a které ze svého středu volily výkonný orgán – obecní představenstvo. To se skládalo z obecního představeného (starosty) a obecních radních. Nastolené zřízení platilo s menšími obměnami až do roku 1919, kdy byla správa obcí jednotně upravena zákonem č. 75/1919 Sb., o řádu volebním v obcích, a zákonem č. 76/1919 Sb., který obsahoval novelu obecního zřízení. Oba tyto zákony se staly základem působení obecní samosprávy (obecního zastupitelstva a obecní rady) až do roku 1945. Od roku 1850 vzniklo v novém systému veřejné správy také Okresní hejtmanství v Uherské Hradišti, krajský a okresní soud, berní správa a další úřady, pod něž byl Zlechov začleněn.

Místní kronika připomíná, že zlechovský obecní výbor měl původně 12 členů a 6 náhradníků, jeho počet se postupně zvyšoval a na počátku 20. století dosáhl čísla 26. Radní, kteří měli mezi sebou rozděleny různé kompetence, byli čtyři. Záznamy o svých jednání údajně zpočátku nevedli vůbec, a to ani o tak důležité věci, jako bylo sledování příjmů a výdajů obce. Až do roku 1890 starosta na konci roku vypsál obecní účty na stůl a po jejich schválení byly okamžitě smazány a tím představitelé obce zproštěni finanční odpovědnosti za uplynulý rok. O písemnou agendu se měl již od roku 1831 starat obecní písař a výpomocný učitel Karel Komárek, z jeho činnosti se však mnoho dokladů nedochovalo, a ani v 2. polovině 19. století péče o obecní úřadování nebylo valné. Mezi důležitá jednání výboru patřilo přijímání nových příslušníků, neboť za ně obec odpovídala a v případě nouze se musela o ně postarat. Významný byl také výběr obecních zaměstnanců, ponocného, který

v noci hlídal obec a dohlížel na požární bezpečnost, hlídačů polí a vinogradů, tzv. hotařů apod. Majetek obce tvořila škola, obecní hostinec čp. 92, obecní dům čp. 102, ten však byl na počátku 20. století odprodán do soukromých rukou, obecní kovárna čp. 103, a nájemní dům čp. 106, který původně sloužil pro ubytování důstojníků, případně pro tzv. sociálně slabé osoby. Roku 1857 zde např. bydlely dvě cikánské rodiny. Jednání obecních představitelů původně probíhalo na čp. 102 nebo v hostinci čp. 92, který byl nakonec vystěhován a uvolněn pro kanceláře obecního úřadu.

Volební období bylo původně tříleté, ale také záznamy o prvních volbách nemáme a dokonce ani neznáme jména nejstarších starostů, jen v roce 1863 je zmínka o představeném Františku Vávrovi a v roce 1882 o Josefu Buršíkovi. K zlepšení správy došlo až na počátku 20. století, kdy byl funkcí obecního tajemníka pověřen učitel Bartoloměj Beneš. Poslední obecní výbor byl zvolen v roce 1911 ve složení Jan Kutálek, Otto Žák, Vincenc Maňásek, Antonín Helia, Josef Otrusina, Peregrín Dudešek, František Mareček, Tomáš Kníž, Cyril Bartošík, Petr Dvouletý, Alois Zábranský, Jan Zábranský, Kristián Kořínek, Cyril Vávra, Josef Ondráš, Ferdinand Maňásek, František Duda, Matěj Sluka, Vincenc Bilík, Alois Vávra, Jan Lesa a Vincenc Hlaváček. V průběhu 1. světové války se volby nekonaly, navíc řada členů obecního výboru včetně starosty musela narukovat na frontu, a tak se o obecní správu staral pouze radní Tomáš Kníž.

Rozpad Rakouska-Uherska a vznik samostatné Československé republiky 28. října 1918 byl tak jako ve většině měst a obcí Slovácka přivítán s velkou radostí. Dne 8. listopadu byl ve Zlechově uspořádán průvod občanů, který vyšel za doprovodu hudby od hostince Ferdinanda Maňáska. V čele průvodu šel starosta Jan Kutálek se všemi členy obecního výboru, pak následoval sbor dobrovolných hasičů a školní mládež s lampiony. Průvod prošel celou vesnicí až na kopec k Boršicím, kde na poli Ondřeje Demla byla připravena velká hranice dříví. Na této vatře byly postupně spáleny všechny prapory a znaky zaniklého mocnářství včetně fotografií a obrazů habsburských císařů. Následovaly krátké projevy a svolání slávy legiím, mužům 28. října Tomáši Garigueu Masarykovi a Milanu Rastislavu Štefánikovi a svobodné vlasti. Slavnostní akt byl pak ukončen českou a slovenskou hymnou. Na památku těchto historických událostí pak byla 18. května 1919 zasazena před obecním úřadem Lípa svobody, do jejíchž kořenů bylo vloženo poselství budoucím generacím. Tato symbolická Lípa svobody byla zkáčena 7. dubna 1984, neboť vlivem solené silnice začala silně prosychat a hynout.

Od roku 1919 bylo v nové československé republice zavedeno všeobecné, rovné a tajné hlasovací právo, volební období bylo prodlouženo na čtyři roky a od roku 1932 na šest

let. Vedle legislativních změn přineslo meziválečné období i změny v politickém systému státu, v němž stále větší váha byla přikládána politickým stranám, nikoliv jako dosud sociálním a zájmovým skupinám. Politický vývoj ve Zlechově můžeme nejlépe sledovat z výsledků voleb do parlamentu a do senátu, při nichž nejvíce hlasů získávala v obci lidová strana a sociální demokracie. Z volebních výsledků také vyplývá postupný vzrůst pozic republikánské (agrární) strany a strany komunistické:

Rok	ČSL	ČSSD	Republ. strana	KSČ	Živn.-obch. strana	Čs. nár. soc.	Ostatní
1925	405 (59 %)	95 (13 %)	16 (2 %)	116 (17 %)	15 (2 %)	4 (0,5 %)	35
1929	289 (43 %)	192 (29 %)	51 (8 %)	41 (6 %)	17 (3 %)	15 (2 %)	65
1935	253 (35 %)	129 (18 %)	133 (18 %)	102 (14 %)	43 (6 %)	49 (7 %)	20

Také v komunální politice, kde dosud řízení obce ovládal střední rolnický stav, došlo ke vzniku a prosazení různých politických stran včetně stran dělnických. Složitě poválečné poměry vedly k tomu, že ve Zlechově nedošlo 29. června 1919 k řádným obecním volbám (přesný důvod neznáme), proto Okresní úřad v Uherském Hradišti pověřil řízením obce správní komisi v čele s rolníkem Josefem Vávrou. První poválečné volby proběhly až v roce 1920, kdy byl opět starostou obce zvolen oblíbený rolník, lidovec Antonín Kutálek, jeho zástupcem se stal železniční zřízenec František Duda za Čs. sociálně-demokratickou stranu a obecní radu doplňovali Josef Ondráš, František Kolařík, Josef Vávra a Jan Krpálek. Celkem mělo obecní zastupitelstvo 18 členů, z toho třetinu tvořila obecní rada.

Stranické spektrum obce se stávalo stále pestřejší. V roce 1919 byla ve Zlechově založena místní organizace Čsl. strany lidové, roku 1920 Čs. strany sociálně-dekokratické, 1928 strany republikánské, roku 1930 vznikla strana křesťansko-sociální, 1931 strana národně-sociální, 1934 Komunistická strana Československa, 1935 strana Národního sjednocení a roku 1936 živnostenská strana. Větší strany se navíc před volbami ještě rozdělovaly podle sociální stavu. Takové roztržité politické spektrum na druhé straně přinášelo neočekávané volební výsledky, když např. v obecních volbách 1. června 1924 ze sedmi kandidujících stran a politických uskupení vyšel výtěžně představitel strany rolnické (republikánské strany) učitel Josef Bilík. Ten se za podpory sociální demokracie a nezávislých stal novým starostou obce.

Obdobná situace byla při volbách v roce 1928. Tentokrát však koalice sociálně demokratické strany (4 mandáty), republikánské strany (3 mandáty) a občanských stran (3 mandáty), která získala nadpoloviční počet hlasů, podpořila jako kandidáta na starostu

představitele lidové strany rolníka Tomáše Bartošíka. Jeho náměstkem se stal další lidovec Marcelín Otrusina a členy rady Cyril Komárek (ČSL), František Vávra (republikánská strana), František Kořínek (ČSSD) a Jan Krpálek (nepolitická strana).

V obecních volbách roku 1932 postavilo ve Zlechově své kandidátky celkem 16 politických stran a sdružení. Svědčí to jak o sociální pestrosti obce, tak také o vnitřních sporech na místní politické sféře, kde výraznou roli sehrávaly osobní vlastnosti kandidátů a sousedské vztahy v obci. Projevem této skutečnosti bylo několikeré odvolání proti volebním výsledkům, např. z důvodu chybně sestavených voličských seznamů, volby na dvou místech (ve Zlíně a ve Zlechově), nedodržení volební nezastupitelnosti občana atd. Definitivní potvrzení voleb z 19. října se tak protáhlo až do 1. února 1933. Při velké účasti stran je jasné, že žádná z nich nedosáhla většího počtu mandátů a tím rozhodující pozice v obci. Nejvíce (3) získali nezávislí, po dvou lidová strana, sociální demokracie a národní socialisté, tři strany nezískaly ani jeden a ostatní po jednom mandátu. Starostou byl zvolen klempíř Alois Otrusina ze strany živnostenské, jeho náměstkem sociální demokrat František Kořínek a členy rady Josef Bartošík, Antonín Gabriel, Florián Jurčík a František Bartošík, kterého vystřídal v roce 1934 rolník František Vávra ze strany lidové. Po náhlém úmrtí starosty Aloise Otrusiny v roce 1935 byl František Vávra zvolen novým starostou obce.

Posouvání místních voleb vedlo k tomu, že další řádné obecní volby, které jinak proběhly v Československu roku 1938, se ve Zlechově již nekonaly. V důsledku okupace však v polovině roku 1939 rezignoval starosta a místo něj byl zvolen dosavadní náměstek František Kořínek. Ten však byl v roce 1941 zatčen gestapem, a i když byl následně propuštěn, vzdal se i on všech funkcí v obecním zastupitelstvu. Jak bylo postavení starosty ve Zlechově v době německé okupace nepopulární svědčí doplňovací volby 25. srpna 1941, kdy byl zvolen novým představeným obce Otto Žák, který stál v čele obce už v letech 1907-19011, jeho náměstkem se stal Josef Bartošík. Brzy však následovala i abdikace Otty Žáka ze zdravotních důvodů v květnu 1942 a jako další starosta nastoupil Antonín Otrusina.

Hospodářské a sociální poměry v letech 1850 až 1948

Složité politické poměry na přelomu 19. a 20. století byly odrazem celkového hospodářského vývoje obce. Zlechov do této doby vstupoval jako čistě zemědělská obec s prosperující drobnou a střední vrstvou sedláků, kterou doplňovala vrstva zemědělského dělnictva, pracující za finanční a naturální odměnu. V roce 1900 z celkové výměry 622 ha hospodářské půdy připadalo na pole 580 ha, na pastviny 20 ha, na zahrady 16 ha a 6 ha na vinice. Průvodním jevem svobodného podnikání v zemědělství a neomezené dispozice s nemovitostmi se však stala zvyšující se rozdrobenost půdy, zapříčiněná stále dalším a dalším dělením pozemků mezi potomky. V roce 1927 bylo už ve Zlechově 68 držitelů půdy do 0,5 hektaru, 59 držitelů do 1 ha, 73 mezi 1 až 2 ha, 82 mezi 2 až 5 ha a 17 držitelů mezi 5 až 10 ha půdy.

Hlavními pěstovanými plodinami bylo žito, ječmen, pšenice, cukrová řepa a brambory, doplňkem byla kukuřice, oves, krmná řepa a konopí, z píceňin vojtěška a jetel. Na zdejší úrodné půdě se pěstovala i výborná zelenina jako zelí, hrách, čočka, cibule a další. Významné zastoupení mělo i pěstování ovoce, které se většinou sušilo, ze švestek se vařila povidla a páčila slivovice. V obci se pěstovala hojně i vinná réva v tratích Výsady, Podsečiny a Do Grefta, vinice však mezi léty 1900-1910 poničil révokaz a mšice. O obnovení vinohradnictví se v třicátých letech zasloužila místní Vinařská besídka v čele s rolníkem Josefem Vávrou čp. 21.

Živočišná výroba byla zaměřena na domácí spotřebu a na místní trhy. Při všeobecném sčítání v roce 1900 bylo napočítáno 93 koní, 316 kusů skotu, 300 kusů vepřů, 74 koz, 15 úlů včelstev, 1337 kusů slepic, 179 husí a 57 kusů další drůbeže. Hospodářské přebytky, především hovězí a vepřový dobytek, se většinou prodávaly na trzích v Uherském Hradišti, mléko se dodávalo do mlékárny v Nedakonicích. Úrodná léta a příznivé ceny obilí i dobytka ve dvacátých letech umožňovaly velký rozvoj obce a vytvářely spokojenost jeho obyvatel.

Ještě dlouho ovlivňovaly hospodářský život vesnice starobylé instituce. Byla to např. společnost tupeských a zlechovských singularistů vlastníci les na katastru obce Salaš. Singulární majetek pocházel ještě ze středověku, kdy vrchnost přidělila svým poddaným lesní pozemky pro jejich potřebu, zejména pro stavbu a udržování domů. Tyto lesy se obhospodařovaly společně a výnosy se dělily podle gruntovních podílů. Protože poddaní ze Zlechova a z Tupes neměli na svých pozemcích les, velehradská vrchnost jim jej přidělila asi 600 až 3000 metrů jihovýchodně od Salaše (tzv. les Svoboda). Výměra lesa v roce 1911 činila 163,3605 ha a přilehlé pastviny 0,1238 ha (parč. č. 80/2, 81, 82, 83/1 a 83/2). K menší úpravě

došlo při vyrovnání hranic s velehradským velkostatkem a zřízení tamního kamenolomu a pískovny v roce 1927. Užitné výnosy se dělily na 147 podílů, z toho 83 vlastnili tupeští a 64 zlechovtí gruntovníci. Jako hlavní dřevina se pěstoval habr, bříza a pomístně dub, olše a lípa. Mladší výsadbou byl borový porost a nejnověji koncem dvacátých let 20. století smrčiny vysazené na dosavadních pastvinách. Roční průměrný přírůstek činil v té době 3,45 m³ z hektaru. Kromě těžby se chodilo do lesa na hrabanku a na trávu, původní pastvinářství už zcela zaniklo. V roce 1931 na základě zákona o pozemkové reformě si singularisté přikoupili ještě další část lesa o výměře 106,8873 ha od velkostatku Buchlova.

Další původní institucí byl kontribučenský fond, který vznikl patentem císaře Josefa II. v roce 1788, kdy bylo nařízeno, aby každý poddaný po tři roky odváděl své obilní přebytky do obecních sýpek a takto vytvořená zásoba aby sloužila pro případ nouze. Později bylo obilí rozprodáno a z takto vzniklého kapitálu se vytvořila Kontribučenská záložna velehradského panství. Finančními prostředky pomáhala rolníkům zejména v letech 1863-1890 překonávat potíže nastupujícího volného zemědělského trhu. Asi v roce 1910 byly její kanceláře přestěhovány do Boršic a v roce 1936 záložna zanikla sloučením s Rolnickou záložnou v Uherském Hradišti.

K povznesení hospodářských poměrů v obci přispíval také místní Spořitelní a záloženský spolek, založený 23. února 1907 z podnětu rolníka Vincence Bilíka, boršického kaplana Aloise Kusaly a prvního předsedy spolku Aloise Vávry. V podstatě se jednalo o osamostatnění Spořitelního a záloženského spolku pro obce Velehrad, Modrá, Salaš, Tupesy a Zlechov z roku 1901. Za 1. světové války spolek pro své členy zajišťoval nedostatkové zásoby uhlí a šatstva a ve třicátých letech svou rozvahou a obezřetností pomáhal občanům překonávat těžkosti hospodářské krize. Spolek také podporoval rolníky při pořizování nových hospodářských strojů výhodnými půjčkami a úvěry. Sám vlastnil a potřebným půjčoval dvě mlátičky, další mlátičku v obci půjčoval Spolek pro půjčování hospodářských strojů, který měl také šrotovník, okružní pilu a secí a žací stroje. Zaváděním zemědělských strojů a technického zařízení se na venkově už v 1. polovině 20. století odstraňovala ruční práce jak při setí, tak při sklizni či orbě polností. Pro sedláky měla svůj význam i místní dobytčí pojišťovna, která pomáhala při různých ztrátách dobytka. Prvním předsedou v roce 1909 se stal Josef Panáček, po 1. světové válce, kdy pojišťovna měla již 55 členů, stál v jejím čele Ferdinand Švec a po něm Josef Kořínek.

Ve Zlechově narůstal také počet živnostníků, především obchodníků. K prvním řemeslníkům patřili kováři, zedníci, tesaři, stolaři, dále řezníci, ševci, krejčí a dokonce v roce 1857 zaznamenáváme kožešníka Josefa Herasina. V 2. polovině 19. století vznikla v obci celá

řada obchodů se smíšeným zbožím a s potravinami, následovala galanterie, prodejny šatů a textilu, obchod s vínem a nápoji, prodej mléka a mléčných výrobků a ovoce a obchody s palivem, se stavebním materiálem a s hovězím dobytkem. K nejznámějším obchodníkům patřila židovská rodina Weichselbaumova z čp. 81 a Žákova z čp. 72, obě s prodejem smíšeného zboží. Otto Žák pocházel z Tupes a zlechovskou prodejnu postupně rozšířil o vaření marmelády a povidel. Tuto živnost převzal jeho syn Jaroslav v roce 1933 a rozšířil ji ještě o prodej knih. František Kohn měl na čp. 230 v letech 1936-1952 prodejnu jízdních kol, hodinek a zlatnictví a Jaroslav Vencovský čp. 335 výrobu a prodej upomínkového zboží.

Výrobní obory představoval ve Zlechově František Omelka s výrobou cementového zboží, Marcelín Zálešák čp. 271 s montáží elektrických strojů, Ferdinand Maňásek s výrobou lihových nápojů a Rostislav Bíbar čp. 67 s výrobou kosmetiky. První koncesi na automobilovou dopravu získal Alois Fryšták a jeho syn Rudolf roku 1926. Tyto větší živnostníky pak doplňovala celá řada menších řemeslníků, kteří se starali o každodenní potřeby obyvatel. Z potravinářství to byli pekaři, krupaři, řezníci a uzenáři, z oboru oděvnictví krejčí a obuvníci, z drobných řemesel stolaři, truhláři, koláři, kováři a podkováři, klempíři, malíři a natěrači a samořejmě holiči a kadeřníci a dokonce několik zahradníků.

Kupodivu vysokému počtu obyvatel a prvorepublikové tradici neodpovídalo ve Zlechově množství místních hostinců. V podstatě tu byly jen dva – obecní hopoda a jeden hostinec soukromý. Obec měla svou hospodu už od středověku, ovšem na čp. 92, pak byla přenesena na čp. 106 na křižovatce hlavní cesty poblíž Zlechovského potoka. Hostinec sloužil k mnoha společenským událostech, konaly se tu zábavy, projednávaly prodeje mezi sousedy a vedly politické debaty o situace doma a v okolí. Starý a nevyhovující hostinec dosloužil v roce 1927 a na jeho místě v tomto roce byl postaven nový, rozšířený ještě o vykoupěnou usedlost čp. 164. Zásluhou stavitele Fabiána Švanigy z Polešovic byl postaven hostinec zcela nový, který byl ve své době označován jako největší v uherskohradištském okrese. Obec hostinec pravidelně pronajímala, jako nájemci se tu vystřídali Antonín Cigoš 1898-1899, Vincenc Maňásek 1899-1908, Alois Zábranský 1908-1922, Václav Menšík 1922-1923, Alois Kaňovský 1923-1926, Karel Zedníček 1926, Antonín Maňásek 1926-1936, Jarošovský pivovar 1936-1946 a Jan Vacula 1946-1947.

Druhý hostinec měla ve Zlechově nejdříve židovská rodina Jakuba Druckera na čp. 119, od roku 1889 do roku 1913 měl pak hostinskou živnost na čp. 206 František Mart'an, který dům s živností prodal Ferdinandu Maňáskovi. Ferdinand Maňásek a jeho syn Cyril pak provozovali hostinskou živnost až do roku 1952.

Vedle nejvýznamnější vrstvy sedláků, skupiny zemědělských dělníků, kteří pracovali za mzdu a naturální odměnu v obci, a zmíněných živnostníků a řemeslníků, vznikla ve Zlechově i početná vrstva dělnictva, především zedníků, tesařů a stavebních nádeníků. Ti však přes týden v obci nežili, snad proto nebylo ani třeba tolik hostinců jako jinde. V příznivé době hospodářského oživení v letech 1924-1930 totiž měli dostatek práce v Ostravě, v Brně, Bratislavě a na dalších místech republiky. Dělnické vlaky ze Severního nádraží ve Starém Městě vždy na začátku a na konci týdne odvážely a opět svážely desítky zlechovských obyvatel z celé Moravy i ze Slovenska. V blízké železniční stanici nacházela dobrou práci i skupina železničních zaměstnanců a úředníků, kteří sice v porovnání s dělníky neměli vyšší platy, ale zato jistotu zaměstnání a penze. Mzda dělnictva tehdy činila u tesaře 3,70 korun na hodinu, u zedníka 3,50 a nádeníka 2,40. Zemědělství dělníci u sedláka dostávali zdarma celodenní stravu a týdenní plat 8-10 korun. Sociální strukturu obce podle průzkumu učitele Valentina Všetického z roku 1927 tvořilo asi 41,5 % zemědělců, 28 % železničních a dalších zaměstnanců, 15 % obchodníků a živnostníků a 15,5 % námezdního dělnictva.

Světová hospodářská krize let 1929-1933 zasáhla všechny vrstvy zlechovských obyvatel, pro dělnictvo však byla opravdovou pohromou. Ztrátou zaměstnání byly postiženy právě nejchudší vrstvy a odrazem této skutečnosti byl i odliv obyvatelstva z vesnice, kdy se snížil jeho počet přibližně o 100 osob. Mnozí zůstali ve velkých městech, lepší obživu našlo dělnictvo např. ve Zlíně v Baťových závodech, jiní navázeli na vystěhovaleckou vlnu z přelomu století a odjížděli za moře do Ameriky, především do Argentiny. Zhoršila se i situace rolníků, zejména těch, kteří se v předchozí době zadlužili. Stát se sice snažil prostřednictvím stravovacích lístků, tzv. žebračenek, zajistit pro nezaměstnané základní potraviny jako mléko, chléb, mouku, cukr a brambory, ale tato pomoc byla nedostačující a navíc se stávala nástrojem různých politických machinací. Nespokojení dělníci a malozemědělci společně se svými soudruhy z okolních vesnic tak několikrát zaplnili náměstí v Uherském Hradišti, kde demonstrovali proti nezaměstnanosti a sociální nouzi.

Ještě v roce 1935 byla ve Zlechově asi stovka nezaměstnaných. V následujícím roce se však již situace výrazně zlepšila díky veřejně prospěšným stavbám ze státní podpory. Začalo se např. s regulací řeky Moravy a s opravou silnice ze Starého Města do Buchlovic. Při této stavbě byly mj. vykáceny četné aleje ovocných stromů kolem silnice a před jednotlivými usedlostmi v obci a cesta značně rozšířena včetně průjezdu obcí. Na stavbě pracovalo 30 nezaměstnaných ze Zlechova a 20 z Boršic, kteří také postavili nové mosty u obecního hostince, přes potok vytékající z humen a v Olší. Při této příležitosti byla v obci zavedena i první kanalizace. Růst cen potravin napomohl zase zemědělcům k lepšímu zhodnocení

zemědělských produktů a vyvolal nový stavební ruch - výstavbu rodinných domků Na Chmatově čp. 300-305.

Stavební úpravy 30. let 20. století dovršovaly změny vesnice, prováděné již od poloviny 19. století. Velké požáry zničily celé části obce, např. v roce 1867 vyhořel celý řádek domů od čp. 73 po obecní hostinec, roku 1872 domky na Valech, 1881 grunty v Koutě a domky za potokem a roku 1882 selské usedlosti od čp. 51 po čp. 58. Místo starých hliněných domků z vepřovic a pýchovaných cihel a tradičních dřevěných hospodářských objektů, mnohdy krytých ještě došky, vyrostly nové zděné budovy, kryté již pálenými taškami či jiným materiálem odolným proti ohni. Velká pozornost se také věnovala venkovní úpravě domů, na kterou dbaly především hospodyně. Obvykle třikrát do roka se domy musely natřít bílou barvou s modrým podrovnáním. Od 20. století se začalo také s různobarevnou fasádou a s širšími dveřmi i okny domů než dosud. Za 60 let, od roku 1870 do roku 1930, bylo postaveno 100 nových domů a počet obyvatel v letech 1843-1900 se zdvojnásobil.

V letech 1926-1929 bylo zdejším Vodním družstvem provedeno odvodnění pozemků a regulace Zlechovského potoka. Meliorační projekt se týkal 47,2375 ha pozemků v tratích Malé Padělky, Hrubé Padělky, Zadní díly, Vinohrádky, Nivky a Slíny. Částečně byl také přeložen místní potůček v trati Síti a vykáčeny překážející stromy a křoviny. Celkový náklad činil 194.000 korun a práci prováděla firma V. Jaroše z Uherského Hradiště. Následovala pak elektrifikace obce, která byla provedena v roce 1932 nákladem 300.000 korun. První rozhlasový přijímač, krystalku, měl v roce 1927 Bohumil Patočka, Antonín Čevela a Jaroslav Žák.

Spojení se okolním světem měl Zlechov již brzy prostřednictvím železnice ve Starém Městě. Poštovní úřad pro obec byl od roku 1860 v Buchlovicích, avšak na přání veřejnosti přidělilo ředitelství pošt a telekomunikací Zlechov od 1. dubna 1936 k obvodu Starého Města, četnická stanice byla v Buchlovicích.

Obec v její historii několikrát zasáhly přírodní katastrofy. Jedna z prvních kronikářsky zaznamenaných byla povodeň z 12. června 1825, kdy velká bouře s průtrží mračen nad buchlovskými horami způsobila rozvodnění Zlechovského potoka od Tupes až po obecní hostinec na křižovatce, kde voda dostoupila výšky 180 cm. Tak vysoký stav vody trval pět hodin, drobné zvířectvo vzal dravý proud s sebou a v několika případech se utopil i hovězí dobytek, naštěstí ztráty na lidských životech nebyly žádné. Příčinou povodně bylo úzké koryto, které bylo také malé, že jej člověk snadno překročil. Dodnes výšku hladiny připomíná kámen zasazený do zdi zlechovského hostince, kam byl přenesen z původního obecního domu. V roce 1890 pak po dva dny, 27. a 29. června, byla taková bouře s krupobitím, že

„ořechy, ostatní co bylo, obilí, zemáky a řepa, vše zelí a ostatní zničeno bylo“. Velké škody na majetku napáchalo rovněž krupobití v roce 1925.

Další neštěstí přinesla prusko-rakouská válka v roce 1866. Po porážce Rakouska u Hradce Králové zaplavili Prusové Moravu. Na cestě k Vídni procházela vojska také Zlechovem, kde se tak jako na dalších místech brzy rozšířila epidemie cholery. V obci denně umírali 3-4 lidé a celková bilance nakonec byla 70 mrtvých. Jediným ošetřujícím lékařem ve velkém okruhu byl MUDr. Celer z Bzence, který zdaleka nestačil ošetřit všechny nemocné. Obdobná epidemie španělské chřipky zachvátila Zlechov znovu v letech 1918-1919, na kterou zemřelo mnoho dětí a starých osob.

Pamětníci také zaznamenali krutou zimu v roce 1929. Množství sněhu způsobilo, že na blízké železniční trati bylo mnohahodinové zpoždění vlaků, auta a vozy nemohly jezdit vůbec a spojení se Starým Městem a Buchlovicemi bylo udržováno jen pomocí saní. Teploty ve Zlechově klesly až na -42 stupňů a sníh vydržel až do dubna. Velké škody byly na lesní zvěři a také četné třešňové aleje podél silnic do Buchlovic a do Nedakonic většinou pomrzly.

Nezlobily ale jen přírodní živly bouřící nad buchlovskými horami. Na podzim roku 1932 se v nich ukrývala skupina lupičů, kteří znepokojovali okolí četnými krádežemi. Vedoucím bandy byl František Ondráš, narozený roku 1907 ve Zlechově. Právě se vrátil z vojenské prezenční služby, kterou si nedobrovolně prodloužil několika útekami. Několikrát se blýskl odvážnými loupežemi a údajně se svými komplici z Tupes, Zlechova, Ořechova a dalších obcí rodného kraje oslavovali své úspěchy v lesních skrýších. Velehradským četníkům se podařilo zjistit jeho pravděpodobný úkryt v kůlně vily lékaře Rajmunda Tománka na Salaši a zde 7. března 1933 kolem páté hodiny ráno se jej vrchní strážmistr Ondřej Sítek a strážmistr Jaroslav Svoboda pokusili zatknout. Akce však neproběhla úspěšně, neboť sami četníci byli při vstupu do úkrytu zaskočeni a oba byli smrtelně zasaženi výstřely z pistole. Vrah František Ondráš se zmocnil služebních zbraní a zmizel. Nastalo rozsáhlé pátrání prakticky po celé východní a střední Moravě, jehož neúspěch vedl k řadě spekulací o množství Ondrášových pomocníků a o jeho znalostech Chřibských hor. Rozuzlení však bylo krátké, i když opět značně dramatické. Dne 15. března ráno byl Ondáš objeven zastřelený u železniční trati nedaleko Krumvíře na okrese Břeclav. K činu se přiznali jeho dva druhové, bratři Jan a František Gerspitzerovi. Smrt velehradských četníků tehdy hluboce otřásla zdejším obyvatelstvem. Pohřbu Ondřeje Sítky na Velehradě se zúčastnila čestná rota 27. pěšího pluku z Uherského Hradiště, nesmírné množství zástupců státních a společenských organizací a občanů, ke kterým mj. promluvil generál četnictva Putna. Strážmistr Jaroslav Svoboda byl s obdobnými poctami pohřben v rodných Dolních Bludovicích ve Slezsku.

Válečné události

Smutnými kapitolami v dějinách obce byly válečné události, které čas od času zasáhly do života obyvatel. Ve 20. století to byly dvě světové války, přinášející nejen útrpení a smrt, ale také hluboké politické a hospodářské změny i do těch nejuvzdálenějších míst naší země.

První světová válka (1914-1918) znamenala zbrzdění rozvoje obce ve všech směrech, zastavila její prosperitu a mnoha rodinám odvedla živitele a hospodáře. První z nich odjížděli na frontu už 1. srpna 1914. Do činné služby museli nastoupit i starosta Jan Kutálek nebo učitelé Karel Tomeček a Bedřich Novák a řada dalších. Na pracovní místa mužů nastupovaly ženy, zejména zemědělské usedlosti byly závislé na hospodaření ženské populace. Po celou dobu války probíhal ve škole vojenský výcvik mládeže a žákyně páté třídy musely v hodinách ručních prací vyrábět pro vojáky na frontě součásti oblečení. V průběhu válečných let se stále výrazněji projevovaly hospodářské těžkosti, byly zavedeny lístky na potraviny a ošacení. V posledních měsících války pak navíc propukly různé epidemie, zejména španělská chřipka, na kterou zemřela řada místních obyvatel. Památník obětem uvádí 24 jmen našich spoluobčanů, kteří padli v boji nebo zemřeli na následky zranění. Velkou událostí v celé obci bylo, když se pak později některý voják vrátil ze zajetí, mnohdy po několika letech po skončení války. Někteří z nich byli už úředně prohlášeni za mrtva a oplakáni, rodiče mu dávno zemřeli a jeho manželka se podruhé provdala.

V únoru 1919 se také do rodné obce začali vracet legionáři. Byli to většinou bývalí zajatci rakousko-uherské armády, kteří v Rusku, Itálii nebo Francii vstoupili do československých legií, organizovaných T. G. Masarykem a M. R. Štefánikem. Zde bojovali proti Rakousku za samostatný československý stát za velkého hrdinství, neboť jako zběhové byli při zajetí popravováni pověšením nebo zastřelením. Na 10 zlechovských občanů bojovalo na ruské frontě a po dvou na italské a francouzské. Dva ruští legionáři se do rodného Zlechova již nevrátili a odpočívají někde v rozsáhlých prostorách Sibíře při magistrále z Moskvy do Vladivostoku.

Avšak ani po příchodu domů nečekal na legionáře a další dobrovolnické útvary klid. Bylo potřeba chránit integritu nové republiky v německém pohraničí, na Těšínsko si činilo nárok Polsko a maďarská vláda se nehodlala vzdát Slovenska a Podkarpatské Rusi. Na Uherskohradištsku se proto formovala armáda mladé republiky včele se Zvláštním velitelstvím československých vojsk na Slovensku se stanovištěm v Uherském Hradišti. Nově formující se jednotky byly ubytovány po celém Slovácku a také ve Zlechově byl v létě 1919

umístěn jeden prapor 14. brigády. Vojáci byli ubytováni po domech, kde spali na půdách a mlatevnách, důstojníci byli umístěni v pronajatých pokojích. Sedláci museli také dodávat koně a vozy na přípřež, stravu si vařilo vojsko ve vlastních polních kuchyních. Po třech měsících v říjnu 1919 byli pak vojáci staženi do Kroměříže.

Léta okupace 1939-1945 představují jedno z nejdramatičtějších období novodobých světových dějin. Světem se přehnal válečná smršť dosud nevídaných rozměrů a v krátké době změnila politickou mapu i poměr sil mezi velmocemi, stála nesmírné materiální škody a především si vyžádala miliony lidských životů.

Krátce po nástupu nacistické strany v Německu k moci v roce 1933 se demokratické Československo ocitlo tváří v tvář vážnému nebezpečí a bylo bez jakýchkoliv pochyb, že ozbrojená konfrontace se západním sousedem je pouze otázka času. Složitá situace se vytvářela v pohraničí, kde naši němečtí spoluobčané stále otevřeněji přijímali politické názory Adolfa Hitlera, Konráda Henleina a dalších politiků Německé národně-socialistické strany a Sudetoněmecké strany. Také na Slovensku sílily separatistické nálady a snahy o odtržení od českých zemí. Přes tyto těžké chmury, které padly i na obyvatele Zlechova, proběhla květnová částečná i úplná mobilizace 23. září v roce 1938 úspěšně. Spolu s mnoha ročníky mladých mužů odhodlaně nastoupilo ke svým posádkám i 102 zlechovských mužů a noční hukot vlaků naznačoval, jak velké jsou vojenské přesuny s dodávkami zbraní, střeliva a potravin na potřebná místa. Mnichovské události 29. a 30. září 1938, kdy tehdejší představitelé Velké Británie, Francie a Itálie ustoupili nátlaku fašistického Německa a vnutili našemu státu odstoupení pohraničních území, však znamenaly definitivní konec začínající české a slovenské demokracie bez možnosti přímého boje za svobodu a čestnou obranu národní nezávislosti. Odhodlání nasadit za svou vlasti i život vystřídalo zklamání a nedůvěra v budoucnost. Už nyní se objevili jednotlivci, kteří si představovali východisko v českém fašismu a diktatuře a kteří v listopadu 1938 agitovali ve vesnici pro připojení Moravského Slovácka k fašistickému Slovensku.

Brzy po Mnichovu následoval 15. březen 1939, úplná okupace českých zemí německými fašisty a vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava. V ranních rozhlasových zprávách se ozývá výzva ke všem občanům, aby nečinili žádné překážky v průjezdu německých vojsk. Už od 11. hodin dopoledne projely Zlechovem první motorové jednotky a pak následovala nepřetržitá kolona směřující k Brnu. Ještě týž den ohlásil obecní policajt Josef Kočenda, že se v celém státě mění směr jízdy dopravních prostředků, a to z levé strany na pravou. Změna byla provedena okamžitě a bez jakýchkoliv problémů, neboť většina obyvatel měla z Němců viditelný strach. Už v září 1939 byly jako důsledek okupace

odstraněny české nápisy na veřejných budovách a nahrazeny česko-německými. Likvidováno bylo vše, co připomínalo samostatnou a demokratickou republiku z let 1918-1938. Zejména ve škole byly ničeny četné obrazy, knihy a učebnice, místním učitelům se však podařilo ukrýt bustu prezidenta T. G. Masaryka na půdu. V rámci tzv. akce „Gitter“ (mříž) bylo od března do května 1939 zatčeno několik desítek tisíc osob z řad české inteligence, vedoucích představitelů politických stran a národních organizací, zvláště Sokola a Orla. Od samého příchodu do českých zemí viděli nacisté své přirozené odpůrce v legionářích. Proto říšský protektor svým nařízením z 25. srpna 1939 rozpustil Čs. obec legionářskou a její členové byli propuštěni ze státních služeb. V obci se toto nařízení týkalo především oblíbeného učitele Josefa Bilíka, železničního zřízence Josefa Zámečnicka a poštovního doručovatele Františka Jurčíka. V říjnu 1941 byla příkazem říšského protektora rozpuštěna Česká obec sokolská a o měsíc později i Jednota čs. Orla. Společenská činnost se mohla konat jen v rámci kolaborantské organizace Kuratoria pro výchovu mládeže. Vlna masového teroru se rozpoutala po úspěšném atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha 27. května 1942, kdy nacisté vyhlásili na celém území stanné právo. Pod trestem smrti bylo zakázáno nejen schvalování atentátu, ale i pouhý poslech zahraničního rozhlasu. Popravovalo se v Praze na Pankráci a v Kobylisích a obdobně v Brně v Kounicových kolejích. Stanné právo se dotklo i Zlechova, kde Němci vzali jako rukojmí 24 osob jménem Kočenda. František Kočenda z čp. 173 totiž dal do uherskohradištské čistírny balonový plášť odpovídající oblečení Heydrichova atentátníka. Naštěstí se vše vysvětlilo a desítky zlechovských občanů bylo zachráněno od poprav. Bohužel se i mezi zlechovskými obyvateli našli kolaboranti, kteří během války spolupracovali s německými představiteli nebo anonymně udávali své spoluobčany.

Dne 1. září 1939 začala 2. světová válka přepadením Polska. Německo za tichého souhlasu Sovětského svazu ovládlo téměř celou kontinentální Evropu a v dalším postupu bylo zastaveno až po neúspěšné bitvě o Velkou Británii. V druhé fázi světové války Německo porušilo dohody se Stalinem a napadlo 22. června 1941 Sovětský svaz. Dne 7. prosince 1941 pak Japonsko přepadlo americkou základnu Pearl Harbour a tím vstoupily do světové války i USA.

Pokračování světové války v dalších letech vyvolávalo neje zvyšující se politickou a národní perzekuci, ale stále narůstající hospodářské těžkosti. V polovině září 1939 byly poprvé vydány přidělové lístky na cukr, mýdlo, tuky a pohonné hmoty. V důsledku vázaného hospodářství byly rolníkům nařizovány povinné dodávky mléka – na jednu dojnici činila 700 litrů ročně, povinná dodávka vajec bylo 60 kusů od slepice. V důsledku nucených soupisů

hospodářského zvířectva lidé ukřívají drůbež i vepřový dobytek ve stodolách, ve sklepích či jiných skrýších, ovšem tím se zase zvyšovaly kontroly a rostly udělené pokuty. V noci se také tajně jezdilo do mlýnů mlít obilí načerno. Nejvíce se chodilo do Boršic k Vinklárkovi nebo na Velehrad k Bednářům. Neplnění dodávek nebo vyhýbání se práce pro okupanty bylo trestáno vězením v kárném táboře v Kunčičkách. Zlínským Oberlandrátem byla např. v roce 1941 při velké zimě nařízena pracovní povinnost pro všechny muže od 18 do 60 let při odklizení sněhu a pro nedostatek topiva byla uzavřena škola. Dne 10. dubna 1942 obdržel starosta rozkaz k odevzdání zvonu ze zdejší kaple. Obecní policajt Josef Kočenda jej naposledy rozhoupal, aby ho lidé ještě jednou uslyšeli, pak byl odmontován a odvezen na nádraží do Uherského Hradiště a odtud do Hamburku k roztavení. Těžká zásobovací situace vyvrcholila na přelomu let 1944-1945, ale to již občané očekávali změnu a brzký příchod svobody.

Záhy po vytvoření protektorátu byly na našem území uplatněny tzv. Norimberské rasové zákony a začala perzekuce proti židovskému obyvatelstvu. V první řadě bylo Židům zakázáno disponovat vlastním majetkem, od 25. června 1940 byli vyloučeni z výkonu veřejných zaměstnání, dále jim byla zakázána návštěva hostinců, biografů a koupališť, nesměli používat telefon, cestovat veřejnými prostředky atd. K jejich identifikaci sloužilo povinné nošení žluté Davidovy hvězdy. Ve Zlechově se to týkalo čtyř rodin – Löwyů, Buchsbaumů, Weichselbaumů a Körnerů. Dne 18. ledna 1943 bylo osm zlechovských Židů z nařízení nacistů odvezeno povozem Tomáše Kutálka na staroměstské nádraží a odtud do židovského gheta v Uherském Brodě. V konečné fázi byl 24. ledna 1943 zahájen jejich odsun do Terezína a do vyhlazovacího tábora v Osvětimi. Domů se vrátila pouze Olga, provdaná za arijce Martina Hlůška čp. 11.

V roce 1942 začaly také odvody mladých lidí ve věku 20-25 let na nucené práce do Říše. Ze Zlechova odjelo za neznámým nebezpečím 17 osob. I v obci však hrozily letecké nálety, budovaly se proto družstva protiletecké obrany a za řízení obecního tajemníka Stanislava Vávry se připravovaly plynové masky, hasicí přístroje, motyky a krompáče a kontrolovalo se noční zatemnění. Z upravených sklepů vznikaly veřejné kryty. Dne 7. července 1944 také došlo k prvnímu přeletu amerických letadel přes naše území. Lidé je s obdivem sledovali, jak v jednotlivých formacích ve výšce asi 10 km přelétají, zanechávající za sebou bílé kouřové pásy. Už při tomto prvním přeletu došlo u Velehradu k sestřelení čtyřmotorového bombardéru Boeing B-17G „Flying Fortress“. V troskách letadla tehdy bylo nalezeno tělo zadního střelce seržanta Williama Macka. Ostatním devíti členům posádky se podařilo z hořícího letadla vyskočit a zachránit se. Jeden americký voják, mladý černovlasý

Mexikánec, dopadl i na katastr Zlechova v trati Jezírka. Naši občané mu přes různé výstrany přispěchali na pomoc, neboť silně krvácel z holeně. Na kole jej odvezli k prvnímu ošetření do obecní kanceláře, kde si jej pak převzaly německé hlídky. Společně se svými druhy byl později dopraven do zajateckého tábora v Německu, odkud se po válce šťastně dostal domů.

Další přelety spojeneckých letadel probíhaly téměř každodenně. Dne 23. července bylo dokonce nad naší vesnicí shozeno pět bomb, tři dopadly do Jezírek, jedna do Žlébků a jedna těsně za dům Antonína Otrusiny v Koutě. Dne 20. listopadu 1944 v 11 hodin dopoledne provedlo několik spojeneckých letadel ve směru od Zlechova nálet na německý železniční transport, pohybující se ve směru od Přerova k Břeclavi.

Současně s obsazením českých zemí německými okupanty v březnu 1939 a zahájením perzekuce začaly na celém českém území vznikat první skupiny podzemního protifašistického hnutí, přičemž mnoho z nich se během doby sloučily nebo zanikly. Většina z nich se snažila navázat spojení s exilovou vládou, kterou v Londýně organizoval exprezident Evarď Beneš, nebo spolupracovala se zahraničním vedením KSČ v Moskvě. Po prvních měsících formování působily v protektorátu tři velké odbojové skupiny – Obrana národa, Velitelství lidové armády (Vela) a Komunistická strana Československa.

Na území našeho kraje se k odbojové činnosti chystala především organizace Obrana národa, jejímiž členy se stávali vojáci z povolání 27. pěšího pluku v Uherském Hradišti, ale zapojovali se do ní další důstojníci v záloze, příslušníci Orla a Sokola, členové dobrovolných hasičských sborů apod. Odbojovou organizaci začali vojáci vytvářet podle vojenské struktury od hlavního velitelství v Praze až po roty a čety ve venkovských obcích. Sídlem krajského velitelství Obrany národa se stalo město Uherské Hradiště a velitelem kraje podplukovník Vladimír Štěrba. Hlavní náplní ilegální práce bylo zřídít vojensky organizované jednotky z příslušníků čs. armády, zajistit výcvik důstojníků, poddůstojníků a mužstva pro potřeby podzemní činnosti a opatřovat pro ně zbraně, munici a výbušniny. Aktivní byla zejména skupina politicko-zpravodajská pod vedením ředitele Obchodní akademie v Uherském Hradišti PhDr. Václava Najbrta. Hlavním úkolem této skupiny bylo sledovat a hlásit informace o výzbroji, výstroji a početní síle Němců a o montážích a opravách německých letadel v kunovické Avii. V. Najbrt a jeho spolupracovníci také stylizovali protinacistické letáky a rozesílali je po celé oblasti. Jejich letáky se objevily ve Zlechově na plotech a na vratech v listopadu 1939.

Zvláštní okrsek Obrany národa napjený přímo na okresní velitelství v Uherském Hradišti vznikl ve Zlechově. Jeho velitelem se stal absolvent vojenské akademie v Hranicích Alois Gabriel, který společně se štábním rotmistrem Rostislavem Bébarem z Kostelan řešili

výrobu zapalovačů k benzinovým lahvím. Těchto výbušnin bylo připraveno asi 50 tisíc kusů a ukryty většinou u Amálie a Marie Bébarových, Jaroslava Čagánka a obchodníka Jaroslava Žáka ve Zlechově. Ke skupině se připojili ještě Antonín Dyjas, Josef Juřena, Jan Loubal, Leopold Nemrava, Bohumil Patočka, František Skalka, František Štulíř, František Vávra, Antonín Velecký a Josef Vycudilík. Již na podzim však dostala Obrana národa těžkou ránu v podobě velkého zatýkání, které proběhlo na Moravě i v Čechách. Zatčen byl 23. listopadu výpravčí vlaků František Vávra a vězněn do 27. března 1941. Na přelomu let 1939-1940 tak byla činnost Obrany ochromena a svoji působnost se snažila udržet již jen v oblasti organizování ilegálních přechodů do zahraničí. Z naší obce se to podařilo nejvíce ohroženým Aloisi Grabrielovi, Rostislavu Bébarovi, Jaroslavu a Rudolfu Čagánkovým a tehdy teprve patnáctiletému Bohumilu Patočkovi. Jejich ilegální cesta vedla přes fašistické Slovensko a Maďarsko do Jugoslávie a pak do Francie. Po porážce francouzským vojsk pak přešli do Velké Británie, kde vstoupili do československého zahraničního vojska. Alois Gabriel se např. podrobil náročnému výcviku navigátora a střelce na letišti v Honingtonu a poté byl přidělen k 311. bombardovací peruti. V letadle typu Wellington se zúčastnil 14 náletů nad západní Evropu – Kolín nad Rýnem, Hamburk, Brémy, Brusel a Boulogne. Od 28. dubna 1942 byl přesunut od bombardovacího k pobřežnímu letectvu, aby hlídkoval nad mořem a vedl nálety na nepřátelské lodě a ponorky. Prodělal dalších 20 letů nad mořem a podle tehdejších předpisů měl již odejít na odpočinek. Přišel však nešťastný let 15. září 1942, kdy posádka Wellingtonu IC-Y, AD 892 odletěla brzy ráno na operační let nad Biskajský záliv. Marně však kamarádi letadlo a jeho šestičlennou posádku vyhlíželi, nakonec ji museli prohlásit za „nezvěstnou“ a ani později moře nikoho z nich nevydalo. Jméno kapitána Aloise Gabriela a jeho druhů je dnes zvěčněno na památníků RAF v Runnymede nedaleko Londýna.

Do protinacistického odboje se zapojil rovněž bývalý legionář, plukovník František Bilík. Ten v roce 1931 odešel přednášet na válečnou školu do Prahy, po demobilizaci se usadil ve Staré Boleslavi, kde se dal plně k dispozici Obrance národa. Za odbojovou činnost byl zatčen gestapem 24. února 1942, 5. října odsouzen k trestu smrti a 16. března 1943 popraven v Berlíně-Plötzensee. Skupinka Zlechovjanů byla také zapojena do odboje na Ostravsku mezi železničáři, která však byla také odhalena a z které tři naši spoluobčané zahynuli v německých koncentračních táborech.

V letech 1940-1941 začala rozvíjet ilegální práci i komunistická strana, zvláště pak po přepadení Sovětského svazu. První ilegální vedení ve stranickém okrese Uherské Hradišti tvořili Rudolf Knot a Alois Marek ze Starého Města a Čeněk Zich z Mařatic, které však vystřídali méně známé osobnosti jako byli Jan Němeček a Oldřich Ulrich ze Starého Města

Dumitru Chaimovič z Uherského Hradiště a další. Celý tzv. soudní okres se pak rozčlenil na sedm obvodů, sídlo sedmého bylo ve Zlechově a jeho vedením byl pověřen Bohumil Lenhart. Ten společně s Metodějem Cigošem obstarávali ilegální tisk a dodávali jej do Zlechova a do Nedakonic. Ilegální tiskárnu obsluhovali Oldřich Ulrich ze Starého Města a Oldřich Burián z Mařatic. Ale i komunistický odboj postihla vlna zatýkání, která vedla k utlumení činnosti v roce 1942. Mj. byl 11. ledna 1943 zatčen Metoděj Cigoš z Nedakonic a 21. prosince 1944 popraven ve Vratislavi. Teror, který spustila německá mašinerie, otrásl veřejností a budil nesmírnou hrůzu. Vlna zatýkání proběhla zejména v souvislosti s tragédií v Jankovicích a na Velehradě za pomoc parašutistům Vojtěchu Lukašíkovi a Ludvíku Cupalovi.

Poslední fází protifašistického odporu byl vznik partyzánského hnutí v letech 1944-1945. Jihovýchodní Morava byla v tomto směru ovlivněna především příchodem 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky z Trocnova, která se na Moravu přesunula ze Slovenska počátkem října 1944. Do prostoru našich Chřibů přitom zasáhla činnost jednoho z největších, ale také nejproblematictějších oddílů, partyzánské skupiny Jana Žižky – Olga. Naše obec díky své poloze nepatřila do operační oblasti některého z partyzánských oddílů a ani nevíme, kolik občanů bylo do podzemního hnutí v této době zapojeno. V partyzánském oddíle Jana Žižky padl počátkem roku 1945 u Rajnochovic František Habáň.

Na přelomu let 1944-1945 sledovali obyvatelé, jak jsou německá vojska drcena na všech frontách a těšili se na brzké osvobození z fašistické okupace. Koncem února se ve Zlechově objevili maďarští vojáci, jejich výstroj a výzbroj byly velmi nuzné a svědčily o blížícím se rozvratu. Na potoku se začaly budovat protitankové příkopy a na tyto práce byli z nařízení zlínského Oberlandratu nahnáni všichni muži. Na pomoc jim přicházeli i občané z okolních obcí a potřebné dřevo bylo dováženo z Buchlovských hor. Objevila se i menší skupinka německých vojáků, která začala připravovat silniční most k vyhození a zároveň organizovala výstavbu kulometných hnízd.

Závěrečné válečné operace vstoupily ve střední Evropě do své konečné fáze v dubnu 1945. S pronikáním Rudé armády a anglo-amerických vojsk do nitra Německa se vytvořil v prostoru Čech a Moravy velký kotel, do něhož se uchýlily poslední zbytky statisícové německé armády. České země se svými přizřenými obrannými podmínkami představovaly poslední naději decimovaných nacistických vojsk. Osvobození našeho kraje se pak stalo součástí velké Bratislavsko-brněnské operace, trvající od 23. března do 5. května 1945, jejich hlavní silou byla vojska II. Ukrajinského frontu maršála Rodiona Jakovleviče Malinovského. Ve směru od Hodonína a Moravského Písku se k našemu území probíjely jednotky 53. sovětské armády velitele I. M. Managarova, kterému byla operačně podřízena 1. rumunská

armáda sborového generála Vasile Atanasiu. Předzvěstí válečných operací se stal náhlý letecký útok na nádraží ve Starém Městě a blízký cukrovar 16. dubna 1945. Němečtí vojáci i civilisté tu narychlo odváželi zásoby cukru a střelba z ruských letadel přinesla smrt téměř 30 obyvatelům, mezi nimiž byl i Alois Gabriel ze Zlechova.

Od 20. dubna nastal téměř neutuchající provoz. Vesnicí projíždělo německé motorizované i pěší vojsko, stahující se směrem k Brnu. Pak přichází sobota 28. dubna. Asi 700 německých vojáků s jedním tankem a jedním obrněným transportérem se ve Zlechově a v jeho okolí připravilo k obraně před rumunskými a ruskými jednotkami, probíjejícími se ve směru od jihu. Na katastr obce začínají dopadat první dělostřelecké granáty a občané se rychle ukrývají v připravených sklepeních a modlí se za brzké osvobození. Toho dne byly již osvobozeny Kostelany nad Moravou a první Rumuni začali postupovat Zlechovkým potokem vzhůru. Protože však nedostali podporu dalších jednotek z prostor Boršic a Buchlovic, museli se opět stáhnout. Jejich neúspěšné útoky pokračovaly od ranních hodin dalšího dne. Palbou z kulometů a minometů a manévrováním obrněnců Němci opět zastavili postup 7. praporu rumunských horských myslivců. Ale také německá vojska měla řadu ztrát. Jejich zranění byli ošetřováni na stanovišti Červeného kříže u pana Bartošíka čp. 77. Asi 26 těžce raněných zde umírá a jsou pochováni na různých místech v obci. Pro úpornost obranných bojů nasadila spojenecká vojska dělostřelectvo, které pálilo od Kostelan a od Medlovic a které také poškodilo několik střech domů a stodol. Do základu byla zničena dílna stolaře Aloise Oslzly, teprve v roce 1943 postavená. Celkem bylo těžce poškozeno 8 domů a 72 domů lehce. Teprve třetí den, 30. dubna 1945, začala německá vojska ustupovat směrem na Tupesy a Velehrad. Před definitivním odchodem ještě zapálili rodinné domy Otty Žáka na jihu a Antonína Čevely na severu, údajně jako znamení k ústupu, a současně vyhodili most na hlavní silnici. Výbuchem byly poškozeny další domy v okolí, kameny z mostu létaly do vzdálenosti až 700 metrů.

V 16,20 hodin vstoupili do Zlechova první osvoboditelé, průzkumná rota staršiny Stefana Vilcea, bouřlivě vítaná občany, kteří jim nabízeli jídlo a pití. Vojenský předvoj se však ve vesnici příliš nezdržel, nýbrž rychle pokračoval v pronásledování Němců směrem k Tupesům. Zde byl také třemi ranami protitankové děla zničen jeden z německých transportérů. Fronta se rychle přesunovala k Velehradu a k Salaši, aby dál směřovala na Otrokovice. Nové jednotky pak přicházely od Kostelan a Boršic, které si již ve Zlechově zastavily a odpočívaly.

V bojích o Zlechov padlo na 14 rumunských vojáků, kteří byli původně pohřbeni na epidemickém hřbitově v poli „Výsady“ v místě zvaném Starý krchov. Později, dne 6. prosince

1951, byli exhumováni a převezeni na čestné pohřebiště do Brna. Při bojích při výbuchu granátu přišli o život i dva místní občané, Antonín Velecký čp. 282, a přednosta stanice ve výslužbě Josef Loubal, další dvě osoby byly zraněny. Hmotné škody způsobené frontovými boji byly odhadnuty na 50 milionů korun.

Již 1. května přišli do Zlechova ženisté sovětské armády a nechali dovézt 20 povozů klád z břestecských lesů. Urychleně vybudovaný provizorní most umožnil, aby už za dva dny mohly sovětské tanky a další vojenská vozidla projíždět směrem na Brno. K pracovní povinnosti nastoupili také naši občané, aby odstraňovali sutiny z roztřílených domů a zahájili obnovu zničených objektů. Na 20 dělníků, 8 tesařů a 15 koňských a kravských potahů odjelo na pomoc do Uherského Hradiště, především na stavbu mostu přes řeku Moravu. Teprve 28. října 1945 je čas na oslavy, vesnic vyzdobenou československými a sovětskými prapory zaplňuje všechno obyvatelstvo a lampionový průvod směřuje k tradiční vatře na poli k Buchlovicím. Pietní akce vrcholí odhalením pamětní desky na místní škole obětem německého nacismu. V srpnu 1946 zde byla odhalena pamětní deska Františku Bilíkovi za účasti ministra vlády Msgre. Jana Šrámka a zplnomocněného vyslance v komisi spojených národů pro válečné zločiny, generála justiční služby Bohuslava Ečera.

Po válce v roce 1947 byla v obci ustavena Čs. obec legionářská, nazvaná po hrdinovi 2. světové války Jednota letce Aloise Gabriela. Jejím předsedou se stal učitel Josef Bilík a sdružovala odbojáře ze Zlechova, Buchlovic, Tupes, Stříbrnic a Boršic.

Období totality let 1948 až 1989

Politický vývoj

Jedním z výsledků 2. světové války bylo spuštění železné opony mezi Východem a Západem a nástup komunistické totalitní moci ve střední a východní Evropě. Nové politické zakotvení Československa, ovlivněné negativními zkušenostmi Mnichova a následnou okupací, spočívalo v orientaci našeho státu na Sovětský svaz a v postupném zavedení jeho metod řízení v oblasti hospodářské, politické a ideologické.

Základem veřejné správy a tím i politického vývoje v regionech se podle tohoto vzoru staly národní výbory - místní, okresní a zemské - jako orgány zastupitelské a orgány veřejné správy, „které ve svém obvodu spravují všechny záležitosti, které nejsou spravovány jiným veřejným orgánem“. Místní národní výbor se ustavil v každé obci, dnem jeho vzniku zaniklo obecní zastupitelstvo a obecní úřad se stal úřadem místního národního výboru.

Zlechov byl osvobozen 30. dubna 1945 odpoledne rumunským vojskem a týž den večer se v obecní kanceláři sešel Revoluční Národní výbor, ustavený již dříve v ilegality a tvořený šesti členy KSČ. Na této první veřejné schůzi se rozšířil o další občany na 25 členů a znovu se sešel 1. května ráno, kdy si již rozdělil konkrétní úkoly. Ustavena byla pořádková komise, která kromě udržování pořádku měla také povolávat občany k odstraňování škod na majetku a organizovat pomoc poškozeným. Na dalším jednání se projednávaly dodávky pro ruskou armádu, dále pohřeb partyzána Františka Habáně a příprava zádušní mše za padlé rumunské vojáky. Byla také vyhlášena sbírka na obnovení vypálených Lidic, která v obci vynesla 9.827 korun.

Složení prvního národního výboru včele s předsedou Janem Kutálkem bylo výsledkem politické situace v obci a v průběhu roku 1945 bylo postupně upravováno směrem k paritnímu zastoupení politických stran. Již v další schůzi 7. května proběhly volby do národního výboru za účasti všech politických stran. V zápisu z této schůze není uveden počet členů MNV ani jejich stranická příslušnost, mohl by však do této doby spadat nedatovaný seznam členů místního národního výboru zasláný Okresnímu národnímu výboru v Uherském Hradišti. Podle něj měl MNV 11 členů, jimiž byli původně 4 komunisti, 3 lidovci, 3 sociální demokrati a jeden odborník – živnostník; toto složení ale bylo opraveno na 3 komunisty a 4 lidovce a za tím účelem byl připsán 1 lidovec, ale žádný z komunistů není škrtnut. Podle zápisu o volbě byli předsedové dva – Jan Kutálek a Antonín Otrusina (bývalý starosta), dále je uváděn

jednatel Jaroslav Žák, což odpovídá jejich umístění na prvních třech místech zmíněného seznamu, kde však nejsou označeni funkcemi.

V následující schůzi 14. května místní národní výbor zvolil komise, a sice školní, hospodářskou, finanční, osvětovou, stavební a zdravotní a dřívější obecní rada předala národnímu výboru obecní pokladnu, kterou převzal nový pokladník Ferdinand Kořínek. MNV také rozhodl pořádat jednou měsíčně schůzi občanstva, kde bude podávat zprávy o své činnosti. První veřejná schůze po tomto usnesení se konala 29. června, o dalších nejsou zprávy.

Podle pozdějšího zápisu v kronice měla 10. června proběhnout reorganizace MNV, který se nyní skládal ze sedmi členů KSČ, čtyř členů lidové strany, tří sociálních demokratů, tří národních socialistů a jednoho tzv. neutrála. Národní výbor měl tedy nyní 18 členů a tento počet se s dočasnými výkyvy udržoval až do roku 1950. Průběžně však docházelo k dalším změnám stranického složení. Již na začátku července 1945 byl MNV doplněn dvěma členy sociální demokracie a jedním členem strany lidové za odstoupivší členy (mj. Antonína Otrusinu) a zvolen místopředseda MNV, kterým se stal člen lidové strany Jan Kutálek. Ještě týž měsíc přibyli další dva sociální demokraté, jeden lidovec a jeden národní socialista. V říjnu 1945 se osmnáctičlenný MNV skládal ze sedmi komunistů, čtyř lidovců, tří sociálních demokratů, dvou národních socialistů a dvou „neutrálních“, jimiž byli obchodník Jaroslav Žák a rolník Josef Mareček. Ještě na počátku roku 1946 žádali socialisté o paritní zastoupení, tj. zvýšení počtu na 4 členy, ale už jim nebylo nevyhověno z důvodu brzké změny složení národního výboru v souvislosti s prvními poválečnými volbami.

V srpnu 1945 byla též zvolena knihovnická rada, místní školní rada a osvětová komise a 23. listopadu 1945 se plénum usneslo ustavit radu MNV složenou z předsedy, místopředsedy a po jednom zástupci každé politické strany. Rada se měla scházet každý týden a plénum pouze po 14 dnech. Místní národní výbor tehdy zaměstnával vedle obecního tajemníka ještě tři zásobovací referenty, dále obecního strážníka a polního hlídače.

Podle vládního nařízení č. 120/46 Sb. byly národní výbory obnoveny podle výsledků voleb do Ústavodárného Národního shromáždění z 26. května 1946. Ve Zlechově se k volbám dostavili všichni oprávnění voliči a z 919 odevzdaných hlasů bylo 918 platných, z nich dva lístky prázdné. Nejvíce hlasů (388) bylo odevzdáno pro Československou stranu lidovou, 327 hlasů pro Komunistickou stranu Československa, 149 pro Československou sociální demokracii a 52 pro Československou stranu národně socialistickou. Na základě těchto výsledků byl ustaven nový místní národní výbor tvořený 18 členy, z nichž bylo 8 lidovců, 6 komunistů, 3 sociální demokraté a jeden národní socialista. Na ustavující schůzi 30. června

1946 byla zvolena šestičlenná rada MNV, při jejíž volbě se sdružily strany lidová a národně socialistická, zatímco sociální demokracie šla do volby samostatně a KSČ se volby předsedy nezúčastnila a nárokovala si funkci náměstka předsedy. Předsedou byl zvolen rolník Jan Rosůlek za ČSL a náměstkem komunist Jan Kutálek. Členové rady mimo předsedu a náměstka měli přiděleny čtyři referáty - obecní hospodářství, obecní cesty, obecní inventář a obecní stromořadí. Volba komisí proběhla až v následující schůzi a byly ustaveny komise osvětová, stavební, finanční, školní výbor, zdravotní, bytová, masová, odhadní, zásobovací. Z členů národního výboru byl zvolen i obecní pokladník František Lesa a navrženi okresnímu národnímu výboru k jmenování členové finanční komise, do níž polovinu členů volil MNV a ostatní jmenoval okresní národní výbor.

Hlavní praktickou činností národního výboru byla obnova válkou poznamenané vesnice. Proto začala už v létě stavba zničeného mostu, na kterou členové MNV zajišťovali dodávky stavebního materiálu, opravovaly se poškozené domy a započala se příprava k rozšíření elektrické sítě do nové čtvrtě Výpustě. Plánů byla celá řada. Zvláštní fond byl vytvořen na novostavbu obecního kulturního domu, předpokládalo se zřízení obecního rozhlasu (ten byl také v roce 1948 zprovozněn a tím nahradil dosavadní vybudování zpráv obecním policajtem) a kanalizace podél silnice k Tupesům. Zlechovská čtvrť s hanlivým názvem Chmatov byla přejmenována na Partyzánskou ulici Jana Žižky a národní výbor „pod pokutou“ zakázal užívat dosavadní pojmenování. Ne všechna předsevzení se ale podařilo realizovat. Místo projektu na postavení nového obecního domu se v roce 1951 provedla jen adaptace obecního hostince čp. 106, kam se přestěhovaly kanceláře MNV z čp. 92. Tento starobylý původní obecní dům byl zbořen v roce 1965. Naopak v bývalém hostinci vznikl velký sál pro filmová představení a zasedací místnost MNV a jeho hospodářské budovy byly upraveny pro potřeby sběrný prádla a opravny obuvi.

Zásadní změnu ve složení místního národního výboru přinesl únorový převrat v roce 1948. Již 28. února v obci vytvořen Akční výbor Národní fronty, který ve své schůzi 4. března schválil mj. členy MNV za jednotlivé politické strany. Bylo v něm nyní 8 komunistů, 6 lidovců, 3 sociální demokraté a jeden národní socialista (řídící učitel Jan Hrošík). První zasedání nového MNV se konalo 7. března 1948. Podle zápisu akčního výboru se měl stát předsedou Ferdinand Kořínek a místopředsedy Jan Kutálek a Ferdinand Čagánek, hlášení okresnímu národnímu výboru z 5. března však oznamuje jako úřadujícího místopředsedu Jana Kutálka, který se asi potom stal předsedou. V témž roce bylo postavení národních výborů upevněno přijetím Ústavy 9. května, v níž byly definovány jako „nositelé a vykonavatelé

státní moci v obcích, okresích a krajích“. Vedoucí úlohu v řízení obce i celého státu převzala Komunistická strana Československa.

V roce 1949 byla vládním nařízením č. 72/49 Sb. zřízena funkce újezdních tajemníků. Újezdní tajemník byl vždy jeden pro několik obcí a Zlechov na počátku roku 1950 náležel spolu s Břestkem a Boršicemi do újezdu Buchlovice, v dubnu téhož roku se Salaší, Břestkem a Tupesy do újezdu Velehrad. Podle hlášení újezdního tajemníka vykazovala činnost MNV v této době určité nedostatky, hlavně nečinnost některých komisí. Od 1. ledna 1950 byla působnost některých místních národních výborů rozšířena o vedení matrik a Zlechov byl zařazen do matričního obvodu Buchlovice.

Na základě vládního nařízení č. 14/50 Sb. o organizaci místních národních výborů byly tyto národní výbory rozděleny podle počtu obyvatel do čtyř kategorií a z této kategorie pak vyplýval počet referátů, které byly při národním výboru zřízeny. Ve Zlechově jako obci do 2000 obyvatel jich MNV měl mít sedm. K reorganizaci došlo v červnu 1950, kdy se předsedkyní stala Marie Ottová, rada MNV měla celkem 7 členů, ale další údaje o složení MNV nemáme, neboť zápisy pléna z těchto let neexistují. Od roku 1952 byly při MNV ustavovány výbory žen.

V roce 1954 byly národní výbory definovány novými zákony jako orgány státní moci v krajích, okresech a obcích a mohl být zřízen jeden místní národní výbor i pro několik obcí. Dne 16. května 1954 se také uskutečnily první volby do národních výborů na tříleté volební období. Orgánem státní moci se stalo pouze plenární zasedání národního výboru, zatímco rada se stala orgánem státní správy. Místní národní výbory byly odpovědné národním výborům vyššího stupně a vládě. Ve Zlechově se voleb zúčastnilo 998 voličů, všechny byly hlasy platné, ale na 110 hlasovacích lístcích byla škrtnuta jména všech kandidátů, takže pro kandidáty Národní fronty bylo odevzdáno 888 hlasů. Do MNV zde bylo voleno 14 kandidátů ve 14 obvodech, avšak jeden z nich nebyl zvolen. V takovém případě se konala opakovaná volba tohoto kandidáta 30. května 1954.

Rada MNV ve Zlechově měla celkem 5 členů, předsedou se stal Josef Gabriel, místopředsedou Antonín Berka a tajemníkem Vincenc Mařák. Pracovním a kontrolním orgánem národního výboru (plenárního zasedání) byly stálé komise, odpovědné národnímu výboru, který je volil ze svých členů. Byly to komise zemědělská, plánovací, kulturní, finanční, sociálního zabezpečení a zdravotní, obchodní a družstevní, pro výstavbu, pro průmysl a komunikace a pravděpodobně i komise bytová. Samozřejmě zde působila i komise trestní.

Orgány MNV v tomto období řádně nefungovaly, především rada MNV, která byla v dubnu 1956 volána na pohovor do rady ONV. Jeho výsledky projednávalo plénum MNV 1. května 1956, především doporučenou výměnu tajemníka, která však nebyla uskutečněna z toho důvodu, že nikdo nechtěl funkci převzít pro náročnost funkce a krátkou dobu do voleb.

Další volby proběhly 19. května 1957 a bylo v nich zvoleno 19 členů MNV, kteří na ustavujícím plénu 30. května zvolili sedmičlennou radu a komise zemědělskou, finanční, školství a kultury, stavební, zdravotní, obchodu a trestní. Předsedou se stal František Oslzla a tajemníkem opět Vincenc Mařák. V červnu pak byl zvolen výbor žen, jehož jedna členka byla členkou rady MNV. V říjnu 1958 k dosavadním komisím přibyla komise místního hospodářství a v únoru 1959 byla při radě MNV zřízena komise pro výkup, jejímž předsedou byl člen MNV a členy předseda zemědělské komise, vedoucí prodejny Jednota, vedoucí sběrný vaječ a vedoucí sběrný mléka. V prosinci téhož roku národní výbor projednával zřízení sboru pro občanské záležitosti.

Vládním nařízením č. 64/57 Sb. s účinností od 1. ledna 1958 byla působnost místních národních výborů rozšířena o místní záležitosti veřejného pořádku a bezpečnosti osob a majetku a tuto agendu vykonávaly stálé komise pro místní bezpečnost. Ve Zlechově byla bezpečnostní komise složená z jednoho člena MNV, čtyř požárníků, jednoho člena pomocné stráže Veřejné bezpečnosti a jednoho zástupce Svazarmu ustavena 21. března 1958. V roce 1960 se bezpečnostní komise změnila na komisi pro ochranu veřejného pořádku.

Padesátá léta 20. století byla na venkově spojena s násilnou kolektivizací. Odpor vůči Jednotného zemědělského družstvu byl však ve Zlechově nezměrný. To se projevilo i tím, že zdejší družstvo se zde v roce 1953 zcela rozpadlo, vstupu do družstva se bránili nejen větší hospodáři, ale i členové MNV. Na mimořádném plénu v lednu 1958 např. podepsal přihlášku jen jeden jeho člen, ostatní se vymluvili, že vstoupí až na konci roku. Z členů komunistické strany proto byla vytvořena zvláštní přesvědčovací komise, která obcházela jednotlivé domy a každý měsíc podávala zprávu plenárnímu zasedání a nadřízeným orgánům. Dalším opatřením bylo příkázání pudy do užívání JZD, to se stalo např. Františku Vávrovi čp. 50, nebo byly děti zemědělců, kteří nevstoupili do JZD, propouštěny ze zaměstnání.

V souvislosti se změnou územního členění státu a přijetím nové ústavy v roce 1960 byl vydán i nový zákon o volbách do národních výborů č. 39/1960 Sb. Volili se nyní poslanci a volební období bylo prodlouženo na čtyři roky. Zákon o národních výborech č. 65/60 Sb. měl přinést další rozšíření pravomoci a odpovědnosti národních výborů. Komise získaly rozhodující pravomoc a vedle poslanců v nich působili i další občané. Do MNV ve Zlechově bylo zvoleno 26 poslanců, předsedou se stal Jan Kutálek, místopředsedou František Dudešek

a tajemníkem Bohuslav Lenhart, rada měla celkem 9 členů. Od roku 1960 byl na MNV zaměstnán na plný úvazek administrativní pracovník.

Pro další funkční období bylo v roce 1964 zvoleno do MNV 33 poslanců, rada byla jedenáctičlenná. Předsedou se stal Jaroslav Zelinka, místopředsedou JUDr. Jaroslav Obdržálek a tajemníkem František Vycudílík. Aktivita místního národního výboru v průběhu tohoto období začala ochabovat, zejména v souvislosti s celospolečenskými událostmi 2. poloviny 60. let. V roce 1967 tři poslanci odešli a účast ostatních na schůzích pléna byla slabá, v roce 1968 se asi plénum přestalo scházet úplně – alespoň zápis je pouze z května a další pak až z prosince 1969, zápisy však nejsou ani z roku 1970. Volby připravované na rok 1968 se vzhledem k politické situaci neuskutečnily a funkční období stávajících národních výborů bylo prodlouženo.

Ústavní zákon č. 117/69 Sb. z 15. října 1969 prodloužil volební období všech zastupitelských sborů do dne všeobecných voleb do těchto sborů, nejpozději do 31. prosince 1971, a umožnil zproštění poslance funkce, jestliže delší čas neplní svou funkci nebo svou činností narušuje politiku Národní fronty. Počet poslanců bylo možno doplnit v případě místního národního výboru na základě návrhu okresního orgánu Národní fronty. Již v průběhu roku 1969 vyzývala místní organizace KSČ k odstoupení předsedu MNV Jaroslava Zelinku, který po delším jednání odstoupil k 15. prosinci 1969. Důvodem jeho odvolání měla být skutečnost, že „v roce 1968 uvítal bez souhlasu vesnické organizace KSČ tajně vysvěceného kněze, kterému předal peněžitý dar a tím si v obci získal podporu lidovecky smýšlejících lidí“. Vedením MNV byl pověřen jako uřadující místopředseda JUDr. Jaroslav Obdržálek, který se na podzim 1970 stal předsedou a funkci náměstka převzal Josef Kutálek. Celkem v tomto funkčním období rezignovalo šest poslanců a podle výše zmíněného zákona byli doplnění čtyři noví na minimální přípustný počet 31 poslanců.

V roce 1971 bylo volební období národních výborů prodlouženo na pět let. Ve volbách, které proběhly 26. a 27. listopadu 1971, bylo do MNV zvoleno 31 poslanců, kteří na ustavujícím plenárním zasedání zvolili 11 členů rady a 6 komisí. Uvolněným předsedou se stal Kliment Slezák, tajemníkem František Rynda a místopředsedou zůstal Josef Kutálek. Aktivní byl sbor pro občanské záležitosti, který ve spolupráci s Českým svazem žen pořádal jednou za pololetí vítání občánků. Stejně zůstalo složení orgánů MNV i v dalším období po roce 1976, počet poslanců se ale snížil na 30. Ke změně došlo pouze v osobě tajemníka, jímž se stal Josef Krajča.

Rok 1980 začal ve znamení příprav integrace místních národních výborů Zlechov a Tupesy. Integrace MNV probíhala v tomto případě sdružováním, kdy si obě obce ponechaly

územní samostatnost a vlastní označení a vytvořily společný místní národní výbor podle zákona č. 28/72 Sb. Ve schůzi 28. března 1980 plénum MNV souhlasilo s návrhem na zřízení společného místního národního výboru pro obce Zlechov a Tupesy se sídlem ve Zlechově s účinností od 1. července 1980 a navrhlo okresnímu národnímu výboru jeho schválení. Ustavující plenární zasedání společného MNV tvořeného celkem 55 poslanci (30 ze Zlechova a 25 z Tupes) se sešlo 6. června 1980, odvolalo k 30. červnu všechny funkcionáře obou národních výborů, zrušilo komise a zvolilo s účinností od 1. července 1980 nové orgány. Byla to patnáctičlenná rada s předsedou Aloisem Poláškem, místopředsedy Josefem Kutálkem a Josefem Šilcem a tajemníkem Ervínem Borským a 9 komisí – finanční, místního hospodářství, bytového hospodářství a dopravy, plánovací a výstavby, obchodu a cestovního ruchu, školství a kultury, sociální a zdravotní, pro ochranu veřejného pořádku, pro mládež a tělovýchovu, vodního a lesního hospodářství a zemědělství. Rada zřizovala komisi pro brannou výchovu, komisi individuální protichemické ochrany obyvatelstva, sbor pro občanské záležitosti a pomocný sbor pro občanské záležitosti v Tupesích. V Tupesích byl vytvořen občanský výbor s komisemi pro školství a kulturu, pro ochranu veřejného pořádku, pro plán, rozpočet a výstavbu, pro služby a obchod a pro sociální péči, v prosinci byl schválen občanský výbor také pro Zlechov. Plénum rovněž ustanovilo 4 pracovnice MNV, a sice účetní, referentku pro vnitřní věci, pro majetkoprávní a materiálové věci a referentku pro daňové věci. S účinností od 1. března 1981 byl na MNV zřízen hospodářsko-správní odbor vedený Jaroslavou Buchtíkovou.

V červnu 1981 proběhly volby do všech zastupitelských sborů, v nichž bylo do MNV zvoleno 52 poslanců. Ustavující plénum 3. července 1981 zvolilo 11 členů rady a 8 komisí pléna. Ve funkci předsedy zůstal Alois Polášek, místopředsedové byli Cyril Martykán a Josef Kutálek, tajemníkem se stal Vladimír Novák. Od roku 1986 se počet poslanců snížil na 50, počet členů rady se nezměnil, z funkcionářů došlo ke změně poze v osobách místopředsedů, jimiž se stali Josef Šilc a Josef Hejda.

Perestrojka a glasnost vyhlášené v Sovětském svazu, byly předzvěstí hlubokých politických změn v Evropě. Určité tání zejména v hospodářské sféře zaznamenali i občané v Československu. Nové zákony změnilly bývalé národní podniky na státní, lepší možnosti získaly obce při zřizování drobných provozoven a poprvé se objevili i soukromí živnostníci. Ve Zlechově na počátku 80. let působily dvě drobné provozovny místního hospodářství – autodoprava a kadeřnictví, v únoru 1983 pak bylo schváleno zřízení drobné provozovny Keramika v Tupesích. V roce 1989 drobná provozovna už zaměstnávala 66 stálých pracovníků a měla 10 druhů služeb – autodoprava, práce s těžkými mechanismy, výroba

keramiky, stavební údržba a výroba, restaurování a obnovovací činnost (její pracovníci např. restaurovali štuky na radnicích ve Strážnici a v Napajedlích), holičství a kadeřnictví, dámské a pánské zakázkové krejčovství, mandlování, elektroinstalatérství a terasářství.

Také správní vývoj Zlechova, charakterizovaný integrací na úrovni obcí i zemědělských družstev, začal podléhat kritice a následným diskusím o budoucím vývoji. Projevilo se to např. při změně poštovního úřadu, který jak víme byl od roku 1936 umístěn ve Starém Městě až do roku 1962. Tehdy vznikla nová pošta v Tupesích, kam byl také připojen Zlechov společně s Břestkem. Občané požadovali odloučení od Tupes a tak od roku 1993 má Zlechov vlastní doručovací poštu.

Další instituce, jako vyšší stupeň základní školy, oddělení Veřejné bezpečnosti, matriku, obvodního lékaře nebo od roku 1982 stavební úřad měla obec v Buchlovicích. V roce 1972 byla ale zřízena dětská poradna v domě Zdenky Janíkové při hlavní silnici. Dne 5. května téhož roku byl tento dům poškozen při havárii projížděcího nákladního auta naloženého těžkým soustruhem.

Hospodářský vývoj

Únor 1948 znamenal také zcela odlišný hospodářský vývoj naší země na rozdíl od většiny států s tržním hospodářstvím. Ekonomika měla být nyní řízena z jednoho centra a podle jednoho ústředního plánu – pětiletky. Za účelem koordinace ekonomik sovětského bloku byla zřízena Rada vzájemné hospodářské pomoci, v níž relativně vyspělé československé hospodářství dostalo za partnery země nedostatečně vyvinuté a jim přizpůsobovalo strukturu i kvalitu své výroby. Bez ohledu na skutečné potřeby trhu byl položen důraz na těžký průmysl, diktovaný potřebami armády. Do těžkého průmyslu byli přesouváni kvalifikované pracovní síly i tzv. neproduktivní zaměstnanci. Tento postup byl kromě jiného účinným prostředkem pro likvidaci středních vrstev, bráncí demokratické svobody předchozího vývoje.

Do roku 1952 dochází k likvidaci soukromého sektoru i ve venkovských podmínkách místního podnikání. Některé zlechovské provozovny byly začleněny do národních podniků nebo družstev, jako např. řeznictví Františka Řičici do n. p. Masna, pekárna Žofie Patočkové do Lidového spotřebního družstva Jednota, Omelkovo cementářství do Výrobního družstva Cementářů, sklad dříví a uhlí patřící Aloisu Dudovi byl zařazen do n. p. Uhelné sklady a hostinec Cyrila Maňáska do komunálního podniku města Uherské Hradiště. Ostatní živnosti byly zrušeny bez náhrady, což se negativně projevilo zejména ve službách obyvatelstvu. Objevil se nový pojem, „melouchaři“, pracující načerno, další obslužné obory jako holičství,

opravárenství všeho druhu, autodoprava apod. byly ustaveny pod národním výborem v rámci místního hospodářství. Sloučením se Státní spořitelnou zanikl roku 1953 i zdejší spořitelná a záloženský spolek.

Trend nárůstu dělnictva, započatý již za 1. republiky, nyní ve Zlechově rychle akceleroval. V 1951 bylo zaměstnáno průmyslu už 600 místních obyvatel, v zemědělství jen 165. Do průmyslových závodů na Zlínsku, tehdy Gottwaldovsku, vyjíždělo asi 360 dělníků, kolem 120 stavbařů dojíždělo na výstavbu hutního kombinátu do Ostravy, další našli zaměstnání v leteckém závodě v Kunovicích. Asi 72 osob, převážně žen, nastoupilo do nové tkalovské továrny Buchlovan-Slezan do Starého Města. Na druhé straně ještě mnoho rodin bylo schopno při zaměstnání se samozásobit potravinami a základními zemědělskými výrobky. Ve Zlechově se ještě chovalo 24 koní, 321 kusů hovězího dobytka, 564 vepřů, 367 kozí, 6 ovcí, 2.400 slepic, 34 husí, 23 kachen a 65 králíků.

Velmi rozšířenou se stala autobusová doprava, vždyť v obci bylo do roku 1960 jen pět osobních automobilů a 25 motocyklů. Pravidelné dělnické linky spojovaly Zlechov s Uherským Hradištěm, Buchlovicemi, Kyjovem, Osvětimany, Zlínem a Brnem. Hustá veřejná doprava se udržovala až do přelomu 80. a 90. let 20. století.

Růst průmyslové výroby a přechod k družstevní velkovýrobě na venkově, kde jen v okrese Uherské Hradiště bylo do ní investováno na čtvrt milionu korun, vedlo k zlepšování životní úrovně obyvatel. To se projevilo zejména po roce 1960 ve stavebních ruchu. Nové rodinné domky již nebyly stavěny v řadové výstavbě, ale individuálně. V každém z nich už byla plánovaná koupelna a splachovací záchod, vnější omítky se prováděly brisolitem. Začíná se také se zaváděním ústředního topení, samozřejmě ještě na tuhá paliva. Součástí běžného vybavení domácnosti se stávají televizory, ledničky, pračky a další elektrospotřebiče. Novou součástí domů jsou garáže, naopak postupně zmizelo hospodářské zázemí zemědělských usedlostí a tím se výrazně snížil stav hospodářského zvířectva v obci.

Zejména normalizační 70. léta jsou spojena se snahou o populistické řešení potřeb obyvatel na úkor energetické náročnosti, výroby ekologicky závadných potravin, devastace přírody a životní filosofie konzumní společnosti. Potřebná veřejná výstavba a občanská vybavenost vesnice ležela však i za těchto okolností na bedrech MNV a jeho funkcionářů, ale především místních obyvatel, kteří si podstatnou měrou vlastní brigádnickou svépomocí budovali potřebné vybavení. Koncem 60. let se začalo s rozšiřováním elektrických rozvodů a výbojkové osvětlení obce se zavedlo v letech 1970-1971. Na ně navázalo postupné budování nové kanalizace a úprava povrchu silnic, kdy se začalo od kostkové dlažby nebo nezpevněného povrchu přecházet k asfaltovým vozovkám. Nová silnice vznikla roku 1972 od

Hanákového k JZD nazvaná Na Padělkách a roku 1973 v části Kout. Rozšíření inženýrských sítí umožnilo, aby v roce 1974 byla zahájena sanace starých objektů a na jejich místě mohla proběhnout výstavba nových částí. Jako první se začalo v Dílech Za humnami, v roce 1976 následovala Zlechovská humna a roku 1977 pak vznik zcela nový stavební obvod Zahrady. O stavební rozvoj se zasloužili především tajemník MNV František Vycudilík a člen stavební komise Alois Kršička. Řada místních lidí byla také zaměstnána v Okresním stavebním podniku ve Starém Městě a uvedený podnik si proto vzal nad řadou staveb svůj patronát.

V roce 1965 vyrostla obecní vodárna. Problémy se zásobování vodou však vyřešila až stavba skupinového vodovodu Zlechov-Tupesy-Břestek-Buchlovice zahájená v roce 1975. Jeho hlavní trasa vedla ze Starého Města při státní silnici do Zlechova a pak dále na Tupesy až do Buchlovic. V roce 1976 se rozváděl vodovod do jednotlivých domů a dokončen byl v říjnu 1979.

Zásobování obyvatel až do počátku 70. let obstarávalo v obci několik obchodů pod lidovým spotřebním družstvem Jednota. Byly to prodejny potravin v domě Jaroslava Žáka, Bohumila Lesy a Jaroslava Hrušky (vedoucí Vladimír Tománek), textilu u Janíkových (vedoucí Marie Rosůlková), masa a uzenin v domě Antonína Sluky a pohostinství u Maňásků (vedoucí Josef Říha). V roce 1969 se však začalo ve Zlechově po vzoru mnoha dalších obcí stavět nákupní středisko, které mělo soustředit do moderní samoobsluhy prodej veškerého spotřebního zboží. Pro novostavbu bylo vykoupeno několik objektů, zejména domky Martina Hlůška a Františka Kočendy. Základní kámen obchodního domu byl slavnostně položen 1. května. Stavbu prováděl OSP ze Starého Města, na řadě dodávek se však podílelo i místní obyvatelstvo brigádnickou výpomocí. Stavba rozpočtována na 3 miliony rychle rostla a byla dokončena na konci prázdnin 1970. Slavnostní koladuace a předání LSD Jednota proběhla 18. října 1970 v rámci místních hodových slavností. K poděkování členům MNV a následné zábavě se připojily desítky hostů, kteří se na pozvání mnoha rodin sjeli do Zlechova. Současně s obchodním domem byly přestřiženy pásy k nově vybudovanému holičství a kadeřnictví a hlavní ulice při novostavbě pojmenována ulicí Osvobození. Ale jak už to za tehdejší doby obvykle bývalo, po slavnostním otevření se zjistilo, že schází vnitřní vybavení, mrazící pulty a police. Svépomocí obce muselo být také dodatečně upraveno prostranství kolem obchodu, takže k zahájení vlastního prodeje došlo až v dubnu následujícího roku.. Prodej potravin, textilu a průmyslového zboží se tak od roku 1971 soustředil do jednoho místa a celkový obrat v novém objektu dosáhl 8 milionů korun. Prodejna dostala název Zlechovanka. V letech 1975-1976 vyrostla v obci ještě okrajová prodejna potravin v Olší (Olšanka) v hodnotě 1,700.000 korun, z části dodavatelsky, z části prací místních důchodců.

Problém byl ovšem s dodávkami dostatečného množství zboží. Jak zaznělo na jedné veřejné schůzi v diskuzním příspěvku v roce 1976: „Máme v obci postavenou hezkou novou prodejnu, avšak potřebuje-li někdo z místních občanů zakoupit uzeninu nebo maso, musí vstát ráno v 5 hodin, a to jen jeden den v týdnu, kdy je přísun zboží. Jak k tomu přijdou občané, kteří dojíždějí do zaměstnání a po příjezdu domů je místní prodejna naprosto prázdná. Neustále se hovoří o zvyšování užítkovosti a zvyšování zemědělské produkce, ale konkrétně v našem obchodě to není vůbec poznat.“

S narůstající normalizací a prohlubující se ateistickou výchovou souvisela snaha o vybudování obřadní síně. Podle projektu podniku Impros Bzenec měla být postaven společně pro Tupesy a Zlechov u stávajícího zlechovského hřbitova.

Velké dopravní ulehčení obci přinesl velký silniční obchvat, vedoucí ze Starého Města kolem Zlechova a Buchlovic. Obchvat byl budován v letech 1978-1979 a první auta po nové silnici začala jezdit 8. srpna 1979 odpoledne. Tím se zcela zmírnila doprava obcí, zmizel provoz kamionů a zvýšila se bezpečnost občanů.

Zvláštní zatěžkávací zkouškou prošla nová silnice počátkem zimy roku 1980. V neděli 30. listopadu se lidé probudily do mrazu -8°C , současná vánice se sněhovou nadílkou však trvala až do večera 1. prosince. Sněžení s vichrem o rychlosti 80 km za hodinu způsobil na silnici E 50 až 2,20 m velké závěje. Silniční spojení mezi Zlechovem, Starým Městem, Buchlovicemi, Tupesy i Nedakonicemi bylo na 24 hodin přerušeno a v závějích obchvatu uvízly 3 autobusy a několik desítek osobních aut, které byly v krátké době úplně zaváté sněhem. Rovněž na křižovatce na Buchlovice a Boršice uvízl v neděli odpoledne zájezdový autobus se školními dětmi, které byly vyproštěny až v pondělí a první ošetření včetně horkého čaje a stravy se jim dostalo v naší obci na obecním domě a v mateřské školce. Na záchranné práce byli povoláni příslušníci čs. armády z posádky v Uherském Hradišti a obrněným vozidlem byly postupně auta a autobusy vyproštěny a jejich posádky hospitalizovány v uherskohradištské nemocnici. Částečná panika vypukla i v obci, neboť 20 hodin nešel elektrický proud a druhý den nepřijelo ani potřebné zásobování potravinami. Asi 20 osob přešlo pěšky pro nejnnutnější potřeby vzdálenost ze Zlechova do Starého Města a podle jejich slov „již nikdy by se nevydaly na podobnou cestu v tak hrozném nepohodě“.

Obec postihla také velká povodeň 3. července 1981. Za posledním domem v část Kout začal dravý živel obtékat rodinné domky a přes zahrady zaplavoval stodoly, sklepy a dvorky a nakonec se vhrnul i do příbytků. S velkou vodou doplouvaly psí boudy, kurníky, králíkárný, nábytek i drůbež, dokonce i dva vepři pana Tesaře. Když začala voda ve velkém potoce zčásti opadávat, přišla nová vlna z malého potůčku pod tupeským JZD. V některých bytech měli až

70 cm špinavé vody. V celé obci byla na dny 4. a 5. července vyhlášena pracovní povinnost všech dospělých, kteří se podíleli na pomoci spoluobčanům a likvidaci následků povodně. Také 10 dní nebyla v obci pitná voda, studny se musely vyčistit a zkontrolovat. Tehdy se také ukázala důležitost nedávno vybudovaného veřejného vodovodu, občané, kteří jej měli, ji obětavě dodávali svým spoluobčanům. Na odstranění následků se společně s místními členy hasičského sboru podílely dobrovolníci z Ostrožské Lhoty, Uherského Ostrohu a Hluku a také pracovníci Technických služeb z Bojkovic.

Jednotné zemědělské družstvo

Zvláštní postavení let 1949-1990 měla na venkově jednotná zemědělská družstva. Obdobným způsobem jako v průmyslu a v živnostech totiž došlo po roce 1948 také k socializaci soukromé zemědělské výroby. Zatímco v letech 1945-1948 se komunistická strana snažila získat rolníky heslem“půda patří tomu, kdo na ní pracuje“ a na základě zákona o revizi 1. pozemkové reformy z roku 1947 obdarovávala zemědělce půdou, která byla vyvlastněna velkostatkům, po IX. sjezdu v dubnu 1949 naopak zahájila násilnou likvidaci malovýrobců a po vzoru Sovětského svazu začala budovat zemědělská družstva nebo státní statky. V samotném Zlechově neměl velehradský velkostatek žádnou půdu, proto zde také nedošlo k poválečným pozemkovým změnám, pouze asi 15 občanů odešlo do pohraničí, kde získali majetek po odsunutém německém obyvatelstvu. V obci ale hospodařilo na 406 zemědělských závodů, z nichž 144 připadalo do 0,5 ha, 133 do 1 ha, 53 do 2 ha, 71 do 5 ha, 4 do 10 ha a jeden byl nad 50 ha. Prvním pomocníkem drobných zemědělců po 2. světové válce se stala strojní stanice ve Starém Městě, která svými stroji urychlovala a ulehčovala jednotlivé zemědělské práce. Tak se také na poli Antonína Vávry čp. 91 objevil 22. července 1949 první traktor se žací a samovázací stroj. Na druhé straně však byly jednotlivým zemědělcům rozepisovány povinné státní dodávky a pokud je nesplnili, byl jim např. za trest vypínán elektrický proud. Tato praxe stále se zvyšujícího nátlaku byl předzvěstí nastupující kolektivizace venkova.

Podnětem k založení Jednotného zemědělského družstva ve Zlechově se staly okresní slavnosti pracujících v Buchlovicích 2. září 1950, kde se vytvořil osmičlenný přípravný výbor v čele s Otílií Lapčíkovou. Za řízení vesnické organizace KSČ a jejího předsedy Antonína Sošky bylo pak vytvořeno vlastní JZD, když byly do něj vloženy obecní nemovitosti o výměře 7,4 ha orné půdy a 24 ha pastvin. V roce 1952 mělo družstvo II. typu už 100 členů, byli to ovšem jen kovozezemědělci, tj. dělníci z továren, kteří doma vlastnili jen nepatrnou výměru půdy. Ve skutečnosti v družstvu pracovalo jen 18 osob za hodinovou mzdu a

naturální požitky. Adaptací bývalé „býkárny“ však družstvo získalo vepřín, kde začalo pěstovat asi 30 kusů vepřového dobytka, a úpravou obecní stodoly byla vytvořena drůbežárna pro 70 kusů slepic. Protože se však nepodařilo pro družstvo přesvědčit žádného výkonného zemědělce, družstvo se v roce 1953 rozpadlo.

Znovu bylo Jednotné zemědělské družstvo ve Zlechově obnoveno na ustavující schůzi 30. srpna 1956 za účasti šesti zemědělců v čele s novým předsedou Pavlem Králíkem. Vlastní stanovy JZD Zlechov pak byly schváleny ONV v Uherském Hradišti 11. února 1958. Do konce roku 1956 vstoupilo do družstva 60 členů s 69 hektary půdy. Po silné a nevybíravé přesvědčovací kampani během roku 1957 dosáhla tzv. socializace Zlechova 33 % a do JZD bylo získáno 173 hektarů půdy. Odpor ke vstupu byl velký zejména mezi výkonnými zemědělci. Mladí hospodáři se vymlouvali na rodiče, starší pak podmiňovali svůj vstup propuštěním dětí do průmyslu. Dnešní generaci už samozřejmě bude nepochopitelné, že děti ze zemědělských rodin nemohli bez povolení odejít ani na studia, ani do průmyslových závodů.

V roce 1960 dosáhlo místní JZD již III. typu a vesnice měla být do konce dubna stoprocentně socialistická. Místo toho však družstvo hospodařilo jen na 562 ha půdy, což bylo 76,8 % veškeré zemědělské půdy v obci, a jeho členy bylo 121 osob. Proto byli všichni dosud soukromě hospodařící rolníci voláni k dalším pohovorům, takže do října zůstalo jen sedm soukromých zemědělců, z nich pak Josef Maňásek čp. 77, Martin Čevela čp. 82 a František Vávra čp. 50 byli určeni trestní komisí MNV k likvidaci.

Nízká pracovní jednotka, která činila 10,45 koruny, špatná pracovní morálka a nedostatečná organizace práce byly příčinou toho, že zlechovské družstvo bylo hodnoceno jako jedno z nejhorších v okrese. Ve vepříně např. došlo k velkému úhynu prasat, pozemky byly velmi špatně obdělávány a na podzim některé z nich nebyly ani zorány, neboť většina členů raději pracovala na svých záhumencích atd. Věkový průměr v družstvu byl 62 roků, proto každý zemědělec dostal za úkol vychovat jednoho člena rodiny k práci v JZD. Kdo mohl, odešel raději do průmyslové výroby, kde byly platy podstatně vyšší. Úrodu na polích několikrát museli zachraňovat brigádníci z patronátních závodů z Buchlovanu Staré Město a Strojíren první pětiletky z Kunovic.

Malá výměra zemědělské plochy zlechovského i sousedních družstev vedla roku 1961 k úvahám o vytvoření velkého zemědělského družstva sloučením JZD Zlechov, Tupesy, Břestek a Buchlovice. Schůze 7. února byla velmi rušná „diskuse se dostala do tahového tempa, kde už nešlo o sloučení, ale o přímé napadení jednotlivých občanů a urážky, které byly vyřizovány našimi členy“. Odpor byl velký zejména vůči Buchlovicím, kde již byly rozděleny

místa mezi jednotlivými funkcionáři. Nepomohla ani další jednání, ani nátlak stranických organizací, které apelovaly na celospolečenské potřeby. Vypralo se přitom prádlo dokonale – od vedení, které bylo podle členů špatné a slabé, přes různé nedostatky až po krádeže, kterými se mnozí družstevníci obohacovali na úkor společného majetku. Výsledkem bylo pouhé sloučení JZD Tupesy a Břestek, zlechovské a buchlovické družstvo zůstalo hospodařit samostatně.

I když pokus o vytvoření většího hospodářského celku zkončil ve Zlechově neúspěšně, nové vedení družstvo bylo nuceno za pomoci státních dotací přistoupit k řadě dílčích reforem a opatření. V roce 1961 se na zdejších polích poprvé objevil kombajn a byla provedena dvoufázová sklizeň obilí. Zvyšoval se také počet traktorů a jako první traktoristky v obci nastoupily v roce 1961 Věra Bartošíková a Antonie Maňásková. Zaznamenán byl také úspěch v pěstování máku, který byl vyset na polích podél hlavní silnice. Výnos z něj činil 3,6 tuny. V letech 1962-1963 postavilo místní JZD nový čtyřřadový kravín pro 133 kusů krav a 41 jalovic, dvě ocelokůlny na dosoušení píce a byly položeny základy pro družstevní kanceláře a mostní váhu na 25 tun. Situace v družstvu se zlepšila a v roce 1964 již bylo hodnoceno jako jedno z nejlepších v okolí. JZD mělo 96 stálých zaměstnanců a jejich plat se pohyboval od 800 do 1900 korun.

Na začátku 70. let činil celkový majetek více jak 13 milionů korun. V rostlinné výrobě převažovalo pěstování kukuřice na osivo, dále pšenice a ječmene. V živočišné výrobě se zrušil chov vepřového dobytka a pěstoval se pouze hovězí na maso. Zanikl také dříve známý chov husí a zůstal jen tradiční chov kuřat. Pracovní jednotka dosáhla 42,70 korun. V té době také dochází k nástupu specializace, koncentrace a kooperace družstev, spojeného s vytváření velkých družstevních celků. V důsledku těchto celospolečenských změn se proto k 1. lednu 1974 spojilo JZD Zlechov s JZD Velehrad-Modrá-Salaš a posléze k 1. srpnu téhož roku i s JZD Tupesy-Břestek. Vznikl tako mohutný zemědělský podnik nazvaný Jednotné zemědělské družstvo Vítězný únor se sídlem ve Zlechově, který hospodařil na 1.949 hektarech zemědělské půdy šesti obcí až do své transformace k 8. lednu 1993. V roce 1978 dosáhlo družstvo v hrubé zemědělské produkci částky 16.660 kroun z hektaru, samotná výroba se zaměřovala na maso (11.930 tun), mléko (1,230.000 litrů) a obiloviny (3.621 tun), doplňkově se pěstovalo i víno na 62 hektarech vinic. Půda na katastru Zlechova pak patřila k nejlepší bonitě. Jako vedlejší činnost provozovalo družstvo výrobu rukavic a zpracování dřeva. Celkem ve sloučeném JZD pracovalo 430 zaměstnanců.

Sociální vývoj obyvatel

Hluboké změny venkova v životním stylu, materiálním vybavení i všechny problémy, které doléhaly na občany Zlechova, se odrážejí mj. v statistickým údajích a vypovídají o sociálním postavení obce a jeho obyvatel.

Počet ekonomicky činných osob v procentech

Rok	v průmyslu a stavebnictví	v zemědělství	vyjíždějící za prací
1961	44,0	20,5	55,1
1970	51,5	9,3	93,2
1980	49,2	13,3	84,9
1991	58,9	16,8	85,0

Z údajů o národnostním složení posledních let vyplývá, že v roce 1991 se z 1612 obyvatel hlásilo k moravské národnosti 1347, k české 146 a ke slovenské 16 občanů, v roce 2001 pak z 1572 obyvatel bylo 1318 české národnosti, 218 moravské, 16 slovenské a 3 ostatní. V obci pak žilo 781 mužů a 791 žen, průměrný věk činil 39,2 roku. V tomto roce 2001 bylo ve Zlechově vedle 746 osob ekonomicky aktivních 66 nezaměstnaných. Z 467 domů bylo 465, tj. 99,6 % rodinných domků v průměrném stáří 40,2 roku a 55 domů bylo v obci trvale neobydlených.

Sametová revoluce a obnova demokracie

Ústřední výbor Komunistické strany Sovětského svazu v lednu roku 1989 překvapivě rozhodl, že oběti hromadných represí od třicátých do začátku padesátých let budou rehabilitovány. Ve volbách v Polsku byla vládnoucí polská socialistická strana tvrdě poražena opoziční Solidaritou. Také v Maďarsku dochází k zásadním změnám. Z názvu republiky bylo vypuštěno slovo „lidová“, byly zrušeny dělnické milice a odstraněny hvězdy z veřejných budov, povoleno soukromé vlastnictví a zakázána činnost stranických organizací na závodech a školách. Občané Německé demokratické republiky zahájili koncem léta velký exodus do západního Německa a dne 9. listopadu padla Berlínská zeď.

V Československu došlo k rozhodujícím a zásadním politickým změnám až po studentských nepokojích 17. listopadu 1989. Už v lednu téhož roku při tzv. Palachově týdnu nezacházela policie s účastníky protirežimních protestů v rukavičkách, ale manifestace studentů k 50. výročí úmrtí studenta Jana Opletala byla pořádkovými silami potlačena velmi brutálně. Na protest proti tomuto zásahu zahájili ihned studenti na vysokých školách okupační stávkou. K nim se přidala umělecká sféra a stále další a další sociální skupiny.

Vzhledem k chybějícím zápisům z plenárních zasedání od roku 1987 nelze přesně rekonstruovat změny ve složení místního národního výboru po 17. listopadu 1989. Rada MNV však již 14. prosince 1989 projednala stanovisko rady okresního národního výboru k 17. listopadu a k současné politické situaci a usnesla se dát možnost jiným politickým stranám k práci v národním výboru. Rozhodla se také svolat na 20. prosince mimořádnou schůzi rady, na niž byli přizváni mluvčí Občanského fóra k projednání otázek plynoucích z jeho požadavků, tj. doplnění rady MNV o členy Občanského fóra a návrh na osamostatnění Tupes. Zápis z této schůze rady se však nedochoval. V lednu 1990 pak bylo rozhodnuto provést průzkum názorů občanů na rozdělení MNV a svolat mimořádné plénum k dezintegraci na 16. března 1990. Samotné Občanské fórum vzniklo ve Zlechově 11. prosince a neaktivněji v něm podle obecní kroniky vystupovali Josef Bilík, MUDr. Stanislav Vaňura, ing. Milan Jurča, Jaroslav Donátek, Alois Gottwald, Pavel Gottwald a Vladimír Vávra.

Na změněnou politickou situaci reagovala řada zákonů vydaných v roce 1990. Podle ústavního zákona č. 14/90 Sb. bylo změněno složení národních výborů na základě politické dohody orgánů Národní fronty s Občanským fórem. V únoru 1990 na základě jednání z 31. ledna proběhla kooptace nových poslanců, když tři rezignovali a tři byli odvoláni (jeden

odmítl odvolání podepsat). K 28. únoru 1990 pak rezignovali další dva poslanci a předseda MNV Alois Polášek. Po dalším jednání o obsazení rady MNV a funkce předsedy z 26. února plénum 2. března mělo schválit kooptaci poslanců. Za Zlechov bylo navrženo 11 osob a z Tupes 12, rada se měla rozšířit na 13 členů. Na předsedu byl navržen Jaroslav Donátek s tím, že předání funkce předsedy proběhne 5. března. Upraveno mělo být i složení komisí. V březnu Občanské fórum vyslovilo nedůvěru i tajemníkovi MNV a vedoucímu Drobné provozovny. Tajemník byl uvolněn z funkce k 30. červnu 1990 a od 1. července na jeho místo nastoupil Vladislav Kopřiva.

K 1. červenci 1990 byla také vznikem samostatného MNV v Tupesích uskutečněna dezintegrace obcí, kterou schválilo plénum ONV Uherské Hradiště 12. dubna 1990. Počet členů MNV Zlechov se nyní zřejmě snížil, ale počet není znám, rada měla asi osm členů. Byly rovněž vytvořeny nové komise, a to finanční, výstavby a zemědělská, komise pro ochranu veřejného pořádku, komise sociální, školská a obchodu.

Dezintegrace obcí, ale i neblíží následující léta, přinesly Zlechovu značné různice a neshody mezi jednotlivými politickými uskupeními i mezi jednotlivci. Soudní dohru měla např. dohoda o rozdělení provozoven místního hospodářství, kdy bylo dohodnuto, že každé obci připadne ta část, na jehož katastru leží. Zlechovu tak zůstala jen autodoprava a stavební skupina, zatímco Tupesům připadla nová výroba keramiky, krejčovství a mandlování. Zlechov se cítil poškozen i tím, že v Tupesích při výstavbě kanalizace a chodníků byl použit materiál pořízený Zlechovem v letech 1970-1979. Neshody zejména mezi příznivci Občanského fóra a Čs. strany lidové vyvolala také stavba nového kostela a spor o jeho umístění a hlučnost zvonů.

Na druhé straně kladně k rozvoji obce přispěla významná návštěva papeže Jana Pavla II. na Velehradě 24. dubna 1990. Jedna z hlavních průjezdních tratí vedla přes obec a tak se upravovala prostranství před domky a na návsi, nové fasády dostaly veřejné budovy. I když se nedostavilo očekávané množství poutníků, obcí projelo několik desítek autobusů i vzácných návštěv. Sám papež přiletěl na tupeské hřiště vrtulníkem a odpoledne nízko nad Zlechovem přeletěl na Slovensko. Mezi prvními základními kameny, které tehdy vysvětil, byl i kámen nového zlechovského kostela. Urychlila se také stavba dalších potřebných objektů. Byla to zejména regulace Zlechovského potoka v obci, zahájená sice už v roce 1987, ale nyní rozšířená i o stavbu opěrné zdi, která byla původně nízká a hrozil pád chodců i vozidel do koryta. V roce 1988 zahájená stavba víceúčelové budovy byla rozšířena o umístění pošty a zdravotního střediska.

Ústavním zákonem č. 294/90 Sb. se základem místní samosprávy stala obec, ustanovení o národních výborech bylo nahrazeno ustanovením o místní samosprávě a volební období národních výborů bylo ukončeno dnem voleb do obecních zastupitelstev, které se podle zákona ČNR č. 368/90 Sb. uskutečnily dne 24. listopadu 1990. Tímto dnem podle zákona č. 367/90 Sb. o obcích místní národní výbory zanikly a jejich práva a závazky přešly na obce.

V prvních svobodných volbách do obecního zastupitelstva ve Zlechově bylo zvoleno 11 zastupitelů, a to Jaroslav Donátek (starosta), Vladislav Kopřiva, Josef Oslzla a ing. Milan Jurča z Občanského fóra, Josef Vojtěšek (místostarosta), ing. Antonín Haloda a Ludmila Zajícová z Čs. strany lidové, Antonín Duda a Klement Slezák z Komunistické strany Československa a František Gajdošík a ing. Zdeněk Kukulka z Moravskoslezského demokratického bloku. V tomto hektickém období byly řešeny základní porevoluční problémy obce, nastartována privatizace či dokončen objekt nového obecního úřadu. Dne 26 června 1993 byla tato víceúčelová budova obce, vybudovaná nákladem přesahujícím 6 milionů korun, slavnostně otevřena. Dosavadní obecní úřad, kde prakticky po celou dobu své existence působil bývalý místní národní výbor, byla prodána soukromému podnikateli. Obec také v tomto roce zahájila úplnou plynofikaci území, dokončenou roku 1994 v nákladu 12,5 milionu korun.

Volby 18. a 19. listopadu 1994 přinesly snížení počtu zastupitelů na 9, ale i částečnou změnu politických stran působících v obci. Lidová strana získala 4 mandáty, stejný počet i Občanské demokratická strana a jeden mandát připadl nezávislým. Do čela obce těmito volbami přichází výrazná osobnost ing. Antonína Halody, který byl zvolen starostou obce, místostarostou pak ing. Stanislav Tománek.

Ve volbách roku 1998 kandidovaly do devítičlenného zastupitelstva tři strany, KDU-ČSL získala 5 mandátů, ODS a Sdružení sociálně-demokratické strany a nezávislých kandidátů pod dvou mandátech. Místostarostkou se stala Emílie Petrželová (Sdružení politických stran a nezávislých), která v roce 2000 po osmileté přestávce iniciovala obnovení Sboru pro občanské záležitosti. Sbor opět zavedl oblíbené vítání dětí do života, zlaté svatby, oslavy životních jubileí a další společenské aktivity v životě obce. Celkový rozpočet obce pak na přelomu třetího tisíciletí přesáhl částku 9 milionů korun a v další létech se ještě zvyšoval. Jako společná příspěvková organizace obce začala od roku 2002 působit místní škola, mateřská školka a školní jídelna, od 1. ledna 2003 se obec stala zřizovatelem a provozovatelem místní knihovny.

Velké volby zažila obec 1. a 2. listopadu 2002, kdy se volilo do poslanecké sněmovny, obecního zastupitelstva i do senátu. V komunálních volbách kandidovaly čtyři strany s 36

kandidáty. KDÚ-ČSL tehdy získala 4 mandáty, Česká strana sociálně-demokratická 2 mandáty, Sdružení ODS a nezávislých kandidátů rovněž 2 mandáty a Sdružení nezávislých 1 mandát. Vedle dosavadního starosty byl jeho zástupcem zvolen ing. Stanislav Tománek (ODS). V novém století byla také zahájena výstavba další části obce, zástavba rodinných domků v Nové čtvrti. Ale i starší zástavba Zlechova se změnila. Zmizela nebo byla přestavěna většina starších domů. Rodáci, vracející se po létech do rodných míst už mnoho soukromých obydlí nenašla nebo nepoznala, tak významné změny přinesly poslední roky. Upravovala se i veřejná prostranství, škola, restaurovaly drobné sakrální památky a stavby. K zlepšení spolupráce s okolními obcemi vstoupil Zlechov v prosinci 2003 do mikroregionu Buchlov. Ve Zlechově také od tohoto roku působí občanské sdružení SLOVÁCKO FREE NET, které provozuje bezdrátovou počítačovou síť a umožňuje připojení k internetu bez omezení množství přenesených dat. V prosinci roku 2003 odcestovali představitelé obce do Prahy, aby jim předseda poslanecké sněmovny Lubomír Zaorálek slavnostně předal dekrety o udělených symbolech obce – znaku a praporu.

Devadesátá léta 20. století znamenala také hluboké ekonomické změny, související s přechodem k tržnímu hospodářství. Po zahájení transformace Zemědělského družstva Zlechov v roce 1992, které se ujal nový předseda Josef Hrabec, bylo vydáno soukromníkům 220 hektarů orné půdy a v rámci vypořádání závazků majetek v hodnotě 15 milionů korun. Od roku 1993 se změnilo na Výrobně obchodní družstvo Zlechov, které v roce 1997 vytvořilo dceřinou společnost AGRO, a. s. Akciová společnost dnes hospodaří na 1220 hektarech orné půdy a zaměstnává kolem 60 stálých zaměstnanců. V rostlinné výrobě se zaměřuje na pěstování řepky pro průmyslové využití, ozimé pšenice, kukuřice a jarní ječmen na slad, v živočišné výrobě se soustřeďuje na chov brojlerů a prasat. I když se počet pracovníků snížil, patří zemědělská společnost k nejstabilnějším podnikům v obci.

Již v prvních porevolučních měsících se rychle zaplnila mezera v místní obchodní síti. Vznikla celá řada nových obchůdků, provozoven a prodejen, k z nich však po čase některé zanikly pro nezkušenost zřizovatelů či malou výnosnost. Vůbec prvním soukromým obchodem byla prodejna elektroniky Vladimíra Vávry. K těm, kterým se rozvoj podnikání podařil, patří prodejna svítidel Compolux, naopak např. Art ware, v níž se majitelé pokusili proměnit tradiční výrobu keramiky na moderní užitkovou, neuspěli. Známé prodejny Zlechovanka a Olšanka zůstaly ve vlastnictví LSD Jednota Uherský Ostroh, při čemž jako prodejna slouží již jen Zlechovanka, druhý objekt je pronajímán. Původní obecní dům a hostinec čp. 106 byl prodán firmě Lutex. V obci vznikla také lékárna, služba vererinárního lékaře atd. Restituovány byly další živnosti, především hostinec Cyrila Maňáska, který byl

opět jeho syny pronajat. Jako další pohostinství vznikl sklípek zahrádkářů a občerstvení Na Hřišti.

Církevní život

Křesťanství zakotvilo ve Zlechově již v době Velké Moravy, základní svátosti byly zdejšími lidem jistě udělovány v prvních kostelích ve Starém Městě a v 11. a 12. století zřejmě ve Spytihněvi. Ve 13. století došlo k rozpadu velkofarních obvodů a začíná krystalizovat síť farností, tak jak je známe z pozdější doby. Cisterciáckí mnichové z Velehradu tuto tvorbu jistě ovlivnili a také získali právo obsazovat fary na svém území vlastními kněžími. Nejpozději ve 14. století proto vznikly farnosti velehradského kláštera ve Starém Městě, Polešovicích, Jalubí a v Boršicích. Sem také patřily obce Tučapy, Tupesy a Zlechov.

Kronikář Středovský vypravuje, že se v Boršicích nalézal až do roku 1421 krásný kostel z kamenů křesaných, který táborité rozbourali a zapálili a kameny odvezli k stavění svých tvrzí do Uherského Ostrohu a do Nedakonic. Při vpádu husitů byla zničena také boršická fara a umučen místní farář Václav, který se ukrýval ve vinohradech na Hradové. Teprve po 32 letech (1453) byl v Boršicích kostel obnoven, ovšem jen jako dřevěné provizorium, jehož slabé základy byly objeveny na severní straně dnešního chrámu. Současný kostel sv. Václava pochází z let 1670-1680, kdy byla postavena nová jednolodní podélná barokní stavba. Valeně klenutý presbytář byl zakončen trojboce a vyšší loď měla rovný strop. Na západní straně se kostel opírá o hranolovitou, 30 metrů vysokou věž, která však byla postavena až na konci 17. století na místě dřevěné zvonice a zastřešena štíhlým jehlanem z roku 1867. Roku 1791 byla celá stavba i s věží podepřena čtyřmi nárožnými pilíři. Renovace presbytáře v duchu II. vatikánského koncilu byla navržena akademickým sochařem Milivojem Husákem a provedena z bílého mramoru v roce 1989.

Jak jsme se již zmínili, starobylá farnost souvisela s držbou velehradského kláštera a byla až do zrušení kláštera roku 1784 obsazována tamními cisterciáky. Původně byla boršická fara určena jen pro jednoho kněze a potřeboval-li farář pomoc, přicházeli duchovní z Velehradu nebo františkáni z Uherského Hradiště nebo ze Skalice. Pomocní kaplani a kooperátoři se objevili až od roku 1781. Mezi nejoblíbenější správce farnosti patřil farář a uherskohradištský děkan z let 1890-1904 Jan Studený, který zemřel u oltáře při sloužení mše. Rozdával potřebným ve všech obcích a řada rodin si uchovávala jeho fotografii na památku.

O boršickém chrámu se zmiňujeme podrobněji, protože po mnoho staletí sloužil i obyvatelům Zlechova. Po staletí se v Boršicích křtily děti, chodilo k 1. sv. přijímání a konaly se zde svatby a pohřby. Snad jen ke zpovědi se častěji chodilo na Velehrad, bylo tam totiž více kněží. Kaplani z Boršic pak na zlechovské škole vyučovali náboženství, zpravidla

v pondělí, ve středu a v sobotu. Od roku 1682 se zde vedly podle doporučení Tridentského koncilu matriky narozených, sezdaných a zemřelých pro obce Boršice, Tučapy, Tupesy a Zlechov.

Po zrušení cisterciáckého kláštera roku 1784 a vzniku samostatné velehradské farnosti na konci 18. století začali zejména občané z Tupes usilovat o přiřazení obce na Velehrad nebo o vytvoření vlastní tupesko-zlechovské farnosti. Na četné žádosti byly proto Tupesy v roce 1911 z boršického obvodu vyřazeny a připojeny k farnosti velehradské. Zlechov však zůstal nadále při boršické farnosti, která byla nyní spravována diecézními kněžími.

Už od roku 1850 však stála ve Zlechově kaple sv. Anny, kde se konávaly příležitostné bohoslužby. Na jejím místě původně stála zvonice, která svým zvoněním oznamovala lidem, kteří pracovali na poli, čas poledne a večera a samozřejmě sloužila k svolávání obyvatel při nějakém nebezpečí, požáru apod. O založení a stavbě kaple svědčí starý pamětní zápis z roku 1863.

Kapla svaté Anny jest stavěná v roku 1850 na místě, na kterém od stara dřevěná zvonice stávala, a to na útraty obce zlechovské. Rok 1850 byl poslední, v kterým staré panování přestalo, totiž patronátní kanceláře přestaly a obec zlechovská namísto Velehradu do Hradišťa k okresnímu úřadu přivtělena byla. S tím přestalo také právo honby na obecních polnostech pro majitele velehradský bývalího panství. Připadlo tedy to právo honby obci zlechovské, poněvadž ale tehdejší velehradský majitel panství pan baron Jiřík z Sina honbě na polích podržeti chtěl, tak obec zlechovská mu ji na 4 léta ponechala, za což on obci materiál k vystavení této kaple daroval, a sice cihly, křidlicu a vápno, ostatní náklad vedla obec zlechovská. Obzvláštní dohodinci byli Matěj Psotka č. 18, půlláník, který daroval ornát, kalich a tabernakl (svatostánek), František Otrusíník č. 67, podsedník s jeho rodinú, tehdejší pudmistr v posledním starém uspořádání, nechal obraz svaté Anny v městě Kroměříži namalovati, a sice od malíře Jana Zapletala, který také obraz sv. Václava do boršického chrámu Páně maloval. Dva obraze, Zvěstování Panny Marie a obraz sv. Josefa pocházejou ještě z kláštera velehradskýho.

Slavný den 22. října 1850, jenž padl na úterek po neděli 21. po sv. Duchu, ježto byl úterek v tíhodni posvěcení chrámu, a sice:

- 1. od tehdejšího pana děkana bzeneckého, faráře v Ježově, velebného pána Františka Michla. Přítomni byl následující velební páni.*
- 2. P. Michael Barčag, farář na Velehradě,*
- 3. P. Jan Tesař, farář v Derfli,*
- 4. P. Jakub Kadlec, farář v Polešovicích,*

5. *P. František Hříbek, farář v Buchlovicích,*
6. *P. Ignác Cvek, kaplan v Buchlovicích,*
7. *P. Vincenc Obrátil, kaplan na Velehradě.*
8. *P. Martin Salač a*
9. *P. Hiacint Kment, kněží řádu sv. Františka z kláštera hradištského,*
10. *P. František Kočiř, kaplan v Boršicích,*
11. *Pan Jan Nesrsta, tehdejší farář, který kázání a první mšu svatou v tej kapli držel.*

Přítomný byl podobně tehdejší pan podkrajský Ignác Veselý a veliké množství lidu ze sousedních obcí.

Všichni kněží byli uhoštěni ve faře boršické, aby obec již dalších útrat neměla. Za obtížnost, která z ohledu té kaple faře boršické přirůstla, přislíbila obec zlechovská panu farářovi boršickým každoročně několik sáhů dříví z buchlovských neb velehradských hor přivédsti, která to smlouva jen ústně se stala.

Tehdejší úřad v obci zlechovské byl:

František Otrusíník, pudmistr, čp. 67

Antonín Buršík, fojt aneb rychtář, čp. 54

Matěj Psočka, úradní, čp. 18

Antonín Klečka, čp. 22

Matěj Bartošík, čp. 44

Tobiáš Pleva, čp. 46

František Kořínek, čp. 51

Jan Maňásek, čp. 57

Jan Hlaváček, čp. 65

Bernard Čevela, čp. 82

Martin Kořínek, čp. 15

Matúš Kočenda, čp. 61

Podle nynějšího volebního pořádku při základu této knihy jsou následovní úřední obce:

František Vávra, představený, čp. 158

Josef Buršík, radní, čp. 54

Jan Bartošík, radní a horní dozorce, čp. 48

Josef Kočenda, pokladník, čp. 61

Jan Hlaváček, výbor, čp. 65

Jan Otrusíník, výbor a horní dozorce, čp. 159

František Bartošík, výbor a spoluvýbor kontribuční záložny, čp. 154

Antonín Pleva, výbor, čp. 46

Jan Mareček, výbor, čp. 155

František Kočenda, výbor, čp. 156

Josef Cigoš, výbor, čp. 148

Jan Vávra, výbor, čp. 25

Zápisník obecní Karel Komárek, ježto od roku 1831 až do roku založení této knihy obci zlechovské sloužil.

Kaple sloužila po řadu desetiletí ke všem příležitostným pobožnostem a církevním pohřbům. Pravidelné bohoslužby bývaly vždy na Mlád'átka (28. prosince), a to za školní mládež. Před mší bývala vánoční zpověď pro přestárlé a nemocné osoby. Další mše se sloužila v prosebné dny před svátkem Nanebevzetí Páně (po Velikonocích), tehdy následoval prosebný průvod do polí, kdy se prosilo za zdárnou úrodu. Třetí pravidelná mše byla poutní, v neděli po svátku sv. Anny (26. července), a poslední bývala v třetí říjnovou neděli na císařské hody. Při mši se do kaple vešli jen děti, ženy stávaly před kaplí vlevo a muži a mládenci mezi kaplí a domem čp. 46. Jinak se ale každou neděli a zasvěcené svátky konávaly ve Zlechově pobožnosti pro různé stavy – pro školáky, starší občany, májové pobožnosti, apod., jejich modlitby a zpěvy vedli místní občané. Obyvatelé vyjímečně chodívali i na Velehrad, především na půlnoční slavnou mši, na slavnost Vzkříšení nebo na Boží Tělo, kdy myslivci stříleli ze tří hmoždířů. Zlechovská mládež byla také členem Mariánské družiny na Velehradě.

Samotná kaple byla několikrát upravována, např. novou podobu dostala v roce 1915 její věž. Poslední úpravy kaple byly provedeny v polovině 80. let 20. století Josefem Kočendou a manžely Annou a Aloisem Gottwaldovými.

O horlivém náboženském životě Zlechova svědčí i řada kněží a řeholních sester, která vyšla z naší obce. Jejich výčet z 20. století v příloze zachytil zlechovský prvofarář a zdejší rodák P. Jan Mareček. V roce 1900 se z 1276 obyvatel hlásilo k římsko-katolického vyznání celkem 1268 osob a 8 osob bylo vyznání židovského. Po 1. světové válce se počet židů snížil na 6, přibylí však tři evangelíci a 2 osoby bez vyznání. V období let 1931-1990 se náboženská příslušnost oficiálně nezjišťovala, při sčítání lidu v roce 1991 udalo z 1612 obyvatel Zlechova římsko-katolické vyznání 1323 osob (82 %), jedna osoba příslušnost k Církvi čs. husitské a 3 osoby k Českobratrské církvi evangelické. Na 75 osob (4,7 %) bylo bez vyznání a 196 osob (12,2 %) vyznání neudalo. V roce 2001 bylo římských katolíků 1083 (68,9 %), 2 členové Církve čs. husitské, 3 evangelické, 3 pravoslavné a 8 Svědků Jehovových. Bez vyznání bylo

303 osob a 166 vyznání neudalo (celkem 29,8 %). Úbytek věřících byl důsledkem ateistické výchovy a silného protináboženského tlaku let 1948-1989. Z náboženských důvodů byla např. koncem 50. let propuštěna ze školy učitelka Marie Zlámalíková, mnozí občané místo do Boršic raději dojížděli do kostela do Buchlovic nebo zcela mimo okruh svého bydliště. Přesto v roce 1961 činila docházka do náboženství ještě 80 %. Normalizační léta po roce 1970 však znamenala novou generaci obyvatel a vedla k jejich ochladnutí k mravním zásadám a k náboženskému přesvědčení.

Již po roce 1930 začali obyvatelé Zlechova a Tupes vážně uvažovat o stavbě vlastního kostela. Z podnětu boršického faráře Josefa Huta a zdejších občanů Josefa Vávry a Josefa Bilíka vznikla 8. listopadu 1934 Jednota sv. Anny pro postavení kostela se sídlem ve Zlechově, která začala s konkrétními plány. Kostel měl stát směrem k Tupesům za rozcestím při horní silnici. Byly zhotoveny plány a vydána pohlednice s vyobrazením budoucího chrámu, na nějž bylo vybráno 20.000 korun v hotovosti a upsáno dalších 300.000. Na 12 rodin ze Zlechova a Tupes dokonce věnovaly na stavbu své pozemky, smlouvy s nimi byly podepsány do konce roku 1941 a vše potřebné schváleno příslušnými úřady.

Pokračování 2. světové války však plány na nový zlechovský kostel odsunulo až do roku 1947. Tehdy společný výbor ve složení Alois Čevela, Stanislav Lesa, Josef Gabriel a František Hanáček z Tupes a Josef Jurča, Josef Otrusina, Alois Duda a Josef Bilík ze Zlechova shromáždil celkový kapitál ve výši 710 tisíc korun a začal s vyměřováním kostela na katastru Tupes a společného hřbitova na území Zlechova v Podsečinách. Nejen změněné politické poměry po roce 1948, ale i vzájemná nevráživost mezi tehdejšími obyvateli obou vesnic však výstavbě zabránily, prý „společný kostel nebude a když, tak musí mít dvě věžičky a dva oltáře“. Po únorovém převratu přestal spolek vyvíjet činnost a poslední jeho jednatel Tomáš Kutálek obdržel rozhodnutí Okresního národního výboru v Uherském Hradišti z 5. ledna 1952 o vymázení Jednoty ze spolkového rejstříku. A co se stal se stavebním místem? O něj Jednotu sv. Anny, respektive boršickou farnost, připravilo výrobní družstvo Lidová tvorba z Uherského Brodu. To zde naplánovalo pro léta 1969-1970 výstavbu keramického závodu a s podporou ONV Uherské Hradiště začalo 1. srpna 1967 jednat o vyvlastnění pozemků, které kdysi Jednota sv. Anny pro stavbu kostela získala z darů občanů. Vyvlastňovací řízení se sice díky odporu administrátora v Boršicích Františka Kostrbela a událostem Pražského jara 1968 protahovalo, avšak nakonec 4. listopadu 1969 padlo definitivní rozhodnutí. Několik zbývajících pozemků, které Lidová tvorba nepotřebovala ke stavbě, bylo dodatečně vykoupeno místním národním výborem v roce 1984.

V době totality nebylo možné žádné jednání o novém kostele. Roku 1961 se však opět vynořila myšlenka zřídit ve Zlechově vlastní hřbitov. Argumentů měla veřejnost celou řadu – vzdálenost do Boršic, úvahy o zrušení nebo reorganizaci tamního hřbitova apod. Při MNV byl proto vytvořen přípravný výbor, jehož prvními členy se stali Josef Výstup, Alois Duda a Josef Kočenda, později přibyli další členové (např. Jan Kutálek, Antonín Omelka, František Vávra, Otýlie Kapitánová, Stanislav Mareček, Marie Dolhošová, Anna Gottwaldová, Tomáš Mareček, Růžena Kneslová, Filoména Lapčíková či Vladimír Mikula). Jako nejvhodnější místo byl tentokrát vybrán pozemek nad Zlechovem po levé straně silnice na Buchlovice. I když byla následně vypracována kvalitní studie, nedošlo ke schválení projektu pro plánovanou výstavbu obchvatu obce. Ani další navrhované místo neuspělo. Mělo se jím stát území při silnici na Nedakonice, kde stavbě hřbitova zabránilo nevhodné písčité podloží. Přitom v této době již probíhala velká sbírka mezi občany, která vynesla 36.000 korun, za které bylo nakoupeno 31.000 bílých cihel, 15 tun cementu a 100 m³ šterku. Dne 23. dubna 1962 nakonec stavební komise MNV na návrh hřbitovního výboru schválila stavbu hřbitova ve směru na Tupesy v části Podsečiny. Stavba byla ihned zahájena a obětavostí řady občanů postupovala velmi rychle. První pohřeb, a to Františka Janků, se uskutečnil už 12. května za účasti asi 500 lidí, kteří tak spontánně dali najevo souhlas s novým zlechovským hřbitovem. Úpravy hřbitova a zejména stavba márnice pokračovaly ještě v dalších měsících. Mj. byl pořízen pohřební automobil a u hřbitova pro něj postavena garáž. Slavnostní vysvěcení hřbitova provedl kněz z Boršic František Kostrbel 1. září 1963. Při zahájení stavby se předpokládalo, že hřbitov bude společný i pro obec Tupesy, kde se na stavbu vybralo 5.000 korun. Po zahájení stavby však nastaly mezi tupeskými obyvateli rozpory, zda mít hřbitov na Velehradě nebo ve Zlechově a tento spor nejen rozdělil tamní obec, ale vedl k vyčkávání dalšího řešení s tím, že část tupeských občanů pohřbívala své pozůstalé dále na hřbitově na Velehradě, část na novém hřbitově ve Zlechově.

Rok 1989 byl Boží prozřetelností pro Zlechov neobyčejně příznivý. Do své rodné obce se po odchodu do důchodu ve věku 70 let vrátil kněz P. Jan Mareček (působil v letech 1953-1972 v Kelči a 1972-1989 v Nivnici) a za podpory zdejší organizace Čs. strany lidové navrhl rozšířit stávající kapli sv. Anny. Listopadová sametová revoluce a její dopad však umožnil znovu uvažovat i o variantě stavby zcela nového kostela, který by splnil dávné sny zdejších věřících. Otec Mareček se ihned ujal jednání s úředními místy a s olomouckým arcibiskupstvím, zatímco skupina občanů (Josef Bilík, ing. Milan Jurča, Josef Kutálek, Josef Vojtěšek, Josef Křivánek, Alois Gottwald, MUDr. Stanislav Vaďura a Vladimír Novák) rozhodovali o budoucnosti nového zlechovského svatostánku. Jsou jistě v živé paměti složité

události a těžkosti výstavby nového kostela. Z farní kroniky k tomu můžete podat chronologické záznamy:

Dne 3. ledna 1990 při jednání na MNV bylo rozhodnuto o stavbě nového kostela.

Dne 14. března 1990 ustaven výbor občanského sdružení pro postavení kostela ve Zlechově.

Dne 12. dubna 1990 při jednání na MNV navržena dvě stavební místa, první uprostřed vesnice, druhé staveniště nad budovou nového národního výboru. Od tohoto jednání se obec rozdělila na většinu, která chtěla stavět u kaple, a menší část podporovaná tehdejším vedením národního výboru, která upřednostňovala výstavbu nad MNV.

Dne 22. dubna 1990 posvětil na Velehradě papež Jan Pavel II. mj. základní kámen zlechovského kostela.

Dne 25. května 1990 vyřešeny problémy s povolením správce potoka Jihomoravskými lesy a odborem dopravy ONV Uherské Hradiště.

Dne 19. června 1990 bylo vydáno stavebním úřadem MNV Buchlovice územní rozhodnutí ke stavbě kostela u potoka za podmínky, že kaple po postavení novostavby bude zbořena. Územní rozhodnutí nenabýlo právní moci, neboť MNV Zlechov se odvolal z důvodu nebezpečí zátop ze Zlechovského potoka.

Dne 12. srpna 1990 zaslal Památkový ústav v Brně oznámení o návrhu MNV Zlechov prohlásit kapli památkovým objektem.

Ve dnech 2.-4. října 1990 Jihomoravské lesy v Brně snížily hranu potoka pro odtok vylité vody a vyčistily a rozšířily Zlechovský potok.

Dne 28. října 1990 proběhlo v obci referendum o umístění kostela a zboření kaple. Z 1200 oprávněných voličů hlasovalo 896 pro kostel u kaple, 51 pro kostel nahoře, jeden hlas žádal jiné staveniště a ostatní nehlasovali.

Dne 27. prosince 1990 na schůzi Sdružení byla provedena rekapitulace současného stavu a vyřešen půdorys kostela.

Dne 9. ledna 1991 obecní zastupitelstvo Zlechova schválilo zboření kaple.

Dne 15. února 1991 vydal stavební úřad v Buchlovicích druhé územní rozhodnutí za předpokladu zboření kaple po vyhotovení příslušné fotodokumentace. Následné odvolání bylo zamítnuto Okresním úřadem v Uherském Hradišti, čímž vstoupilo v platnost 15. dubna 1991.

Dne 28. července 1991 byla v kapli první sbírka na nový kostel, která vynesla 11.319 korun.

Dne 30. srpna 1991 byla zřízena římsko-katolická farnost Zlechov. Byla to první farnost v olomoucké arcidiecézi po více jak 40 letech.

Dne 31. srpna 1991 darovali manželé Karel Heinz a Uršula Schmitzovi z Asslaru v Německu částku 25.000 marek (přátelé manželů Lesových ze Zlechova nakonec darovali celkem 145.000 DM, tj. téměř 3 miliony korun).

Dne 9. září 1991 zakoupen pozemek.

Dne 25. září 1991 bylo stavebním úřadem v Buchlovicích po předložení plánů kostela vydáno stavební povolení.

Dne 18. března 1992 zahájena stavba.

Dne 11. května 1992 bylo vydáno arcibiskupstvím v Olomouci církevní schválení stavby kostela sv. Anny.

Dne 26. října 1992 byla kaple ve Zlechově prohlášena výnosem ministerstva kultury za kulturní památku.

Dne 22. prosince 1992 dokončena hrubá stavba.

Dne 24. prosince 1992 na Štědrý den v 21,00 hod. se v kostele konala první mše.

Dne 13. října 1994 proběhla kolaudace stavby a dáno povolení k dočasnému užívání.

Dne 15. listopadu 1995 na podkladě odborných posudků i politického jednání vydal náměstek ministra kultury ing. Josef Svoboda výměr čj. 12874/95, kterým se ruší prohlášení návesní kaple ve Zlechově za kulturní památku. Již 4. prosince vydal stavební úřad povolení ke zboření kaple.

Dne 27.-30. prosince 1995 byla kaple sv. Anny zbořena.

Dne 11. června 1996 vydána stavebním úřadem v Buchlovicích definitivní kolaudace kostela pod čj. OV/116/96.

K slavnostnímu vysvěcení kostela došlo 16. října 1994, svěcení se ujal olomoucký arcibiskup Jan Graubner společně s více jak deseti kněžími. Slavnostní mši doprovázela dechová hudba z Nivnice a schóla z Boršic. Do Zlechova se sjelo velké množství hostů, které se ani do kostela nevešlo, takže dění v něm musely zprostředkovávat dvě televizní obrazovky. Odpolední pohoštění proběhlo v prostorách místního zemědělského družstva.

Nový kostel byl projektem ing. arch. Josefa Hajducha z Polešovic, řešení interiéru prováděl P. Miloslav Blažek z Laškova u Prostějova s konzultacemi ing. arch. Tomáše Černouška z Olomouce. Stavbu prováděla celá řada firem, velký podíl měli i farníci svou brigádnickou výpomocí. Stavbu vedl Vladislav Bilík, věž prakticky sám vystavěl Antonín Krejč, zdarma zde pracovali např. Josef Mareček z Tupes, Vlasta Vránová Josef Křivánek a řada dalších. Svými stroji pomohla také zemědělské družstva ze Zlechova a z Boršic. Samozřejmě nelze vyjmenovat všechny, kteří se na zdárném díle podíleli, ať již prací, finančními prostředky, radou a v neposlední řadě svými modlitbami a prosbami. A nebyli to

jen místní občané, ale věřící z blízkého okolí i z dalekých míst. Celkový náklad na stavbu a vnitřní vybavení přesáhl 12 milionů korun.

Čtyři zvony na kostele byly ulity Marií Tomáškovou, roz. Ditrichovou z Brodku u Přerova, tři v roce 1992 (Antonín Cyril Stojan, váha 220 kg, ladění D 2, sv. Cyril a Metoděj, váha 320 kg, ladění C 2 a Svatá Rodina, váha 500 kg, ladění A 1), čtvrtý roku 1993 (sv. Anna, váha 1.190 kg, ladění E 1). Vysvěceny a vyzdvíženy byly 23. června 1994, jejich celková cena byla 666.380 korun. Elektronické varhany Allen MDS-1 byly pořízeny za cenu 295.000 korun, věžní hodiny z Vyškova stály 127.000 korun.

Stavba kostela měla rozhodující vliv na řízení samostatné římsko-katolické farnosti ve Zlechově od 3. září 1991, neboť usnadnilo po právní stránce řešení řady problémů. Dekret o zřízení farnosti vydal olomoucký arcibiskup František Vaňák pod čj. 363/91 Ord. Obec jak víme měla už vlastní hřbitov a pro sídlo fary dal k dispozici první zdejší farář P. Jan Mareček svůj dům čp. 120.

Přes těžkosti s umístěním kostela, jeho stavbou či řešení stížností na hlučnost zvonů byl postupně budován i vlastní život farnosti. Vedle pravidelných pohoslužeb se začaly ve Zlechově konat první svatby, 1. svatá přijímání, biřmování a další svátosti. Dne 3. prosince 1992 byla založena místní schola, 1994 chrámový sbor a roku 1995 farní rada. Několik let probíhá také v obci úspěšná Tříkrálová sbírka, jejíž výtěžek jde na potřeby klientů Charity a dalších potřebných a postižených občanů. V kostele probíhají také různé další slavnosti, koncerty a hudební vystoupení. Farnost také organizuje poutě na významná místa v České republice i v zahraničí.

Při příležitosti zasedání biskupské rady na Velehradě navštívili Zlechov 3. července 1997 čeští biskupové a jejich hosté ze Slovenska a Itálie, kteří v čele s kardinálem Miloslavem Vlkem zde sloužili mši svatou. Velkou slavnost zažila farní obec ve Zlechově také 21. června 1998, kdy zde proběhla primice Mgr. ing. Radka Gottwalda, salesiána z domu čp. 349. Slavnost se skvěle vydařila i díky krásnému počasí, celý průběh pak natáčelo katolické filmové studio Telepace z Ostravy.

Společenský a kulturní život

Knihovna

Reálné možnosti veřejného společenského života přinesl v rakousko-uherských zemích tzv. spolkový zákon z roku 1867. Na jeho základě vznikla ve Zlechově už roku 1870 Občanská beseda, která se roku 1896 přeměnila na Čtenářský spolek. Členové spolku v rámci čtenářské, osvětové a kulturní činnosti rozvíjeli mezi místními občany potřebné vlastenecké a odborné vzdělávání. K tomu mělo sloužit půjčování českých knih, konání odborných a výchovných přednášek, výletů po místních pamětihodnostech apod. Knihovna Čtenářského spolku se po roce 1919 stala základem obecní knihovny, kterou ještě doplňovala školní knihovna s oddělením pro žáky a pro učitele. Po roce 1945 byla místní knihovna umístěna v prostorách MNV a staral se o ni vždy někdo z učitelského sboru. Knihovna měla přes 1.000 svazků, půjčovalo se jednou týdně a poplatek z knihy činil 20 haléřů. Stala se také součástí okresní knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, a to až do roku 2002. Dnes je knihovna umístěna v suterenních prostorách místních školy a ve správě obecního úřadu.

Hasičský sbor

Velké požáry v obci v 2. polovině 19. století vedly k myšlence vytvoření Sboru dobrovolných hasičů. Jeho stanovy schválilo zemské místodržitelství v Brně 7. ledna 1899 a prvním starostou se stal Vincenc Bartošík, náčelníkem Tomáš Cigoš a jednatelem Arnošt Hoffmann.. Za 2.600 korun si hasičský sbor zakoupil stříkačku od firmy R. A. Smékal a nejn nutnější vybavení a současně požádal o podporu císaře Františka Josefa I. na uhrazení vzniklých nákladů. Ministerstvo vnitra ve Vídni však zlechovské žádosti nevyhovělo, sbor alespoň dostal 100 korun ze zemského fondu, 200 korun přispěla obec, hradištská spořitelna dala 100 korun, kontribučenská záložna na Velehradě 40 korun a cukrovar ve Starém Městě 20 korun. Zbývající částku si vypůjčil sbor u Rolnické záložny v Uherském Hradišti. Za první tři roky činnosti zasahovali hasiči mimo obec dvakrát ve Starém Městě a jedenkrát v Tupesích, Nedakonicích a v Boršicích. Hasičský sbor se tak během krátké doby stal jedním z nejvýznamnějších spolků v obci, který sdružoval občany všech vrstev a politických názorů. Zachraňoval totiž životy a majetek spoluobčanů, ale svými aktivitami přispíval také ke kulturnímu a společenskému životu. V neděli 3. července 1904 pořádal sbor výlet na Dubník

s programem „národní tance a žertovná pošta“. Největším podporovatelem sboru se stala obec, která ve svém objektu čp. 92 vybuďovala tzv. hasičské skladiště. U příležitosti čtvrtstoletí v roce 1924 vykázal sbor za dobu svého trvání 17 zásahů u místních požárů a u 32 přespolečných. Došlo též k postupné výměně funkcionářů, do čela sboru byl zvolen Klement Kapitán, náčelníkem se stal Josef Ondráš a jednatelem Antonín Maňásek.

Po 2. světové válce zastávali tyto funkce Antonín Otrusina, Jan Kutálek a Antonín Maňásek a po nich např. Antonín Klofáč, Martin Gabriel a František Bětík, který zemřel uprostřed své práce tragickou smrtí. K velkému požáru obce došlo 3. srpna 1941, kdy oheň zachvátil stavení Aloise Dudeška a Josefa Zámečnicka a přilehlou stodolu. Lidkvidace trvala od 3. hodiny ranní až do 16,45 odpoledne. Zásah tehdy přišel kontrolovat sám šéf uherskohradištského gestapa Alfréd Smetana, protože bylo podezření na sabotáž.

Přísná bezpečnostní pravidla platila pro obec i v padesátých letech 20. století, kdy byla obava z poškozování majetku zemědělského družstva a kdy také hrozilo nebezpečí od nového podniku na zpracování bavlny Buchlovanu ve Starém Městě. To již měl sbor novou motorovou stříkačku, která v roce 1948 nahradila starou ruční. Slavnostní posvěcení se konalo za velké účasti občanů a sborů z okolních vesnic a souběžně prováděná sbírka prakticky uhradila veškeré náklady na její pořízení.

V pounorové struktuře hasičské sbory působily pod novým názvem Čs. svaz požární ochrany. Zdejší organizace dostala za úkol přispívat k prevenci před požáry a ochraňovat státní, družstevní a soukromý majetek v obci. Ke splnění tohoto cíle měl vést výcvik požárních sborů formou různých soutěží. Zlechovský sbor dospělých např. zvítězil v 1. ročníku „O putovní pohár předsedy ONV“ v Částkově, v roce 1979 byla založena ve Zlechově soutěž „Putovní pohár rady MNV“ apod. Duší tehdejší hasičské organizace byl Alois Holásek, kterému sekundovali Zdeněk Polášek, Petr a Pavel Gottwaldovi, Petr Trnčák, Petr Knap, Vít Polášek, Milan a František Bartošíkovi, Petr a Stanislav Bartošíkovi, Pavel Stuchlík a Václav Holásek.

Po 17. listopadu 1989 svou pomocnou ruku podali zlechovští hasiči např. v roce 1991 při zátopě v Jalubí s samozřejmě při velké povodni na Moravě v roce 1997, kdy hasičské jednotky v okrese pracovaly prakticky nepřetržitě. Sbor nejvíce pomohl při zpevňování hráze v Nedakonicích, ale také se sbírkou na pomoc postiženým oblastem, při níž se vybralo 150 tisíc korun. Finančně se pomohlo Kostelanům, nemocnici v Uherském Hradišti a obci Široké Nivy na Bruntálsku. První století trvání sboru dobrovolných hasičů bylo ukončeno 31. července a 1. srpna 1999 velkou slavností s ukázkami požární techniky a soutěžemi s okolními hasičskými sbory.

Sportovní a branné organizace

Po vzniku 1. republiky převzaly vedoucí úlohu ve společenském životě obcí výchovné a sportovní organizace Sokola, Orla a dělnické tělovýchovné organizace. Dne 27. června 1920 byla založena Dělnická tělocvičná jednota ve Zlechově se sídlem v Babicích jako pobočka 50. okresu v Babicích. Kromě tělocviku měla jednota pěstovat osvětově-výchovnou činnost ve spolupráci se sociálně-demokratickou stranou, a to jak pro mládež, tak pro dospělé. Starostou jednoty byl zvolen Josef Jurča a jenatelem Václav Buchtík. Záhy však do činnosti DTJ zasáhl rozkol uvnitř sociální demokracie a vznik komunistické strany v roce 1921, jejíž členové z DTJ hromadně vystoupili. Pro nedostatek členů se proto 11. prosince 1921 Dělnická tělocvičná jednota rozešla. Znovu byla DTJ ve Zlechově obnovena až 14. října 1930 za předsednictví Jana Vymazala a zakládajících členů Františka Náplavy, Ferdinanda Čagánka, Františka Stehlíka a Františka Dudy. V rámci své činnosti jednota provozovala kopanou na plázcích v Doubku, na Loučkách, na Sítích, na místě dnešního hřiště, a na obou Výпустích, a to za tichého souhlasu i nesouhlasu obecních radních a dohledu obecního hotaře. Ti, kdo chtěli hrát organizovaný fotbal, museli ale do sousedních Tupes, kde byl fotbalový klub založen už v době meziválečné. Zde také hrávali první zlechovští hráči Rudolf Čagánek, Antonín Čagánek, Antonín Kutálek a další.

Druhý přerov v trvání jednoty nastal za 2. světové války, i když Svaz DTJ zůstal jako jediná tělovýchovná organizace oficiálně zachována i v době okupace. Její činnost však byla ochromena zásahy německých úřadů a ani po válce již neobnovovala svou činnost, která směřovala spojení všech tělovýchovných institucí v roce 1948.

Po krátké činnosti DTJ v roce 1921 se stala nejvýznamnější tělovýchovnou organizací v obci Jednota Čs. Orla ustavená 9. dubna 1921 za starosty Antonína Otrusiny a jednatele Antonína Maňáska. Cílem jednoty byl nejen tělesný rozvoj člověka, ale také jeho mravní výchova a vhodná zábava. Orelská jednota měla nejpočetnější základnu v obci. Členové a příznivci cvičili především u Fialů na čp. 19, u Bartošíků čp. 204 nebo u Maňásků čp. 254, jako jedni z prvních předváděli veletoce na hrazdě. Od roku 1928 pod novým vedením starosty Františka Dvouletého a jednatele a náčelníka Jana Kutálka začal Orel usilovat o zavedení nového zábavního fenoménu v obci. V roce 1929 získala Jednota licenci na provozování kina, které zahájilo v prostorách sálu obecního hostince „promítání pouze za režijní cenu poučné a vzdělávací filmy pro lid i školní mládež“. Vedoucím kina se stal učitel Antonín Kolek a kinematografický aparát obsluhovat strojní zámečník Josef Soška. Zřízení kina bylo jednomyslně podpořeno celým obecním zastupitelstvem a filmová

představení se ukázala jako velmi oblíbená, přinášející kulturní i finanční prospěch celé obci, zvláště po prosazení se zvukového filmu. Čs. Orel byl nacisty rozpuštěn 7. října 1942, avšak po válce už 21. července 1945 zahájil opět svou činnost za přispění funkcionářů Martina Gabriela, Petra Rosůlka, Josefa Vaculíka, Antonína Kníže, Františka Švece, Marie Ottové a Josefa Bilíka. Orelská organizace např. pořídila kluziště u domu čp. 47 a roku 1947 uspořádala ve Zlechově okrskové veřejné cvičení. Její snahy o navázání na předválečné úspěchy Orla však zkončily únorem roku 1948.

Roku 1932 vznikl ve Zlechově Klub čs. Junáků. Jeho činnost však nebyla široká a nenašel v obci širší odezvu.

Rozvíjet sportovní činnost mezi mládeží měly i další spolky. Patřil k nim např. Dělnický tělovýchovný klub, založený roku 1935, jeho předsedou byl Josef Jakubík a dalšími funkcionáři Josef Ratajský, Josef Fryšták a Bohumil Beneš. Klub pěstoval míčové hry a lehkou atletiku a pořádal i další sportovní a kulturní vystoupení. Cvičilo se a hrávalo především na zahradě hostince u Maňásků. Po okupaci v roce 1939 se rozešel.

Jeho nepřímým nástupcem se stal Sportovní klub Zlechov, založený v září 1945 Josefem Smolou, Václavem Lapčíkem a Gabrielem Matoušem. Sportovní klub byl ještě v témže roce přijat do Českého fotbalového svazu. Pomocí koleček a výklopných kolejových vozíků zapůjčených z cukrovaru se upravilo hřiště v Sítích do šířky cca 45 metrů a položil kanál po straně od Starého Města, aby odvedl vodu z rybníka přes prostory hrací plochy.

Na valné hromadě 28. února 1948 byl zvolen ze 60 členů nový výbor v čele s Antonínem Kočendou. Mezi nejnámější hráče patřili v letech 1946-1954 Jara Kočenda, Václav Deml, Ladislav Tománek, Antonín Patočka, Stuchlík, Josef Kubálek, František Hapla, František Komárek, Josef Psoška, B. Tománek, R. Kočenda, Josef Mareček, Ladislav Vydržal, František Kočenda, Josef Tesař, Emil Kobza, Josef Prokop a další. Jako trenéři se vystřídali např. František Štěrba, Pavel Blaha, Bohuš Obdržálek apod. Fotbal se hrával za Jurčovými loukami, na Sítích, pak na Výpusti a Loučkách. Při vši snaze se však mužstvo pohybovalo jen mezi čtvrtou a třetí třídou.

Ke dni 31. března 1948 došlo ke sloučení všech sportovních organizací v Československu a k jejich podřízení státní kontrole. Do roku 1956 se obyvatelstvo na venkově mohlo sdružovat do dobrovolné sportovní organizace Sokol, pak vznikla zcela nová organizace nazvaná Čs. svaz tělesné výchovy s jednotlivými sportovními jednotami. Hlavní činností Sokola Zlechov (s funkcionáři Václavem Lapčíkem, Antonínem Kočendou a Rudolfem Kočendou) byla i nadále kopaná. Počátkem 60. let byli jeho oporou hráči Jaroslav Tománek, Miroslav Vrána, Jaroslav Kutálek a Stanislav Oslzla. Úspěch zaznamenávala

především žakovská mužstva. Jejich nejlepší hráči pak odcházeli do vyšších klubů, jako byla Slovácká Slávie Uherské Hradiště a další. Začátkem 70. let zlechovští fotbalisté také navázali družební styky s TJ Sokol Mrlínek v okrese Kroměříž, kde se pravidelně zúčastňovali turnaje o pohár „Zemské osy“ (od roku 1972). Právě na turnajích měl Zlechov úspěchy, mj. také proto zorganizoval v roce 1986 vlastní turnaj O pohár JZD Zlechov. Prvního ročníku se zúčastnilo 6 mužstev a zvítězili v něm domácí závěrečnou výhrou 1:0 nad Rudou hvězdou Uherské Hradiště.

Ke nejpobulárnější kopané se přidávala i další odvětví, odbor Základní a rekreační tělovýchovy pod vedením Věry Kedroňové, stolní tenis, šachy a další. Pravidelnou tělovýchovnou náplní byl rovněž nácvik spartakiádních skladeb, které v Československu probíhaly od roku 1955 jako součást oslav osvobození od fašismu v roce 1945. V roce 1974 měl TJ Sokol 105 členů, s jejichž pomocí provedl generální opravu kabin (1987). Závěrečnou rekonstrukcí hřiště v Olší v letech 2004-2005, spočívající ve vyrovnání povrchu a vybudování závlah, získala tělovýchovná jednota kvalitní sportovní areál.

V 50. letech zahájil svou činnost v obci Svazarm, jehož posláním byla spolupráce s armádou a branná výchova. První svazarmovské odbory se věnovaly motorismu, střelbě a v letech 1953-1959 byl pod ním i klub chovatelů poštovních holubů, úspěšně zde též pracoval odbor leteckých modelářů. V roce 1983 při zdejším Svazarmu založilo asi 15 mladých nadšenců v čele s Aloisem Habáněm místní kynologický kroužek. MNV jim předal do užívání bývalou archeologickou chatu a prostor k výcviku služebních psů na místě starého rybníka.

Po zrušení Svazarmu zůstala zachována asi dvacetičlenná kynologická základní organizace působící v rámci Moravsko-slezského kynologického svazu, která se starala o výcvik služebních psů pro vojáky a policii. Náplň činnosti klubu se neustále rozšiřuje a je příkladem dobré spolupráce mezi zájmovou organizací a místní obcí. Členové pořádají ve Zlechově pravidelné Dětské dny s ukázkami výcviku a dovedností jednotlivých plemen, obec naopak umožnila rozšířit plochu cvičiště směrem ke starému rybníku. Od roku 1995 pořádají zlechovští kynologové pravidelné oblastní a dnes již krajské a mezinárodní výstavy, vedle služební kynologie se objevila sportovní kynologie a od roku 2002 tzv. cvičení agility, tj. překážkový běh. V obci jsou tři chovné stanice, nestarší Lubomíra Obdržálka se jmenuje „Rumun ze Zlechova“, další je Martina Hlůška „Z větrného vrchu“ (věnují se chovu německého ovčáka) a ing. Josefa Přikryla „Tisov“ (rotwailer). Úspěšnými chovateli a cvičiteli jsou též Josef Navrátil, Martin Malina a Veronika Stratilová.

Pro čtyřnohé přátele funguje v obci i Hotel pro psi a prodejna GINZA s chovatelskými potřebami, zateplené a vyhříváné kotce využívají zájemci i z Prahy.

Katolické a národní spolky

Velký počet příznivců měly v obci od počátku 20. století různé katolické spolky – Omladina z roku 1908, Jednota křesťanských matek, kterou vedla Anna Vaculíková, nebo dne 8. listopadu 1934 založená Jednota sv. Anny, jejíž účelem byla výstavba farního kostela pro Zlechov a Tupesy. Předsedou Jednoty byl farář Josef Hut z Boršic a jednatelem Tomáš Kutálek. Společně s Jednotou Orla pořádaly tyto spolky různé společenské zábavy a pořady a hrávaly v obci i amatérské divadlo. O divadelní představení nebylo v obci nouze, pořádala je také Národní jednota pro východní Moravu a dětská představení žáci místní školy. Organizátory byli především učitelé, zvláště Josef Hoffmann. Ve Zlechově také působil 28 let, od roku 1891 do roku 1920, učitel a také obecní tajemník Bartoloměj Beneš (1858-1930), otec Bedřicha Beneše Buchlovana. Jeho syn, známý spisovatel, sběratel a knihovník, v naší obci prožil krásný věk svého dětství a začínal zde i svou učitelskou dráhu, když zde učiteloval v letech 1908-1913.

K dalším významným učitelům, kteří obohatili zdejší kulturní život, patří Antonín Kolek, spisovatel historických románů z moravského prostředí. Ke Slovákku se vztahuje jeho román z doby husitské „O klíče markrabství“ a trilogie z doby vpádu bockajkovců v roce 1605 „Proti nim“. Obětavým zlechovským učitelem byl Alois Rösel, na zdejší školu nastoupil v roce 1887 a „vyučoval dítky s největší horlivostí, aby se z nich stali bohulíbí křesťané, zdární občané i věrní synové a dcery vlasti“. Ze zdravotních důvodů byl roku 1891 penzionován, ale za svou prospěšnou činnost obdržel stříbrný záslužný kříž s korunkou a dne 27. července téhož roku jej obec jmenovala čestným občanem.

Divadlo, kino a hudba

Bohatá divadelní tradice byla ve Zlechově i v době meziválečné, kdy se divadlu věnovaly spolky jako Omladina nebo Orel. Ten také, jak jsme se zmínili, provozoval první filmová představení. V roce 1941 založili amatérští herci a zpěváci (asi 20 členů převážně z řad železničního dělnictva) Alois Gajdůšek, Jaroslav Beneš, Miroslav Bilík a Metoděj Křiva samostatné Kulturní a divadelní sdružení „Tyl“, které během války sehrálo několik úspěšných představení, především lehkého žánru, různé operetky a zpěvohry, ale objevily se i vlastenecké hry jako Lucerna od Aloise Jiráska. Režisérem souboru byl Alois Gajdůšek, dekorace měl na starosti Václav Franěk. Posledním předsedou byl v letech 1945 –1948 Jaroslav Vencovský, po únoru 1948 bylo divadelní sdružení rozhodnutím místního akčního výboru rozpuštěno. V těžkých chvílích okupace bylo právě amatérské divadlo, které

posilovalo důvěru ve šťastný konec války a přinášelo chvílky rozptýlení a zábavy. K tomu přispívaly i filmové komedie, které ve Zlechově promítalo pojízdné kino pana Berouska.

Od roku 1950 byla svěřena místním národním výborům veškerá drobná kulturní, osvětová a propagační činnost prostřednictvím nově ustavovaných osvětových besed. Osvětová beseda ve Zlechově např. převzala provoz nově zřízené obecního kina pod názvem Elektra. V místním kině se hrávalo třikrát týdně (středa, sobota a neděle) a za rok činila návštěvnost téměř 30 tisíc diváků. S rozvojem televize ovšem diváků postupně ubývalo. Na kulturním životě obce se Osvětová beseda podílela až do roku 1989, kdy se změnila na Kulturní zařízení národního výboru.

Počátkem roku 1949 se pokusili ve Zlechově obnovit divadelní tradici učitel Josef Blaha, Jan Malík a Josef Duda. Společně založili Spolek ochotníků „Jirásek“, který měl hrát divadelní představení, pečovat o umělecké a kulturní vzdělání členů a pořádat veřejné a spolkové přednášky a kurzy. Část kulisy a oponu získal od předchozích spolků, které působily u Maňásků. Na základě nových zákonů však spolek nemohl samostatně existovat, a proto byl dne 10. května 1951 včleněn do Osvětové besedy MNV jako divadelní odbor. Doba jeho největší slávy byla léta 1956-1962. Tehdy měl soubor kolem 30 členů, dramaturgy byli pánové Hrůdek a Tománek a pokladníkem Antonín Komárek. Začalo se s operetou „Na tý louce zelený“, po níž následovaly velmi úspěšné hry „To byl český král“ v roce 1957 a „Jakub Oberva“ roku 1958, obě hry se pro velký úspěch musely třikrát opakovat. Popularita zlechovských divadelníků vedla k tomu, že byli zváni i do okolních obcí jako Jalubí, Břestku, Buchlovic, Nedakonic či Kostelan. Tak se dostavil i úspěch finanční (po ukončení činnosti zůstala finanční hotovost ve výši 4.000 korun), za získané prostředky si soubor zakoupil roku 1960 novou oponu a horizont. Kostýmy si vypůjčoval z rodinného Potomákova muzea v Popovicích nebo v půjčovně Slováckého divadla v Uherském Hradišti. Amatérští herci postupně přistoupili k nastudování náročnějších her – Paličova dcera (1959), Její pastorkyňa (1960), Veselé paničky Windsorské (1961) či hra pro děti Čert Belínek (1962). Bohužel počátkem šedesátých let divadelní tradice zanikla. Přispěl k tomu jednak všeobecný trend útěku k televizní kultuře, ale i nepochopitelné politické rozhodnutí vedení obce. Do divadelního sálu navezlo místní zemědělské družstvo obilí na uskladnění, budova i jeho zařízení bylo zničeno a tak zůstaly jen zažloutlé fotografie a vzpomínky pamětníků.

Pravidelnou nedělní zábavou obyvatel bývala hra v karty nebo kuželky, ke které se obyvatelé všeho věku scházeli v místních hostincích. V zimních obdobích byly početné taneční zábavy, které pořádali odvedenci, hasiči, Orli, Národní jednota, železničáři a někdy i Baťovci. K tomu jim vyhrávala místní kapela, kapelnickou živnost měl od roku 1936 František Pleva

čp. 161. Po válce byla pak nejznámější kapela Antonína Perničky, kterou tvořilo pět Zlechovjanů, jeden muzikant z Uherského Hradiště, ostatní členové byli ze Starého Města. Hudba hrávala nejen na zábavách, ale také na různých slavnostech a významných událostech v obci.

Jednou z nejvýraznější prvorepublikových slavností byly velké oslavy 80. narozenin T. G. Masaryka 7. března 1930. Při této příležitosti udělilo obecní zastupitelstvo udělilo prvnímu československému prezidentu čestné občanství a na jeho počest pojmenovalo ovocnou zahradu v Koutech názvem „Masarykův sad“. Bylo také rozhodnuto o pojmenování školy jeho jménem po ukočení oprav a přístavby.

Hospodářské společnosti

Na pomezí mezi zábavou a činností přinášející ekonomický užitek se nacházejí různé hospodářské spolky a společenské organizace. V roce 1850 získali majitelé pozemků právo lovu, které však bylo spojeno i s odpovědností k přírodě a jejím živočichům. Honební právo ve zlechovské honitbě bylo zpočátku pronajímáno majiteli velehradského statku baronu Jiřímu Sinovi, který za to obci poskytl prostředky na stavu kaple. Později v licitačním řízení získali honební právo postupně majitel staroměstského cukrovaru Julius May st. a místní občané František Helia a František Bartošík. Nakonec byla roku 1933 založena místní Honební společnost ve složení Josef Vávra, František Bartošík, Josef Lesa a František Obdržálek a další, která na zdejším katastru nejen lovila, ale také se věnovala péči o zvěř.

Po roce 1948 vznikla Čs. myslivecká jednota s místními mysliveckými sdruženími. Člen zdejší myslivecké společnosti Josef Barošník ulovil např. 8. října 1973 v kukuřičném poli dva divočáky. Sdružení pořádalo tradiční myslivecké plesy a podílelo se na společenském životě obce až do roku 1978. Tehdy se zlechovské myslivecké sdružení sloučilo s jednotami v Tupesích, Břestku, Velehradu, Salaši a Modré. V posledním roce trvání mělo 21 členů a honební plocha činila 560 ha. Až v roce 1992 došlo k opětné dezintegraci a vzniku Mysliveckého sdružení Vlčíní důl. Sdružení si v krátké době vybudoval vlastní myslivecký areál, odchovnu bažantů, chatu a posedy. V roce 1993 bylo také znovu obnoveno místní Honební společenstvo.

Po roce 1990 se svých práv znovu ujalo společenství singularistů ze Zlechova a Tupes. Aby noví majitelé singulárního majetku vytvořili lepší právní podmínky pro užívání lesních pozemků, založili v roce 2003 Lesní družstvo Zlechov-Tupesy. Jeho členy jsou občané Zlechova, Tupes, Břestku, Velehradu a Salaše.

K novým společenským organizacím v 2. polovině 20. století se také zařadil Čs. svaz ovocnářů a zahrádkářů, v jehož rámci členové rozvíjeli pěstování zeleniny, o kterou byla v době centrálního plánování na trhu značná nouze. Díky místním zahrádkářům se rozšířilo pěstování česneku, ale také pálení slivovice. V roce 1974 např. 461 občanů vypálilo v obci průměrně 20 litrů tohoto alkoholického nápoje.

Zahrádkářský svaz ve své činnosti též navázal na prvorepublikové tradice pěstování vína. Asi na 6 hektarech se o vypěstování dobrého odrůdového vína postupně pokoušeli Vincenc Bilík, Josef Vávra a další. Dne 25. dubna 1965 se v obci konala první ochutnávka, v podstatě místní výstava vín. Předloženo bylo tehdy 130 vzorků z obcí Tupesy, Boršice, Modrá, Polešovice, Vážany a Tupesy a oceňovací komise za předsednictví ing. Václava Křivánka vyhlásila první vítěze. Bohužel neúroda tehdejšího roku postihla i vinaře a tak bylo velmi těžké udržovat kvalitu zdejšího vinohradnictví. Jedním z těch, kteří se nenechali odradit dílčími neúspěchy, byl dlouholetý předseda zdejšího zahrádkářského svazu a předseda vinařské komise v okrese Uherské Hradiště František Jakubík. Aplikací moderních technologií (např. výroba ledového vína v roce 1971) a získanými zkušenostmi vypěstoval řadu vynikajících vín (chardonnay-burgund bílý, tramíny, muškáty a další), se kterými slavil úspěchy i na mezinárodních výstavách vín (např. zlaté medaile v roce 1973, 1980 či 1984), stal se Blatnickým šampionem roku 1976 nebo vítězem Celosvazové výstavy ve Velkých Pavlovicích ve dnech 29. dubna až 1. května 1979. Svá vína vystavoval František Jakubík v Paříži a v Kalifornii, naopak jej navštěvují pěstitelé a výrobci vín ze všech kontinentů. Jeho sbírka archivních a zahraničních vín je ojedinělou kolekcí u nás. František Jakubík také v roce 1998 zprostředkoval návštěvu 40 potomků českých emigrantů z Dallasu (USA), která vyvrcholila společnou zábavou s občany v sále zemědělské společnosti AGRO.

Ale i další zlechovští vinaři prezentovaly své pěstitelské úspěchy na různých místních a regionálních výstavách. Dramatický byl průběh celostátní výstavy v srpnu 1968 v Hodoníně, akce byla totiž přerušena vstupem vojsk Varšavské smlouvy, přítomní vinaři byli sice ještě oceněni, ale vzorky vín již nebyly vráceny. V roce 1974 se dostalo místním zahrádkářům cti uspořádat Celookresní výstavu vína a zdejší vinaři obsazují i nadále různé soutěže v obci i v okolí.

Roku 1982 otevřel Čs. svaz zahrádkářů ve Zlechově sběrnou ovoce, kde se vykupovaly třešně, rybíz, angrešt, jablka, hrušky, švestky, meruňky, ořechy, ale také okurky a česnek. Začali i s výstavbou zahrádkářského zařízení v prostoru Partyzánská. Otevřeno bylo 1. října 1983 a sloužilo nejen zahrádkářům, ale i dalším organizacím pro pořádání různých akcí jako jsou vepřové hody, posezení u burčáku apod.

Obdobně jako zahrádkářská organizace byl v obci úspěšný i Čs. svaz chovatelů drobného zvířectva a jeho odbor chovatelů poštovních holubů, který byl založen už před rokem 1952. Nejúspěšnějším chovatelem se stal Bohumil Lesa, který v letech 1963-1983 získal na světových olympiádách holubářů řadu medailí a dalších ocenění. Na jeho úspěchy navázal také Alois Lesa, Josef Lakosil a další. V současnosti je v organizace ze Zlechova organizováno asi 11 členů spíše starší generace, další členové jsou z Buchovic, Nedakonic, Medlovic a Tupes. Účastní se různých tuzemských i mezinárodních závodů, z nichž nejdelší z Belgie měří 1200 km.

Ve Zlechově má tradici i pěstování včel, důležité pro dobré opylování a produkci rostlin. Místní včelaři se však trvale potýkali jak s narůstající chemizací polí, tak s rozšiřováním nebezpečné nemoci varoázy. Z doby, kdy nějaké včelstvo bylo v každém hospodářství, se počet chovatelů v polovině 80. let snížil jen na 5 chovatelů s 65 včelstvy, z nichž nejvíce jich měl pan Šeda se svým synem.

Ostatní společenské organizace

Ve změněných politických podmínkách po roce 1948 musely dřívější dobrovolnou spolkovou činnost nahradit centrálně organizované společenské organizace, sdružené do Národní fronty a jejichž hlavním posláním byla politická propagace. Ve Zlechově tak vznikl v roce 1949 Svaz protifašistických bojovníků (František Žaluda a František Jurčík), do kterého byly včleněny dřívější spolky Čs. obec legionářská a Družina čs. válečných poškozců. Na novém principu pracoval i tradiční Čs. Červený kříž. ČsČK poskytl např. první pomoc při dvoudenní sněhové kalamitě na silnici E 50, zejména jeho předseda František Hruška, který přinesl dětem horký čaj a přivolal nutnou pomoc.

Dne 15. února 1949 byla ustavena zlechovská organizace Svazu české mládeže (první předsedou byl M. Vydržal, místopředsedkyní B. Marečková), který po sloučení s dalšími mládežnickými organizacemi vytvořil Čs. svaz mládeže. Od roku 1970 jej pak nahradil Socialistický svaz mládeže, jehož členové byli např. hlavními organizátory tradičních slavností dožinek a hodů v 70. a 80. letech 20. století.

K podobně nové organizaci patřil od roku 1966 také Čs. svaz žen, jehož členky pořádaly vítání dětí do života, návštěvy důchodců a jubilantů atd.

Povinností všech uvedených společenských organizací bylo nejen organizovat zájmovou činnost svých členů, ale také podílet se brigádnickou prací na akcích „Z“ ve prospěch obce, manifestovat při různých výročích, jako byly oslavy osvobození, Velké říjnové socialistické revoluce či Vítězného února, svou loajlnost vůči stávajícímu režimu.

Organizace pořádaly také kulturní zájezdy na divadelní představení, výstavy či pietní shromáždění nebo zájezdy do zahraničí, především do tehdejší Německé demokratické republiky, Maďarska, Polska, Rumunska a Bulharska.

Školství

Ve středověké vesnici byl žakovský dorost vychováván v rodinách, které venkovské děti připravovaly na praktický život. Jako další formující faktor se uplatňovaly lidové tradice a zvyky, vyprávění životných příběhů a zkušenosti uzavřené v pohádkách, pověstech a příslovích. Již od 14. století při farách vznikaly také farní školy, seznamující děti se základy náboženské výchovy či hudby a zpěvu pro kostel. Návštěva farní školy ovšem nebyla povinná, navíc děti ve všední dny musely pomáhat rodičům v práci a tak celková vzdělanost na venkově byla velmi nízká, většina obyvatel neuměla ani číst, ani psát.

Počátky novodobého školství byly položeny až za vlády císařovny Marie Terezie (1740-1780) školskou reformou z roku 1774. V každé farní obci byla založena triviální škola, kde se využívalo čtení, psaní a počty – trivium. Školu byly povinny navštěvovat děti ve věku od 6 do 12 let a takto bylo školství organizováno až do roku 1869. Zlechovská a sousední tupeská mládež začala tak již od 2. poloviny 18. století pravidelněji docházet do školy v Boršicích. Protože však tamní jednotřídka čp. 132 nevyhovovala tak velkému počtu žáků, rozhodli se zlechovští představitelé obce zřídit školu vlastní. Stalo se tak někdy mezi léty 1787 až 1789 a škola byla umístěna do obecní pastoušky čp. 8. První písemná zmínka o ní je z roku 1791 a první učitel Ondřej Veselý zde také zemřel. Na pastoušce se vyučovalo asi do roku 1823, neboť starší dcera tehdejšího učitele Jana Fanderlíka Agáta se narodila ještě na čp. 8, mladší Bedřiška roku 1824 již na čp. 94. Nová škola byla postavena nákladem 2.000 zlatých. Od roku 1825 začaly do zlechovské školy docházet i děti z Tupes, proto musela být škola rozšířena nákladem 1.400 zlatých, a začalo se také učit ve dvou odděleních s dvěma učiteli. Vznikly tehdy „dvě učírny malých rozměrů s malými okny“. Bylo to nízké dlouhé stavení – později Patočkova pekárna.

Plat učitele v polovině 19. století nebyl velký. Od zlechovských usedlých dostával ročně čtvrt měřice žita a od tupeských čtvrt měřice pšenice. Mimoto mu pak ještě náleželo 30 krejcarů z každého dítěte. Tupeští docházeli do zlechovské školy až do roku 1875, kdy si postavili školní budovu vlastní.

Školskou reformou a vznikem Národní školy ve Zlechově roku 1869 se rozšířily vyučovací předměty o zeměpis, dějepis, přírodopis, přírodozpyt, tělocvik, kreslení a ruční práce, školní docházka se prodloužila na 14 let věku dítěte, nově bylo ustaveno vedení třídních katalogů a školních kronik. Odpovědnost za školní budovu byla přenesena na obecní

výbor, který také dohlížel na školu prostřednictvím místní školní rady, a vrchní dozor byl svěřen státní správě. Přes úbytek tupeské mládeže zůstal počet žáků v místní škole vysoký, v roce 1892 ji navštěvovalo 222 dětí, a novým vyučovacím potřebám dosavadní budova tak přestávala stačit. Okresní školní inspektor kritizoval nevyhovující stav budovy slovy „jest horší než palírna“ a nařídil místní školní radě, aby se neprodleně postarala o novou školu. Místo toho obec pouze zakoupila tři nové lavice a staré nechala nově natřít a na další nátlak zemské školní rady zřídila roku 1895 třetí třídu jako pobočku na obecním domě čp. 92. Stávající stav školní budovy zůstal dále neutěšený, jak dokládají slova školního inspektora z roku 1897: „Tak bídné školy jsem za svého úřadování nikde neshledal. Zařízení školy není vhodné, ba je zcela protizákonné.“

Obecnímu výboru ve Zlechově tak nezbylo, než se vzniklou situací vážně zabývat. Na základě odborného posudku okresního inženýra Sedláčka se představitelé obce 18. července 1897 rozhodli zakoupit za 680 zlatých zahradu Kristiana Kořínka čp. 15 a na této parcele postavit školu zcela novou. Stavební plány zpracoval významný architekt Dominik Fey z Uherského Hradiště. Současně obec podala žádost o subvenci k zemské školní radě do Brna, které bylo v květnu 1900 vyhověno a mohlo se začít se stavbou. Z vypsání konkurzu vyšel vítězně stavitel Josef Schaniak z Uherského Hradiště a v říjnu 1900 se již na stavbě pilně pracovalo. Do zimy stála hrubá stavba a v průběhu jara a léta 1901 probíhaly dokončovací práce, takže 18. července mohla za přítomnosti okresního hejtmána Zdenka Vacha a dalších úředních zástupců proběhnout kolaudace. Škola měla čtyři třídy, dvojpokojový byt pro správce školy (ředitele), byt pro podučitele a hospodářské zázemí. Celkové náklady na stavbu činily 38.288 korun.

Otevření nové školní budovy proběhlo slavnostně 1. září 1901. Svěcení i kázání se ujal P. František Perútka z Uherského Hradiště a ve slavnostním průvodu šli nejen děti a učitelský sbor, ale všechno obyvatelstvo – představitelé obce, dobrovolní hasiči, hudba, družičky v krojích, duchovenstvo a místní i přespolní hosté. Po svěcení a mši se v bytě správce školy konalo pohoštění a večer společná zábava v obecním hostinci. Jak zapsal do školní kroniky učitel Bartoloměj Beneš „velkou zásluhu na postavení školy měl tehdejší starosta Jan Zábranský, nelekal se žádných obtíží, snášel křivdy a pomluvy občanů škole nepřijící, a kdyby byl dříve ustanoven starostou, mohla škola státi dříve“.

Do nové školy nastoupilo 255 dětí, zprvu chyběly ještě lavice a další vybavení, ale to bylo postupně dodáno. V roce 1904 také do školy nastoupila první učitelka v historii místní školy Emílie Lukášová.

V průběhu 20. let 20. století však i nová škola přestávala vyhovovat vzrůstajícím nárokům. V roce 1923 byl proto zrušen byt nadučitele a místo něj vznikl nejdříve kabinet a po něm školní kuchyně pro praktickou výuku starších dívek. Následně bylo upraveno sociální zařízení a výměna oken a nátěry zdí. V rámci této úpravy byla v roce 1926 umístěna nad vchod mramorová deska s nápisem „Škola“, kterou částečně daroval stavitel Laštovka z Uherského Hradiště, zbytek uhradilo místní sdružení železničářů z výtěžku jejich taneční zábavy. Největší změnu však přinesl rok 1933, kdy byla škola rozšířena o novou přístavbu v hodnotě 55.000 korun a v roce 1937 o školní zahradu. Od roku 1933 také nesla škola název po prvním československém prezidentu T. G. Masarykovi.

Obecná škola ve Zlechově měla nyní šest tříd v průměru po 30 žácích. Vyučovali zde 3 učitelé, 3 učitelky, katecheta a industriální učitelka, věnující se ručním pracem a praktické výchově. Děti se ve škole nejen vzdělávaly, ale připravovaly vlastní divadelní představení či veřejná vystoupení. Rodiče naopak škole uvolňovali povozy nebo přispívali finančními prostředky na různé výlety do okolí - na hrad Buchlov, do Tupes na prohlídku výroby keramiky, na různé akce a výstavy do Uherského Hradiště apod.

Děti bývaly v celku zdravé, dobře živěné, zejména byl pro ně dostatek mléčných výrobků. Horší situace byla s osobní hygienou, na kterou se moc nedbalo i pro složité sociální podmínky v dělnických rodinách. Ale ani selské domy ještě nebyly běžně vybaveny vodovody, o teplé vodě nebo splachovacích záchodech ani nemluvě. Topení dřevem nebo uhlím bylo lokální a většinou jen v jedné místnosti.

Učitelé si také stěžovali na chování žáků na veřejnosti, ve 20. letech byl průměr snížené známky z chování 6,3 %. Ani docházka do školy nebývala vzorná, děti musely často pomáhat v domácnosti, ať už se staraly o mladší sourozence nebo pásly husy či vykonávaly pomocné práce v kuchyni. Absolvování národní, později obecné školy, pro většinu místních dětí ukončilo povinnou školní docházku. Úspěšnější z nich mohli od roku 1921 přejít do měšťanské školy v Buchlovicích nebo ti nejlepší na české gymnázium do Uherského Hradiště, které vzniklo již roku 1884 jako první na Slovácku. Možnosti vzdělávání se postupně rozšiřovaly i na odborných školách jako byly odborné školy pokračovací nebo školy zemědělské.

Zlechovská škola měla také štěstí na několik významným učitelů, kteří ovlivňovali život celé obce. O řediteli Bartoloměji Benešovi jsme se již zmiňovali, po něm v letech 1920-1930 vedl školu Valentin Všeticka, který ve školní kronice popsal její dějiny. Vedle řady vylepšení školní budovy pořídil bohatý inventář dětských divadelních kostýmů, zřídil školní spořitelnu, kde se děti učily hospodárně zacházet s finančními prostředky atd. Mimořádnou

osobností byl i zdejší rodák Josef Bilík, narozený 12. srpna 1893. Absolvent gymnázia v Uherském Hradišti se dostal během 1. světové války se svým bratrem Františkem Bilíkem do ruského zajetí, kde oba vstoupili do československých legií. Domů se vrátil jako nadporučík jezdeckta a od 1 října 1921 začala vyučovat nejdříve jako výpomocný a pak jako definitivní učitel zlechovské školy. Vstoupil do místních politických střetů a byl v roce 1924 zvolen na kandidátce republikánské strany do obecního zastupitelstva a dokonce se stal v letech 1924-1928 starostou obce. Od roku 1928 úspěšně kandidoval na vlastní nezávislé volební listině. Jako ředitel školy působil v letech 1930-1941, kdy musel odejít do předčasného důchodu.

Při postupu fronty v roce 1945 byla tak jako mnohé další budovy v obci místní škola poškozena. Náklady na odstranění škod činily 22.000 korun a nutné opravy pokračovaly i v dalších letech, např. roku 1947 se dočkala výměny oken, 1948 zde začal fungovat místní rozhlas, 1951 dostala škola nové podlahy a nábytek, za brigádnické pomoci občanů byla v srpnu 1952 vybudována nová přístupová cesta atd. Příjemnou změnou pro žáky a rodiče znamenal rok 1960, kdy školáci poprvé dostali školní učebnice a pomůcky zdarma. V březnu 1952 byla přispěním ředitele Antonína Berky založena na škole Pionýrská organizace, do které se přihlásilo asi 40 dětí. Průměr organizovanosti v PO činil v dalších letech asi 85 %.

Rok 1961 přinesl pro školu organizační změnu. Na venkově totiž byly zrušeny poslední obecné školy a název se změnil na základní devítiletá škola 1.-5. ročník. V pěti třídách se tehdy učilo na 136 dětí. Škola sloužila také jako centrum kulturního a společenského života. Vždyť první vítání novorozeňat do života se uskutečnilo v listopadu 1964 právě na této škole.

Narůstající počet žen v zaměstnání vedl k otevření mateřské školy ve Zlechově v roce 1964. Stavba se prováděla za finanční pomoci n. p. Buchlovan a Okresního stavebního podniku Staré Město a brigádnické výpomoci občanů. Její prostory využila škola pro výuku čtyř tříd v době generální rekonstrukce. Ta probíhala od ledna 1971 do září 1972. První až čtvrtá třída musela směnovat, pátý postupný ročník tehdy našel azyl na škole v Buchlovicích, kam jinak dojížděli žáci vyšších ročníků devítiletky. Při rekonstrukci školy zůstalo z původní budovy pouze obvodové zdivo. Sklep byl zvětšen a vznikla kotelna pro ústřední topení, byt byl zrušen a na jeho místě byly vybudovány šatny, tělocvična a sociální zázemí. V poschodí vznikla hala a sborovna. Kromě nových stropů získala škola vodovod, ústřední topení, novou elektroinstalaci a osvětlení a bylo postaveno také nové schodiště. Slavnostní otevření této téměř nové budovy proběhlo při zahajování školního roku 2. září 1972. Od tohoto roku začala

všem školákům povinná výuka plavání, kterou děti absolvovaly v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně v Městských lázních v Uherském Hradišti.

Vítanou změnu přinesl rok 1974. Při mateřské škole začala fungovat školní kuchyně, připravující jídlo pro předškolní děti i pro mládež ze základní školy. Obědy do školy dovážela a vydávala Marie Lenhartová. V roce 1975 pak záhájila při škole svou činnost školní družina. Pro její provoz byl opraven a vybaven domek v sousedství školy, který družině sloužil do roku 1980. V roce 1996 pak došlo k jeho zbourání a na uvolněném prostranství vznikla v průběhu roku 1998 učebna v přírodě, tzv. altánek.

V roce 1980 vstoupil v platnost nový školský zákon. Povinná školní docházka byla upravena na osm let, při čemž první stupeň základní školy se zkrátil na čtyři roky. Tato skutečnost právě umožnila přemístit do uvolněné třídy školní družinu. Tato úprava trvala až do školního roku 1995-1996, kdy od září byla obnovena devítiletá školní docházka a tím se opět ve zlechovské škole vyučovalo v pěti ročnících.

Základní školou už pro většinu obyvatel Zlechova nekončí vzdělávací proces. Velká část našich spoluobčanů má vysokoškolské vzdělání, ať již v oblasti báňské, strojírenské, zemědělské, přírodních věd, lékařství nebo humanitních věd. Početní jsou rovněž absolventi průmyslovek, středních odborných škol, učilišť nebo gymnázií.

K poslední významné přestavbě školní budovy došlo v roce 2000. Stavební firma Stamos, s. r. o. Uherské Hradiště tehdy nákladem cca 4,5 milionů korun provedla rekonstrukci střechy včetně pořízení nové vazby, zateplení a půdní vestavby. Vznikly nové prostory pro školní družinu, jazykovou a počítačovou učebnu, kabinet a sociální zázemí. Kolaudace proběhla 12. října 2000, ale ještě v dalších měsících probíhala betonáž dvora a pokládání zámkové dlažby, obnovovalo se vybavení tříd a malovalo a natíralo. Další finanční prostředky se vyžádalo vybavení jazykové třídy, kterou vybavila firma KDZ Vizovice, a počítačová třída, která byla vybavena z prostředků Školského úřadu v Uherském Hradišti a firmou Stamos. Vysokou úroveň má i vybavení sousedního hřiště. Zaslouhou samosprávy ze Zlechově, ale i dalších podniků a institucí, rodičů a především pracovníků školy tak mohla základní škola v roce 2001 důstojně oslavit 100. výročí postavení školy čp. 229.

V současné době tvoří pedagogický sbor školy pět učitelek, ve školní družině pracuje jedna vychovatelka a o úklid, topení a údržbu se stará školnice a uklízečka ve spolupráci s pracovníky obecního úřadu. Škola vyučuje podle vzdělávacího programu Základní škola a cizím výukovým jazykem je angličtina. Volný čas mohou zdejší děti věnovat různým zájmovým kroužkům a aktivitám jako je sportovní vyžití, hra na flétnu, výtvarná výchova nebo přírodověda. Zanedbatelná není ani péče o žáky s vývojovými poruchami učení, kteří jsou

začleňování do normálního života školy. Školní mládež se pravidelně zúčastňuje různých soutěží v plavání, celostátní matematické soutěže Klokan, Mc-Donalds-cupu, atletických závodů či recitačních a literárních soutěží. Velkého úspěchu např. dosáhl v roce 1999 žák 5. třídy Petr Haloda, který zvítězil v mezinárodní soutěži Matematický klokan. Škola je rovněž nedílnou součástí veřejného a kulturního života obce svými besídkami k různým významným událostem roku, ať už jsou to Vánoce, Den matek a masopustní karnevaly, nebo návštěvy občanů v Domově důchodců v Buchlovicích.

Historické památky

Kulturní a historický kolorit obce dotvářejí vesnické památky, kterých měl Zlechov celou řadu. Na různých místech v obci, v polích, zahradách či při cestách stávala Boží muka, drobné kapličky, kříže a pamětní desky, mnohé z nich ovšem už dávno odvál čas, jiné byly zničeny při rozorávání mezí za kolektivizace nebo zašly stářím. Zdobily okolí vesnice a bývaly připomínkou lidové zbožnosti zdejších obyvatel, ale také připomínaly hrdinství našich předků v boji proti přírodním živlům, politickým totalitám a násilí. K těm, které už nenajdeme, patří i kaple sv. Anny na návsi, která zde stávala v letech 1850-1995, zmizel kříž k Buchlovicím z roku 1891 Vincence Dlouhého nebo kříž z roku 1922 u bývalé obecní váhy, pořízený Josefou Maňáskovou. O ty zachované nyní pečuje především místní obec, která je od přelomu 20. a 21. století systematicky opravuje jak z prostředků vlastních, tak různých grantových dotací. Pokusme se proto tyto připomínky dávných i nedávných dob připomenout jejich stávajícím výčtem.

1. Smírčí kříž o výšce 100 cm a délce ramen 30 cm na Staroměstsku poblíž původní cesty ze Starého Města do Zlechova. Nedatovaná, ale jistě nestarší památka stávala asi 40-50 m od silnice. Dnes je tato kulturní památka uložena v lapidáriu Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Zdejší pověst vypráví, že připomíná velkou porážku Rusů v 11. století. Ruské vojsko, které procházelo za napoleonských válek v letech 1805-1806 Uherským Hradištěm, se tu zastavilo a vojáci vyprávěli, že o této bitvě u Zlechova hovoří staré ruské kroniky. Dějepisec Vincenc Brandl (1833-1901) v Knize pro každého Moravana k této zmínce podotkl, že nelze zjistit, vztahuje-li se tato pověst k Otíkovi (správně brněnskému knížeti Vratislavovi, zemř. 1156), jehož manželka byla ruská kněžna, nebo ke knížeti Bedřichu z Rus, který jako spojenec císaře a litevského vévody Zikmunda opanoval mezi léty 1428-1436 okolí Uherského Ostrohu.

V lidové slovesnosti prý ruský princ, který z bitvy prchal, požádal jednoho kováře, aby jej ukryl před pronásledovateli, že se mu bohatě odmění. Kovář si však myslel, že má princ u sebe peníze, proto jej schoval do kovářského měchu a utloukl ho kladivem. Poněvadž však u něho nic nenašel, pohodil mrtvolu do pole. Zde prince našli lidé, kteří jej pochovali a postavili na tomto místě kříž.

Další pověst vyprávěla, že kříž postupuje pomalu k silnici. Majitel pole se jej několikrát pokusil vrátit na původní místo, ale vždy marně. Až se kříž octne u samé silnice, vypukne velká válka a bude konec světa.

2. Boží muka z roku 1674 nad vinařskými sklepy při silnici k Tupesům s latinským nápisem MEMENTO MORI HOMO ET DISCE MORI A. D. 1674 F.A.M.P.M.W. (Pamatuj na smrt člověče a uč se umírat. Léta Páně 1674 zhotovil Adam Mirandula, převor kláštera velehradského). Údajně byla postavena na památku zažehnání zhoubného moru, který se tehdy v obci a okolí rozšířil. Památka byla restaurována v roce 1994 akademickým sochařem Jaroslavem Jelínkem.
3. Socha sv. Jana Nepomuckého byla postavena Pavlem Dudeškem v roce 1733 při mostku přes Zlechovský potok. Poškozená socha byla obnovena nákladem místních občanů v roce 1885 a restaurována Jindřichem Martinákem roku 1998.
4. Pamětní deska vyznačující hladinu vody při katastrofální povodni v roce 1825. Deska byla vsazena do původního obecního domu čp. 106, který byl v roce 1927 přestavěn na obecní hostinec.
5. Kamenný kříž z roku 1852 postavený mezi dvěma lípami při silnici do Nedakonic. Je připomínkou cholery z let 1831, 1836, 1849 a 1851. Poslední a největší epidemie cholery byla ve Zlechově v roce 1866, kdy sem nemoc přinesli prusí vojáci po bitvě u Hradce Králové 3. července. Tehdy v boršické farnosti zemřelo na 400 lidí. Po osvobození obce koncem dubna 1945 byli na tomto místě dočasně pohřbeni padlí rumunští vojáci, kterým zde byl 2. května 1947 odhalen menší památník. Ten zanikl po exhumování a převezení vojáků v roce 1951 na čestné pohřebiště do Brna. Místu se původně říkalo „Starý krchov“, později „U Rumunů“. Zdejší terenní dispozice se ale výrazně změnila po stavbě obchvatu a nového mostu na silnici E 50 v roce 1979.
6. Kamenný kříž z roku 1858 při silnici do Starého Města poblíž hostince čp. 206 a domu 275. Kříž pořídil Alois Mareček ze Zlechova čp. 275.
7. Kovový kříž z roku 1861 na návrší Výsady pořídila místní obec. Původně stál při staré cestě do Boršic, dnes je umístěn při nové silnici E 50 vpravo směrem na Brno.
8. V blízkosti kovového kříže ve stejné dipozici při silnici E 50 na návrší Výsady stojí socha sv. Josefa. Je nedatovaná a nejsou k ní žádné další historické údaje.
9. Kamenný kříž z roku 1864 postavený nákladem manželů Baltazara a Anny

Cigošovými na rozcestí proti domu čp. 107 směrem k Nedakonicím. Na tomto místě se v minulosti obyvatelé loučily se zesnulými před jejich odvozem na hřbitov do Boršic. Kříž byl restaurován v roce 2002 Hanou Bilíkovou.

10. Kamenný kříž na rozcestí mezi Tupesy a Zlechovem z roku 1907, postavený nákladem Františka a Františky Zábranských. Restaurován byl v roce 2003 opět restaurátorkou Hanou Bilíkovou, stejně jako další níže uvedené památky.
11. Socha Panny Marie Lourdské poblíž cesty směrem k Tupesům naproti domu čp. 116. Sochu věnovali manželé František a Františka Zábranští v jubilejním roce 1908. Restaurována v roce 2001.
12. Boží muka (Panna Marie s Kristem) postavená v roce 1910 směrem na Buchlovice. Restaurována v roce 2005.
13. Kamenný kříž v Olši z roku 1921, postavený nákladem Františka Marťana, Zlechov čp. 206.
14. Památník obětem 1. světové války v podobě kamenného kříže postavený v roce 1922, pořízený obcí a katolickou Omladinou. Původně byl umístěn při kapli sv. Anny, po stavbě nového kostela v 90. letech 20. století byl rozebrán a přemístěn k jeho boční straně.
15. Památník obětem 2. světové války Stanislava Mikuláštíka, odhalený v prostorách u kostela 28. října 1997. Památník nahradil řadu dřívější pamětních desek v obci. Byla to např. pamětní deska Františka Bilíka, odhalená nejdříve roku 1946 na škole a po její rekonstrukci v roce 1971 přemístěná na jeho rodný dům čp. 146, který však byl již také zbořen. Další pamětní desky umučených spoluobčanů, umístěné na budově MNV čp. 106, byly odstraněny v roce 1992 při prodeji objektu do soukromého vlastnictví. V roce 1965 byl v obci odhalen menší Památník osvobození v parku, kde se pak konávaly pietní akty pionýrů zdejší školy a různých složek Národní fronty. Také tento památníček zanikl, a to při regulaci Zlechovského potoka.

Jiného typu jsou pak památky písemné, dochované především v Archivu obce Zlechova. Vzácnou relikvií je např. opis listiny českého krále Ferdinanda I. z roku 1556, kterou v Olomouci potvrdil smlouvu mezi opatem a celým koventem velehradského kláštera na jedné straně a Janem Ždánským ze Zástřizl a na Buchlově o volném užívání buchlovských lesů poddanými vesnic Tupes a Zlechova. Další vzácné dokumenty tvoří např. zápisy obecního zastupitelstva od roku 1927, matriky obecních příslušníků či různé obecní účty a pachtovní smlouvy. Z novodobých archiválií jsou ve Státním archivu v Uherském Hradišti opatrovány písemnosti místního národního výboru, obecné školy a další fondy. Prameny

k dějinám středověku pak jsou uloženy v Moravském zemském archivu v Brně ve fondu Cisterciáků na Velehradě, různých katastrů zemských úřadů či matrik boršické farnosti.

Mezi důležité archiválie patří také kroniky, ať již obecní, nebo školní. Vedení pamětních knih zavedl zákon už v roce 1920, naší obci začal psát kroniku až obecní tajemník Metoděj Křiva, který roku 1937 vypsál historii obce z let 1918-1938. O pokračování kroniky se pokusil zdejší student a pozdější tajemník obce Stanislav Vávra, ale válečné události jeho psaní přerušily a ani po 2. světové válce obec nikoho nepověřila vedením kronikářských záznamů. Teprve v roce 1960 vytvořil Vladimír Mikula 2. díl kroniky, kam z poznámek Františka Dudeška zapsal období let 1938-1954. Sám pak pokračoval v psaní až do roku 1980. Po něm štafetu převzali Stanislav Soška (1981-1999) a Marie Polášková. Ke kronikám obce patří i menší dokumentace a dvě fotoalba z let 1972-1987.

Ještě starší jsou kroniky místní školy, vedené od roku 1890. Po založení zlechovské farnosti vznikla roku 1991 i místní farní kronika.

Místní kroj a zvyky

Už první zlechovský kronikář Metoděj Křiva si v roce 1929 povzdechl, že krásný **místní kroj** mizí, a proto se jej snaží zachytit alespoň ve své kronice. Josef Klvaňa pak ve rozsáhlé monografii Moravské Slovácko zařadil zlechovský kroj k typu polešovickému, kam patří ještě kroj v Ořechově, Vážanech, Nedakonicích, Tučapech, Kostelanech nad Moravou, Boršicích a v Tupesích.

Ještě za 1. republiky nosili muži ve Zlechově ve všední den konopné košile a gatě třaslavice, nedělní oděv byl z lněného nebo bavlněného plátna. Vesta byla vždy černá, lajbl naopak bílý s červeným lemováním kolem krku a rukávů. Halena byla z bílého hrubého sukna. Nohavice modrofialové barvy byly zdobeny hustým šňůrováním, u mladých mnohem zdobnější, někdy až ke kolenům. Kolem boků muži dvakrát obtáčeli řemen, poprvé je utažen, po druhé jej nechávali spuštěný po levém boku. V zimě se nosil kožich z ovčích kůží, dlouhý až po lýtka. Kožené boty byly vysoké a na kramflíkám s podkůvkami. Neodmyslitelným doplňkem byl široký klobouk s malou stříškou zvednutou nahoru. To se ovšem týkalo především sedláků, dělníci a zaměstnanci již většinou chodili v městském oblečení.

Venkovské ženy na sebe oblékaly konopné košile s opléčkem a na ni lněný fěrtoch s drobnými záhyby. Zepředu kryl košili obvykle „patysový“ fěrtůšek složený ze dvou půlek. Rukávce na všední dny byly jen s malými baněmi a kvítky na obojku, v neděli se nosily velké baně s pestrým vlněným vyšíváním na obojku, přednicích a náramcích. Na rukávce se oblékala vlněná nebo hedvábná květovaná kordulka. Na práci se však začaly brzy nosit „jupky“. Rovněž ženy obouvaly vysoké boty, tzv. vrapenice. Na hlavě pak nosily červený a černý turecký šátek s různými květy. Nedělní ústroj doplňovala lněná plachta, pestře vyšívaná, v zimě pak dlouhý bílý kožich. K úplnému oděvu děvčat do kostela patřil také „šáteček do ruky“, obvykle bílý, s červeně vyšitým jménem a někdy i kytičkou nebo kašmírový „želínek“, kterým se obtáčela modlitební knížka.

Tradiční život na venkově a **výroční zvyky** se odvíjely od církevního i světského kalendáře. Rok začínal adventem kdy chlapci škádlivali děvčata, která se scházela při draní peří. Přitom se vyprávěly pohádky, pověsti, ale také probíraly události z dávné i nedávné historie. Dvěma vrcholy předvánočního období byla slavnost sv. Mikuláše s obdarovávání dětí a svátek sv. Lucie. Samotné Vánoce prožívala každá rodina v rodinné kruhu, ale už na

Štěpána vyrazily děti na koledu a starší do hospody, kde se především sjednávala služba na další rok. Však se také říkávalo „na Štěpána není pána“.

Leden a únor patřil zabijačkám, sousedským setkáním a zábavám, které ukončila Popeleční středa s postní dobou. Na konci masopustu sbírali chlapci po dědině příspěvky na muziku, říkalo se tomu škárkování. Všechno jim bylo vítané – obilí, vejce, slanina apod. Obchůzka zkončila opět v hospodě, kde se mládež najedla a napila a sesbírané naturálie rozprodala. Večer následovalo bujaré veselí s tancem a zpěvem:

*Zhusta chlapci, zhusta,
konec masopusta.
Masopust se krátí,
už se nenavráťí.*

Velikonoce byly spíše svátky dětí, které obcházeli vesnici s koledou. Odrostlejší mládež se soutřeďovala spíše na svátky svatodušní, kdy se ještě na počátku 20. století i ve Zlechově konávaly pravidelné **Jízdy králů**, nebo jak se zde říkalo „jezdilo na krála“. Naposledy tomu bylo zde údajně v roce 1937. Po 2. světové válce je dokumentárně doložena Jízda králů roku 1958, kdy byl králem Pavel Kočenda (ročník 1949) a průvod zajížděl až do Tupes, a pak v letech 1970, 1971 a 1972, kdy se o obnovení této krásné tradice pokusila na okrese Uherské Hradiště celá řada vesnic.

Průběh starobylé jízdy byl tradiční. Ve svatodušní pondělí po hrubé vyjeli do vsi jezdci ověnčení červenými, modrými a bílými pentlemi s králem ve věku 12-14 let a jeho dvěma pobočníky. Tato trojice byla oblečena do ženských šatů. Zajímavostí průvodů té doby bylo, že neobjížděly a nevyvolávaly jen ve své obci, ale vyráželi i do širšího okolí. Museli být ovšem vysláni nejméně dva jezdci napřed, aby u místního starosty získali povolení. K místnímu zvyku patřilo i to, že pokud se v jedné vesnici setkali dva průvody, snažili se zajmout a unést konkurenčního krále.

Léto a podzim byl dobou největší polní práce – senoseče, žní a sklizně. Školní mládež ale i v ten čas zažila mnoho příjemných chvil při hlídání ovoce, pasení kozí a hus a opékání brambor na polích. Mezi dětské hry patřilo na chytanou a na schovávanou, oblíbené byly hry s míčem, zejména mezi děvčaty.

Tradiční letní slavností ve Zlechově byly **dožínky** na ukončení hlavních žňových prací a také na počest sv. Anny, patronky zdejší kaple a celé obce. Slavnost 26. července pravidelně organizovalo Sdružení katolické Omladiny nebo Lidová jednota. Dopoledne proběhla v místní kapli zpívaná hrubá mše svatá, které se zúčastnili nejen všichni občané, ale i sousedé z Tupes. Odpoledně o půl druhé bylo svatě požehnání, po něm se krojovaný průvod za doprovodu

hudby odebral do zahrady některého z místních hospodářů. V první dvojici šel vždycky starší hoch s krásně opentlenou kosou a ozdobenou živými květy a klasy, jeho párnice nesla dort pro hospodáře a hospodyni. Další hoši nesli kosy, hůlky na obracení obilí nebo cepy, děvčata srpy na odebírání obilí a povřísla. Poslední dvojice nesla soudek s vodou a věnec uvitý z obilních klasů. Za průvodem jel vůz tažený koňmi a naložený poslední fůrou obilí.

V zahradě kolem stolů se shromáždila celá vesnice i se svými hosty a následoval zpěv písní:

*Vesele, čile, uplynou chvíle,
když čas mladosti libě rozkvétá,
vesele žnečky, vije věnečky,
když hojnou žeň nám ráčil
Pán Bůh dát.
Bud'te vždy pilní,
v radosti zdílní,
by štěstí naše vždycky vzkvétalo.*

Po zpěvu předstupovaly jednotlivé dvojice k hospodářům a pokládaly k jejich nohám pracovní předměty s přáním:

„Pane hospodáři, paní hospodyňko, toto je kosa, se kterou jsem chodil den co den do pokosa.“

„Toto je ten knutel, s nímž jsem celé žně vázati musel.“

„Toto je bečička, co se v ní nosívala vodička. Teď už v ní ale není vodička, nalejte mi proto do ní vínečka.“

Po ukočení těchto říkanek srdečně poděkoval hospodář veškeré chase a pozval ji do tance. Zde se tancovalo až do západu slunce a pak zábava pokračovala v místních hostincích.

Od 70. let se snažilo vedení místního JZD dát tradičním dožínkám socialistický charakter. Čest se vzdávala předsedovi a vedení družstva a odbourávány byly náboženské artefakty celých oslav. Takovými oslavami byly dožínky v roce 1973, na kterých vystoupil soubor Dolina v čele s primášem Janem Slováčkem.

Závěr roku zase patřil hodovému veselí. **Hody** bývaly ve Zlechově císařské, tedy třetí neděle v říjnu, ale připravovat se začaly již v 2. polovině září volbou staršího a mladšího stárka a stárky, kteří měli za povinnost připravit hodové právo – šavli bohatě ověncenou brokátovými látkami a pestrými stuhami. Vlastní hody trvaly tři dny, od neděle až do úterka. Při nedělní zábavě vodili stárce a stárky hosty „pod právo“, pověšené na stropě tanečního sálu, a tam jim podávali skleničku vína. Přivedení pod právo bylo považováno za čest, proto každý počtělý přispěl nějakým obnosem na výlohy. V pondělí dopoledne chodila svobodná chasa

s hudbou po domech, kde byla obdarována vínem a koláčky. V každé rodině, i té nejchudší, se zabíjela na hody husa a pekly se koláče nebo koblihy. Společně se pak zpívala hodová píseň:

*Hody, hody, hody,
nadělaly škody,
zabili synáčka, hodili do vody.*

*Zabite nás oba,
ponese nás voda,
aj, ponese nás, ponese
aj, kolem Jarošova.*

*Ponese nás, ponese,
bude s námi házat,
ty zlechovské panenky
budou pro nás plakat.*

*Hody, hody, hody,
už jsem dohodoval,
už jsem čtyři noci
doma nenocoval.*

V pondělí večer se opět v hostinci tancovalo, ale tentokrát to bylo dostaveníčko především „ženáčů“. Ti bývali mnohem veselejší a zábava s nimi byla vždy družnější. Dozvuky byly ještě v úterý, kdy zábava končila o půlnoci.

Hody se udržely i v 2. polovině 20. století, o jejich organizaci se starali členové SSM a vedení zahrádkářů.

Rodinné tradice

Dávné tradice a zvyky se udržovaly i v početných rodinách. Děti bývalo ještě v 19. století kolem deseti a rodina zahrnovala četné příbuzenstvo včetně svobodných strýčků a tetiček, kmocháčků, bratranců či sestřenic a dalších, které se scházelo při různých rodinných a společenských slavnostech. K těm nejvýznamnějším rodinným událostem patřily křest, svatba a pohřeb.

Po narození dítěte se třetí nebo čtvrtý den nosívalo „do kouta“. Nejprve se přišla podívat kmotřenka a přinesla s sebou kmínovou nebo lokšovou polévku, po dalších dvou nebo třech dnech přinesla nebo po děvčatech poslala koš koláčků nebo cukroví a láhev kořalky. Pak přicházeli další příbuzní a známí. Při prvním dítěti se někdy sešlo až 20 košů sladkostí a několik litrů sladké kmínky. Do kouta se také nosívala hovězí polévka a slepice.

V den křtu, než se šlo s dítětem do kostela, sešly se v domě kmotřenka s porodní bábou, kde dostaly ke snídani kávu a koláče. Kmotra dávala dítěti „do vínku“ 1-5 zlatých, peníze zabalila do pentle a cestou do kostela je vložila dítěti pod peřinku. Když se narodil chlapec, dávalo se také porodní babce při první koupeli 20-40 krejcarů. Pokud hrozilo, že dítě dlouho nepřežije, a to se stávalo poměrně často, byl prováděn křest brzy po porodu „v nouzi“.

Do 14 dnů po křtu, vždy ale v neděli, býval ještě „úvod“. V kostele se zúčastňovali úvodu matka dítěte, kmotra, porodní bába a všichni, kteří přinesli něco do kouta. K úvodu byla matka oblečena do nejlepších šatů a dovolovaly-li jí poměry, koupila si šaty nové. Dítě bylo oblečeno do bílé košilky a kabátku, na hlavě mělo čepičku propletenou stuhami a zdobenou mašlí. Peřinka se stáhla „harasovým“ povijánem. Při úvodové hostině bylo podáváno hovězí maso s křenovou omáčkou nebo vepřová se zelím. Po obědě se podával čaj nebo bílá káva s koláčky a dítě se zapíjelo pivem nebo vínem, „aby dobře rostlo“.

Snad nejkrásnější a nejveselejší událostí rodiny i obce bývaly svatby. „Kdo měl dnes ohlášky“, ptávaly se matky, když se rodina vracela v neděli z „hrubé“, aby se dozvěděly, kdo se ve vesnici žení nebo vdává. Ohlášky bývaly tři, ale to již bývaly přípravy v plném proudu. Všechny ženy z nevěstiny a ženichovy přízně byly povolány k vaření – připravovaly se nudle, pekly se koláčky, vdolky, štrůdl či cukroví. O humor a zpěv přitom nebylo nouze, pohárek sladké stál vždy na stole plný. Večer před svatbou přicházeli k nevěstě a ženichovi muzikanti s chasou a nejen že se hrálo a zpívalo, ale mládenci již vytáčeli rozjařené kuchařky.

V den svatby po osmé hodině ráno se scházeli svatební hosté, každý dostal snídani před odchodem na „zdvaky“. Po snídani se seřadil průvod do dvojic nebo do trojic a

s hudbou doprovázeli ženicha k nevěstě – pán svatby (družba) po pravé straně, ženichův svědek po levé. Když přišel průvod k nevěstě, požádal ženich o ruku a poté oba snoubenci o poprosili o požehnání rodičů. Poklekl na bíle prostřenou stoličku a přijali několik žehnajících slov a znamení kříže. Byl to nejdojemnější okamžik, který se však brzy snažili zažehnat ženáči, kteří zavýskali a zazpívali veselou písničku. Pak už svatební průvod odcházel do kostela k obřadu.

Z kostela svatebčany odvedla opět kapela za doprovodu dětí z celé vesnice přímo do místní hospody. Po stranách nevěsty a ženicha se posadily družičky kromě družby a několika mládenců, kteří po příchodu si sdělali kabáty a opásali se bílou zástěrou, aby mohli hosty obsluhovat. Na stůl se přinesla polévka a oběd začínal „Otčenášem“. Tradiční byl i jídelní lístek, silná hovězí polévka, bílá kyselá omáčka s hovězím masem nebo vepřová se zelím. Po jídle družba a mládenci připíjeli družičkám žertovnými rýmovačkami a pak se házelo nevěstě „do koláča“ za zpěvu písně:

*Aj hudci, hudci hrajte jí,
a vy mládenci (rodiče, bratři, sestry atd.)
hažte jí.
Hažte jí, hažte vesele,
ať se jí srdce zasměje.*

Pak následovala taneční zábava, při níž se postupně do hospody sešla celá vesnice. Tančilo se na tzv. dvě kola – dvakrát svatebčané, jednou ostatní. Když přišla půlnoc, objevily se v hospodě i kuchařky a tím nastalo největší veselí. Ženy utvořily půlkruh a zpívaly:

*Vyletěla vrána, sedla na trnku,
vyletěl druhá, sedla vedle ní.
Mysliveček poskakuje,
svou flintičku natahuje,
že ji, že ji, že ji, že ji zastřelí.*

Ze svatby se vždy odcházelo až za ranních hodin.

Radost a veselí však mnohdy vystřídal smutek nad úmrtím někoho blízkého. Pohřeb se konával obvykle z domu nebožtíka třetí den po úmrtí. Na pohřeb se zvala celá obec, ale většinou přicházeli kromě rodiny jen nebožtíkovi známí – říkalo se „na pohřeb bohatého bohatí, na pohřeb chudého zase jen chudí“. Nad otevřenou rakví se za všechny příbuzné loučili zpěvák a zpěvačky zpívající pohřební píseň:

*„Až já umřu, co mě dáte,
bílou košilku, bílé gatě.“*

*Kousek dřeva jedlového,
co by byla truhla z něho.*

S márami se pak šlo pěšky vesnicí ke kříži na Boršice. Tam byla poslední modlitba za zemřelého a poslední rozloučení obce. Poté se rakev naložila na vůz a odvezla do Boršic na hřbitov k poslednímu odpočinku. Původně se rakev vozila na obyčejném selském voze, ale roku 1921 věnoval zlechovský rodák Josef Staufčík, který před 20 lety odešel do Ameriky, obci nový pohřební vůz. Slavnější rozloučení bývalo, když zemřel mladý člověk, zejména svobodný hoch nebo děvče. To vždy průvod doprovázela hudba a také celá škola s žáky a učitelským sborem. Po pohřbu bývala hostina (trachtace), od níž se ale zejména v době hospodářské krize v třicátých letech upouštělo.

K dalším tradicím patřilo sv. přijímání, biřmování, poutě apod., které oživovaly a zpestřovaly život venkovského obyvatelstva, závislého na těžké zemědělské práci.

Jiří Čoupek

Přílohy

Statistika obyvatel a domů

<u>Rok</u>	<u>počet obyvatel</u>	<u>počet domů</u>
1820	-	111
1843	649	115
1869	845	181
1880	963	199
1890	1053	212
1900	1276	226
1910	1380	251
1921	1352	265
1930	1256	283
1950	1385	348
1961	1684	400
1970	1708	438
1980	1625	448
1991	1612	482
2001	1572	467

Seznam spolků

Osvětová Beseda - Čtenářský spolek	1870 - 1919
Sbor dobrovolných hasičů	1899 - 1951
Spořitelní a záloženský spolek	1907 – 1952
Jednota sv. Cyrila a Metoděje - katolická Omladina	1908 – 1939
Místní dobytčí pojišťovna	1909 – 1943
Matice cyrilometodějské	1913 - 1919
Jednota křesťanských matek	1920 - 1943
Dělnická tělocvičná jednota	1920 - 1948
Jednota Čs. Orla	1921 – 1948

Unie železničních zaměstnanců	1921 – 1946
Místní domovina čs. domkářů a maloročníků	1923 – 1940
Vodní družstvo	1926 – 1938
Národní jednota pro východní Moravu	1929 – 1951
Klub čs. Junáků	1932 – 1939
Honební společnost	1933 - 1951
Jednota sv. Anny	1934 - 1952
Otčina domkářů a malozemědělců	1935 – 1939
Spolek pro půjčování hospodářských strojů	1935 – 1942
Dělnický tělovýchovný klub	1935 – 1939
Odborová Jednota republikánských zaměstnanců	1936 – 1939
Národní Matice	1939 -1945
Sdružení železničních podúředníků, zřízenců a nižších zaměstnanců	1940 – 1946
Místní družina katolických zemědělců	1940 – 1943
Kulturní a divadelní sdružení „Tyl“	1941 – 1948
Sportovní klub	1945 – 1948
Čs. obec legionářská	1947 - 1949
Spolek divadelních ochotníků „Jirásek“	1949 – 1951

Seznam pudmistrů obce

Václav Kočenda	1799
František Otrusník	1850

Seznam fojtů obce

Jakub Buršík	1799
Antonín Buršík	1850

Seznam starostů obce

František Vávra	1863
Josef Buršík	1879 - 1882
Jan Vávra	1882 - 1888
Josef Otrusíník	1888 –1895
Kristián Maňásek	1895 – 1898
Jan Zábranský	1898 - 1901
Antonín Cigoš	1901 – 1907
Otto Žák	1907 – 1911
Jan Kutálek	1911 – 1919
Josef Vávra – správní komisař	1919 – 1920
Jan Kutálek	1920 - 1924
Josef Bilík	1924 – 1928
Tomáš Bartošík	1828 – 1932
Alois Otrusina	1932 – 1935
František Vávra	1935 – 1939
František Kořínek	1939 – 1941
Otto Žák	1941 – 1942
Antonín Otrusina	1942 – 1945

Seznam tajemníků obce

Bartoloměj Beneš	1891 – 1920
Metoděj Křiva	1920 – 1938
Stanislav Vávra	1938 – 1945
Karel Komárek	1945 – 1948
František Dudešek	1948 – 1951

Seznam předsedů MNV

Jan Kutálek	1945 – 1946
-------------	-------------

Jan Rosůlek	1946 – 1948
Ferdinand Kořínek	1948
Jan Kutálek	1948 - 1950
Marie Ottová	1950 – 1954
Josef Gabriel	1954 – 1957
František Oslzla	1957 – 1958
Václav Lapčík	1958 - 1960
Jan Kutálek	1960 - 1964
Jaroslav Zelinka	1964 – 1969
JUDr. Jaroslav Obdržálek	1970 – 1971
Kliment Slezák	1971 - 1980
Alois Polášek	1980 – 1990
Jaroslav Donátek	1990

Seznam tajemníků MNV

František Dudešek	1952 – 1954
Vincenc Mařák	1954 – 1958
František Oslzla	1958 – 1960
Bohuslav Lenhart	1960 – 1964
František Vycudilík	1964 – 1971
František Rynda	1971 – 1976
Josef Krajča	1976 - 1980
Ervín Borský	1980 – 1981
Vladimír Novák	1981 – 1990
Vladislav Kopřiva	1990

Seznam starostů

Jaroslav Donátek	1990 – 1994
Antonín Haloda	1994 –

Seznam duchovních správců v Boršicích

Mikuláš	1421	
Václav	1421	
Filip, OCist.	1570	Farnost v letech 1453-1784 inkorporována
Jan Jestřabský, Albrecht Kuřelovský,		k cisterciáckému klášteru na Velehradě.
Malachias	1623	velehradští mniši
Matouš Wanelius,	1623 - 1626	
Ondřej Dobrašovský,	1626	
Tomáš Sinulides, OCist.	1640	
Pavel Suprnitz, OCist.	1640 - 1645	
Pavel Hořínka, OCist.	1649 - 1650	
Pavel Fabritius, OCist.	1650 - 1658	
Martin Jeřábek, OCist.	1658 - 1661	
Benedikt Fabritius, OCist.	1661 - 1664	
Šimon Gřenský, OCist.	1664 - 1671	
Kristián Hirschmentzl, OCist.	1671 - 1674	
Jiří Bernard Karas, OCist.	1674 - 1682	
Benedikt Stohandl, OCist.	1682 - 1688	
Cyril Hrdlička, OCist.	1688 - 1698	
Josef Hinsterwaldl, OCist.	1698 - 1704	
Fabián, OCist.	1704 - 1708	
Filip Rolnický, OCist.	1708 - 1711	
Rajmund Kalivoda, OCist.	1711 - 1715	
Ludvík Ganzner, OCist.	1715 - 1724	
Václav Košembor, OCist.	1724 - 1726	
Vavřinec Šablík, OCist.	1726 - 1729	
Eugen Smrhola, OCist.	1729 - 1739	
Alexander Jakůbek, OCist.	1739 - 1743	
Norbert Ximenes, OCist.	1743 - 1747	
Jakub Menšík, OCist.	1747 - 1749	
Fabián Veselý, OCist.	1749 - 1756	
Leopold Trtina, OCist.	1756 - 1758	
Bedřich Hájek, OCist.	1758 - 1762	
Amand Kuchyňka, OCist.	1762 - 1773	

Tomáš Kotek, OCist.	1773 - 1776	
Alan Hasík, OCist.	1776 - 1794	
Jan Brhel	1795 - 1826	
Josef Fritsch	1826 - 1839	
Jan Chrysostom Nesrsta	1840 - 1870	
Jan Studený	1870 - 1904	
Antonín Štaffa	1904 - 1931	
Josef Hut	1932 - 1944	
Alois Mikuláščík	1944 - 1945	administrátor
Petr Crhák	1945 - 1952	
Alois Mikuláščík	1952 - 1959	
Josef Macík	1959 - 1960	Farnost administroval ze Stříbrnic
František Kostrbel	1960 - 1981	
Jan Gacík	1981 - 1988	
Pavel Řičica, OP	1988 - 1990	
Jaroslav Bíbr	1990 - 1991	

Seznam kaplanů a 1. kooperátorů v Boršicích

Jan Kozůšek	1791 - 1797
Bonaventura Janeček	1798 - 1801
František Javůrek	1801 - 1802
Jan Rozkošný	1802 - 1805
Michael Vavrůch	1805 - 1810
František Orel	1810 - 1811
Martin Slaviček	1811 - 1826
Jan Tesař	1826 - 1830
Josef Scholz	1830 - 1834
Matěj Eliáš	1834 - 1835
František Kočíř	1836 - 1851
Jan Hrubý	1851 - 1865
Jan Studený	1865 - 1870
Ignác Kašpárek	1870 - 1880

František Kužela	1880 - 1882
Alois Pavlíček	1882 - 1886
Jan Tomášek	1886 - 1889
Jan Veselý	1889 - 1902
Jan Dostál	1902 - 1904
Cyril Mackovík	1909 - 1921
Josef Hurt	1921 - 1927
Ignác Bezděk	1927 - 1928
Jaroslav Kunštátský	1928 - 1932
Bedřich Pálka	1933 - 1934
Inocenc Kukla	1934
Alois Urban	1935 - 1937
Ladislav Suchánek	1937 - 1944
Alois Lyčka	1944
Alois Mikuláščík	1945 - 1952

Seznam 2. kooperátorů v Boršicích

Alois Kusala	1899 - 1909
Pavel Pokorník	1944 - 1945

Seznam duchovních správců ve Zlechově

Jan Mareček	1991 –
-------------	--------

Seznam kněží – rodáků v 20. století

P. Josef Vávra (24. 9. 1875 - 29. 4. 1955), vysvěcen 5. 7. 1901 v Olomouci.

P. Oldřich Hrbatý (5. 9. 1899 – 31. 8. 1954), vysvěcen 5. 7. 1924 v Olomouci.

P. Jan Mareček (24. 7. 1919), vysvěcen 2. 7. 1944 v Olomouci.

P. Jan Vávra (25. 8. 1914 – 29. 8. 1978), vysvěcen 17. 3. 1945 v Olomouci.

P. Stanislav Mareček (3. 10. 1925 – 8. 4. 1997), vysvěcen 11. 12. 1949 v Olomouci.
P. Jaroslav Cigoš (1. 1. 1926), vysvěcen 11. 12. 1949 v Olomouci.
P. František Prokop Holáň (26. 10. 1912 – 23. 10. 1972), vysvěcen 10. 3. 1951 v Teplé.
Br. František Smělík, OFMConv. (9. 11. 1914 – 25. 1. 1997), věčné sliby složil 16. 1. 1944.
P. Václav Vávra, CSsR (28. 9. 1925 – 25. 1. 1992), časné sliby složil 15. 8. 1944, tajně
vysvěcen 8. 9. 1951, primici měl ve Zlechově 28. 7. 1968.
P. Mgr., ing. Radek Gottwald, SDB (27. 11. 1966), věčné sliby 11. 5. 1996, vysvěcen 13. 6.
1998 v Ostravě-Vítkovicích, primici měl ve Zlechově 21. 6. 1998.

Seznam řeholních sester – rodačky

Kongregace milosrdných sester sv. Kříže

Marie Sluková – Arsenie (10. 12. 1874 – 13. 2. 1950), první sliby 20. 8. 1898 Choryně.
Anežka Klečková – Martina (22. 1. 1880 – 23. 9. 1964), první sliby 21. 5. 1901 Choryně.
Marie Cigošová – Kolumbana (25. 3. 1886 – 6. 6. 1960), první sliby 21. 8. 1907 Choryně.
Marie Vávrová – Chrysostoma (24. 7. 1884 – 1. 10. 1940), první sliby 13. 5. 1908 Choryně.
Marie Marečková – Joachima (26. 3. 1886 – 27. 1. 1971), první sliby 23. 8. 1909 Choryně.
Františka Marečková – Cypriana (3. 1. 1888 – 20. 5. 1954), první sliby 23. 8. 1909 Choryně.
Johana Říhová – Eugenie (26. 5. 1883 – 28. 1. 1926), první sliby 23. 8. 1910 Choryně.
Alžběta Čevelová – Gabriela (6. 11. 1890 – 1. 2. 1976), první sliby 22. 9. 1914 Choryně.
Františka Říhová – Rafaela (12. 1. 1891 – 29. 8. 1979), první sliby 6. 1. 1916 Choryně.
Filoména Kořínková – Lukrecie (30. 12. 1891 – 17. 8. 1945), první sliby 12. 5. 1919 Choryně.
Marie Hlaváčková – Faustina (7. 4. 1899 – 25. 1. 1935), první sliby 17. 5. 1924 Choryně.
Marie Čevelová – Roberta (10. 3. 1899 – 30. 3. 1971), první sliby 7. 8. 1924 Choryně.
Jenoféfa Maňásková – Polykarpa (27. 8. 1902 – 9. 4. 1986), první sliby 9. 6. 1925 Choryně.
Františka Hlaváčková – Fabiana (24. 7. 1901 – 3. 3. 1946), první sliby 4. 11. 1926 Choryně.
Josefa Kutálková – Adolfa (27. 9. 1902 – 10. 8. 1984), první sliby 30. 3. 1928 Choryně.

Kongregace milosrdených sester III. řádu sv. Františka v Opavě

Františka Varmužová – Gilla (18. 12. 1903 – 21. 2. 1983), první sliby 2. 10. 1928 Opava.
Františka Bilíková – Dalibora (9. 3. 1928 – 1995), první sliby 17. 8. 1949 Opava.

Jiné řády

Filomena Kořínková – Radmila (1. 7. 1909 – 22. 12. 1944), vstoupila do Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje, první sliby složila 15. 8. 1933.

Anna Holářová – Ancilla (1900 –1980), vstoupila do řádu Anglických panen v Prešově.

Hedvika Kořínková, vstoupila do kláštera v letech 1928-1929, bližší údaje neznámy.

Seznam správců (ředitelů) triviální a obecné školy

Ondřej Veselý	1789 – 1799
Antonín Böhm	1799 - 1814
Jan Fandrlík	1814 – 1825
Antonín Verner	1825 - 1836
František Rokos	1836 – 1847
Václav Teichmann	1847 - 1872
Ferdinand Žák	1872 – 1887
Alois Rössl	1887 – 1891
Bartoloměj Beneš	1891 – 1920
Valentin Všetička	1920 – 1930
Josef Bilík	1930 – 1941
František Obdržálek	1941 – 1945
Jan Hrošík	1945 – 1948
Hedvika Žáková	1948 – 1949
Antonín Berka	1949 – 1956
Matylda Berková	1956 – 1959
Bohumila Benešová	1959 – 1960
Ludvík Pavlica	1960 - 1961

Seznam ředitelů neúplné základní (devítileté) školy

Ludvík Pavlica	1961 – 1968
Františka Gabrielová	1968 – 1992
Ludmila Říhová	1992 – 2003
Marie Polášková	2003 –

Seznam předsedů Jednotného zemědělského družstva

Pavel Králík	1956 – 1960
Jan Rosůlek	1960 – 1962
František Dudešek	1962 – 1964
Jan Ondra	1964 – 1973
Milan Menšík	1974
Vladimír Mazáč	1974 – 1979
Lubomír Piňos	1979 – 1992

Seznam padlých a zemřelých v 1. světové válce

Josef Dudešek	9. 9. 1914
Josef Lapčík	17. 10. 1914
Josef Klofáč	18. 10. 1914
František Varmuža	12. 12. 1914
Antonín Janků	17. 2. 1915
Jan Zlámalík	9. 3. 1915
Cyril Pavlíček	18. 3. 1915
Pelegrin Dudešek	19. 3. 1915
Josef Helia	11. 5. 1915
Lukáš Vaculík	20. 6. 1915
Antonín Ott	7. 6. 1915
Tomáš Smělík	27. 6. 1915
Antonín Cigoš	30. 6. 1915
Cyril Gabriel	15. 8. 1915
Metoděj Kočenda	12. 9. 1915
František Štěpán	7. 6. 1917
Antonín Šimon	18. 6. 1917
Josef Kutálek	18. 2. 1918
Jan Štěpán	15. 6. 1918
Alois Belant	17. 6. 1918

Antonín Kočenda	19. 6. 1918
František Záborský	15. 7. 1918
František Cigoš	17. 8. 1918
František Maňásek	15. 6. 1919

Seznam čs. legionářů

František Bilík, čp. 149, nar. 18. 6. 1891, plukovník čs. armády, Rusko
popraven v Berlíně 16. 3. 1943

Josef Bilík, čp. 149, nar. 12. 8. 1893, kapitán čs. armády, Rusko

Klement Cigoš, nar. 1894, 23. a 24. pluk, střelec, Francie

František Duda, čp. 1, nar. 20. 5. 1895, 3. pluk, 11. rota, Rusko

František Kutálek, čp. 62, nar. 1899, 23. a 24. pluk, střelec, Francie

František Jurčík, nar. 1. 12. 1889 Salaš, dělostřelec, Rusko

Antonín Maňásek, čp. 57, údaje neznámy, Rusko
padl na Sibiři roku 1918

Josef Mikuška, nar. 7. 1. 1887, Rusko

Antonín Otrusíník, čp. 66, nar. 25. 1. 1891, Rusko

Alois Ott, nar. 26. 10. 1891, 35 pluk, 4. rota, střelec, Itálie

Josef Pernička, údaje neznámy, Rusko

František Vávra, čp. 67, nar. 28. 12. 1895, Rusko

Martin Záborský, nar. 1. 11. 1898, 34. pluk, 4. rota, střelec, Itálie

Josef Zámečník, nar. 27. 10. 1893, Rusko

František Zlámalík, 1. 2. 1889, 6. pluk, ženista, Rusko
zemřel na Sibiři 23. 7. 1919

František Žaluda, nar. 16. 12. 1896, 2. pluk, 7. rota, Rusko

Oběti 2. světové války

František Bilík, plukovník čs. armády, nar. 18. 6 1891 ve Zlechově, popraven v Berlíně za odbojovou činnost na Boleslavsku v Čechách 16. 3. 1943.

Antonín Dyjas, nar. 14. 6. 1924 ve Zlechově, zemřel na následky útrap pracovního nasazení ve Zlechově 9. 10. 1943.

Alois Gabriel, nadporučík letectva, nar. 18. 7. 1913 ve Zlechově, padl v leteckém boji nad Biskajským zálivem 15. 9. 1942.

Alois Gabriel, nar. 20. 4. 1898 ve Zlechově, zabit při bombardování cukrovaru ve Starém Městě 16. 4. 1945.

František Habáň, dělník v Tupesích, nar. 26. 2. 1926 ve Zlechově, padl jako příslušník partyzánské brigády Jana Žižky u Rajnochovic 8. 2. 1945.

Josef Juřena, kovář ve Zlechově, nar. 2. 6. 1924, zahynul při bombardování v Německu 10. 5. 1944.

Jan Loubal, občan Zlechova, nar. 6. 4. 1885 v Kroměříži, zabit při osvobození obce 30. 4. 1945.

Martin Mařák, dělník ze Zlechova, umučen v Osvětimi za odbojovou činnost v Ostravě 16. 3. 1943.

Alois Šimon, železničář v Tupesích, nar. 25. 7. 1912 ve Zlechově, umučen v Buchenvaldu za odbojovou činnost v Ostravě 11. 2. 1945.

Antonín Velecký, železniční dělník ve Zlechově, nar. 16. 2. 1887 v Tupesích, zabit při osvobození obce 1. 5. 1945.

Jan Žaluda, dělník ve Vážanech, nar. 17. 3. 1898 ve Zlechově, umučen v Sachsenhausenu za odbojovou činnost v Ostravě 15. 3. 1945.

Oběti rasové persekuce

Evžen Buchsbaum, čp. 81, nar. 30. 3. 1912, zahynul neznámo kdy a kde.

Jiří Buchsbaum, čp. 81, nar. 23. 2. 1938, zahynul neznámo kdy a kde.

Bedřiška Buchsbaumová, čp. 81, nar. 16. 2. 1905, zahynula neznámo kdy a kde.

Maxmilián Körner, čp. 47, nar. 17. 4. 1891, zahynul neznámo kdy a kde.

Kateřina Körnerová, čp. 47, nar. 8. 5. 1856, zemřela před nástupem do transportu.

Emil Löwy, čp. 109, nar. 17. 8. 1903, zahynul neznámo kdy a kde.

Helena Löwyová, č. 109, nar. 20. 12. 1897, zahynula neznámo kdy a kde.

Vasil Weichselbaum, čp. 81, nar. 5. 9. 1878, zemřel před nástupem do transportu.

Mína Weichselbaumová, čp. 81, nar. 6. 1. 1869, zahynula neznámo kdy a kde.

Rumunští vojáci padlí při osvobození obce

Ioan Arad, svobodník, padl duben 1945.
Andrei Braga, starší seržant, padl 30. 4. 1945.
Anghel Burcea, vojín, padl duben 1945.
Dumitru Constantin, desátník, padl 24. 4. 1945.
Dumitru C. Draghici, svobodník, padl duben 1945.
Vasile Gaman, vojín, padl duben 1945.
Constantin I. Gheorghescu, desátník, padl duben 1945.
Chivu, blíže neznámo, padl 27. 4. 1945.
Gheorghe Letea, desátník, padl duben 1945.
Ioan P. Manteanu, desátník, padl duben 1945.
Ion Neagu, seržant, padl duben 1945.
Nicodim Puskas, vojín, padl duben 1945.
Constantin Tudor, vojín, padl duben 1945.
neznámý voják, padl duben 1945.

Seznam vlastníků polí a vinogradů uvedených v lánovém rejstříku z roku 1669, popř. vlastníků v době první lánové vizitace (1657):

Pozn.: Jména osob v seznamech bylo nutno oproti originálnímu znění upravit. Křestní jména, uváděná v nejrůznějších expresivních tvarech (Jura, Vencl, Franc apod.) byla převedena do současného spisovného tvaru. U příjmení byla situace složitější, neboť obzvláště v lánovém rejstříku, ale i v pozdějších seznamech jsou jejich tvary ještě neustálené a mohlo zde během doby docházet k drobným změnám. V lánovém rejstříku navíc byla psána velmi často ve 2. pádě množného čísla (Bartošíků, Dudů). Tento původní tvar byl ponechán pouze ve jménech Janů a Pavlů, neboť tato příjmení se vyskytují běžně i dnes. Ostatní příjmení byla v nejvyšší možné míře přizpůsobena dnešnímu pravopisu. V případě větší odchylky byl ponechán původní tvar a pravděpodobný současný tvar uveden v závorce.

- A) láníci**
Martin Jansko
Mikuláš Duda, dříve Jiří Cigoš

- B) třičtvrtěláníci**
Václav Havela, dříve Jan Bureš
Martin Bartošík, dříve Jan

Mikuláš Maňásek, dříve Václav Štolfa
Jiří Prokeš, dříve Václav Chlup
Jiří Klobása, dříve Matěj Matějský
Václav Trefilík
Václav Tománek
Martin Duda starší
Vavřinec Polák
Jiří Daněk, dříve Petr Tesař
Martin Duda, dříve Jiří Janů

C) půllánici

Havel Řezník, dříve Jiří Pernička
Matěj Štolfa
Martin Bártek, dříve Bartoň
Štěpán Ducháček
Václav Kuba, dříve Jan Halánek
Jiří Kuta, dříve Jakub Vala
Jan Ondra, dříve Ondřej Urban
Matěj Václav
Jiří Ondra
Ondřej Daněk, dříve Kašpar Macek
Jakub Štěpán
Václav Bartošek, dříve Jiří Válka

D) čtvrtlánici

Pavel Ondra, dříve Matouš Mutter
Jiří Hubený, dříve Václav Hubík

E) zahradníci

Havel Rathouský, dříve Jan Bíla
Jiří Maňásek, dříve Ondřej Maňásek
Jiří Kedroň, dříve Jan Zváhal
Václav Jansko
Jan Bíla, dříve Strachota
Bartoloměj Horák, dříve Jan Mazáč

F) domkaři nebo chalupníci

Jiří Strumenský
Jan Poř (Pejř), dříve Matouš Urban
Jan Švec, dříve Jan Zajíček, krejčí
Václav Vacula, dříve Jiří Havela, tkadlec
Matouš Lesák, dříve Jan Zváhala
Martin Rathouský
Martin Bartoš
Martin Kokerda
Jiří Cigoš

G) podruzi, kteří nemají dům, ale mají vinohrad

Jiří Havela
Jan Zajíček

vdova Bartošíková
Matěj Bartošík
Matěj Daněk
Anna Šišvaříková
Jan Bureš
Ondřej Urban
sirotek Jakub Muter
Jan Holánek
Martin Muter
Paul, sirotek po Šišvaříkovi
Jiří Bartošík
Jan Bartošík

Seznam majitelů polí a vinogradů v obci z roku 1749:

Vdova Dudešková
Jan Štěpán mladší
Josef Dudešek
Václav Rosivka
Martin Dudešek
Vdova Maňásková
Jan Duda starší
Matouš Maňásek
Václav Ducháček
Václav Vávra
Matěj Bernuczka (Pernička)
Martin Maňásek
Jan Štěpán starší
Tomáš Kočenda
Václav Štěpán
Václav Pernica
Jan Otrusina
Šebestián Maňásek
Martin Maňásek
Martin Otrusina
Mikuláš Černota
Matouš Stavovčík
Matěj Zábranský
Jan Plevka
Šebestián Vávra
Bernard Pavla (Pavlů)
Matouš Hubeňa
Pavel, (syn) Jiřího Vacka
Pavel Janků
Jiří Pernica
Jan Duda mladší

Martin Jurka
Fabián Rosivka
Martin Škrabak
Jiří Bartošík
Jiří Bureš
Jiří Zábranský
Josef Bartošík
Jan Láník
vdova Prohšíková
Pavel Dudešek
Jan Havala
Jan Mikula
obec Zlechov

vrchnostenští chalupníci:

Martin Cigoš
Jakub Kedroň
Šebestián Čech
Pavel Zach
Václav Janků
Anna Řezníčková
Pavel Rosivka
Jakub Pavlů
František Maňásek
Václav Kedroníček
Martin Otrusina, krejčí
Kateřina Churá
Matouš Bernička (Pernička), krejčí
František Pleva, kovář
Jiří Otrusina
Pavel Kedroň
Bernard Zábranský, tkadlec
Josef Jamař, tkadlec plátna
František Maňásek, zednický tovaryš
Václav Kedroníček
Martin Otrusina
Martin Králík
Ondra Strachota
Jakub Štěpán, krejčí

podruzi:

Tomáš Štěpán
Josef Pavlů
Ondřej Rosivka
Ondřej Ducháček
František Havala
Tomáš Havala
Václav Maňásek
Pavel Jamárek
Tomáš Dudešek

Ondřej Klobáska
Pavel Otrusina
Václav Botlík
Matěj Zub, řezník
Josef Štěpán
Jiří Ryzička
Pavel Vacula
Václav Vist'ánek
Martin Obdržálek
Barbora Plevková
Jan Skupný
Josef Dudešek
Jakub Dudešek
Martin Bartošík
Josef Brtlík
Jiří Ochmann

přespolní:

Barbora Maňásková z Boršic
Jan Maňásek z Tupes
Martin Polášek z Huštěnovic
František Petřů ze Starého Města
vdova Vávrová z Boršic
Matěj Vávra z Kostelan
Martin Janků z Tupes
Martin Dudešek z Kostelan
Martin Pavlů z Boršic
Václav Polášek z Kostelan
Martin Zajíček z Kostelan
Jan Polášek z Kostelan
Jan Polášek starší z Kostelan
Jan Mokroš z Kostelan
Martin Králík z Tupes
František Vaculík z Tupes
Jan Krpal z Velehradu
Martin Grebeň z Kostelan
Jan Bartošík z Polešovic
Matěj Kedroň z Tupes
Tomáš Králík z Tupes
Václav Lesa z Tupes
Jan Červinka z Tupes
Jan Bartošík z Kostelan
Josef Matouš z Velehradu
Václav Jamař z Tupes
Pavel Karásek ze Starého Města
Antonín Krpal z Nedakonic
Jiří Pavelka z Kostelan
Václav Zeman z Tupes
Jiří Bartošík z Kostelan
Pavel Bartošík z Kostelan

František Krpal z Nedakonic
 vdova Čechmánková ze Starého Města
 Jan Mařák z Kostelan
 Šebestián Janeček z Tupes
 Václav Jeřábek z Tupes
 Matouš Psoška z Tupes
 Václav Ševčík z Tupes
 Václav Hrňa z Jalubí
 Václav Maleček z Tupes
 Martin Vaďura z Nedakonic
 Matouš Lesa z Těmic
 Matouš Adamík z Tupes
 Martin Mokroš z Kostelan
 Mikuláš Švec z Kostelan
 Tomáš Daněk z Tupes
 Florián Tesař z Boršic
 Tomáš Malík z Kostelan
 Václav Čapka z Tupes
 vdova Kalužová
 Martin Rozum z Huštěnovic
 Antonín Makyta z Tupes
 Jan Gavanda z Jalubí
 Mikuláš Maňásek z Babic
 Jakub Maňásek z Tupes

Seznam majitelů zemědělské půdy v obci z roku 1775:

dům čp.	Jméno a příjmení	pozemková držba	podle tereziánského katastru
1	Jan Maňásek	domkář	
2	Josef Duda	domkář	
3	Jakub Havala	domkář	
4	Pavel Jaborovský	domkář	
5	Martin Janků	domkář	
6	Ondřej Bartošík	čtvrtláník	Pavel Janků
7	Jakub Pernička	čtvrtláník	Jiří Pernička
9	Tomáš Dudešek	čtvrtláník	Jan Duda mladší
10	Matouš Kedroníček	domkář	
13	Jan Štěpán	domkář	
15	Pavel Kořínek	čtvrtláník	Martin Jurka
16	Jakub Cigoš	půlláník	Jan Duda starší
17	Jan Buchtík	čtvrtláník	Fabián Rosivka
18	František Psoška	půlláník	Matěj Maňásek
19	Jakub Škrabák	čtvrtláník	Martin Škrabák
21	Matouš Bartošík	čtvrtláník	Jiří Bartošík
22	Josef Hadamík	půlláník	Václav Ducháček

24	Matěj Buršík	čtvrtláník	Jiří Bureš
25	Matěj Vávra	půlláník	Václav Vávra
26	Matouš Vávra	půlláník	Matěj Pernička
27	Josef Zábranský	čtvrtláník	Jiří Zábranský
28	Matouš Pernička	domkář	
29	Karel Otrusina	domkář	
31	František Rosivka	domkář	
32	Šebestián Kočenda	domkář	
33	Ignác Slavík	domkář	
34	Václav Jakub	domkář	
37	Jakub Babáček	domkář	
38	Matouš Maňásek	domkář	
40	Matěj Buršík	domkář	
42	Josef Gavanda	domkář	
43	Ondřej Bartošík	domkář	
44	Josef Bartošík	čtvrtláník	Josef Bartošík
	Pavel Maňásek		
46	mladší	půlláník	Martin Maňásek
47	vdova Perničková	čtvrtláník	Jan Láník
48	František Otrusina	půlláník	Šebestián Vávra
49	Václav Kočenda	půlláník	Tomáš Kočenda
50	Josef Štěpán	půlláník	Josef Štěpán
51	Martin Martinák	půlláník	Václav Pernica
52	Jan Mareček	půlláník	Jan Otrusina
53	Baltazar Zach	čtvrtláník	František Otrusina
54	Pavel Daněk mladší	půlláník	Šebestián Maňásek
56	Jan Buršík	půlláník	Pavel Dudešek
57	Jan Maňásek	půlláník	Martin Maňásek
58	Jiří Otrusina	půlláník	Martin Otrusina
61	Martin Černota	půlláník	Mikuláš Černota
62	Jakub Štěpán	čtvrtláník	Jan Havala
64	Mikuláš Čevela	čtvrtláník	František Dudešek
65	Pavel Štěpán	půlláník	Jan Štěpán mladší
66	Pavel Pernička	čtvrtláník	Matěj Stavovčík
67	Martin Zábranský	čtvrtláník	Barbora Zábranská
68	Šebestián Kočenda	čtvrtláník	Václav Janků
70	František Pleva	čtvrtláník	František Pleva
72	Matouš Stavovčík	půlláník	Josef Dudešek
73	Pavel Otrusina	půlláník	Pavel Otrusina
75	Václav Janků	půlláník	Martin Dudešek
77	Pavel Maňásek starší	půlláník	vdova Maňásková
79	Václav Kočenda	domkář	
80	Antonín Dudešek	domkář	
82	Antonín Trefilík	čtvrtláník	Matouš Hubeňa
83	Jiří Pernička	čtvrtláník	Pavel Macek
84	Václav Kratochvíla	domkář	
84	František Kořínek	domkář	
85	Jakub Cigoš	domkář	
86	Josef Hadamík	domkář	
88	Pavel Ducháček	domkář	

91	Václav Maňásek	domkář	
93	Martin Pavlů	čtvrtláník	Bernard Pavlů
94	Josef Zábranský	domkář	
95	Jakub Babáček	čtvrtláník	Václav Puchlík
96	Jan Strachota	domkář	
97	Rozalie Kedroňová	domkář	
98	Jiří Bartošík	domkář	
99	Matouš Cigoš	domkář	
101	Tomáš Dudešek	domkář	
102	Jan Pleva	domkář	

Seznam domů a jejich majitelů z roku 1820

čp.:	majitel:
1	domek Antonín Zábranský
2	domek Ignác Pavlů
3	domek Jan Otrusiník
4	domek František Maňásek
5	domek Kateřina Dudešková
6	podsedek Martin Vávra
7	podsedek Jan Pernička
8	pastouška obec
9	podsedek Martin Dudešek
10	domek Tobiáš Lesa
11	domek vdova Perničková
12	domek Barbora Polášková
13	domek Matouš Duda
14	domek Matouš Žaluda
15	podsedek Martin Kořínek
16	pololán Antonín Cigoš
17	podsedek František Buchtík
18	pololán Matouš Psotka
19	podsedek František Škrabák
20	domek Josef Psotka
21	podsedek Jan Pleva
22	pololán František Hadamík

23	domek	Mariana Dudešková
24	podsedek	Jan Janů
25	pololán	Antonín Vávra
26	pololán	František Vávra
27	podsedek	Josef Zábranský
28	domek	Josef Pernička
29	domek	Josef Otrusina
30	domek	vdova Oslzlová
31	domek	Jiří Máhr
32	domek	vdova Staufčíková
33	domek	Antonín Ryška
34	domek	Jan Štěpán
35	domek	Martin Zach
36	domek	Ignác Černota
37	domek	Jan Bartl, Jan Volčík
38	domek	Jan Pleva, Josef Maňásek
39	domek	vdova Pašková
40	domek	Jan Otrusina
41	domek	Jan Štěpán
42	domek	Kateřina Gavandová
43	domek	Antonín Štěpán
44	podsedek	Martin Bartošík
45	domek	Antonín Stalčík
46	pololán	Tobiáš Pleva
47	podsedek	Matouš Gabriel
48	pololán	Antonín Bartošík
49	pololán	Václav Kočenda
50	pololán	Ludvík Martián
51	pololán	Matouš Kořínek
52	pololán	Jan Mareček
53	podsedek	František Mareček
54	pololán	Jakub Buršík
55	domek	Jan Bureš
56	pololán	František Maňásek

57	pololán	Jan Maňásek
58	pololán	Jan Škrabák
59	domek	Šimon Bříšťela
60	domek	Petr Klečka
61	pololán	Jan Černota
62	podsedek	vdova Kutálková
63	domek	vdova Otrusinová
64	podsedek	Jan Čevela
65	pololán	Petr Hlaváček
66	podsedek	Tobiáš Černota
67	podsedek	Matouš Kočenda
68	podsedek	Ondřej Kočenda
69	domek	Matouš Šoustek
70	podsedek	Tomáš Štěpán
71	domek	Apolonie Burešová
72	pololán	František Staufčík
73	pololán	Josef Otrusiník
74	pololán	Jan Králík
75	pololán	Petr Gabriel
76	domek	František Ševčík
77	pololán	Tobiáš Maňásek
78	domek	Josef Kočenda
79	domek	František Obržálek
80	domek	Antonín Kedroníček
81	domek	Jan Dudešek
82	podsedek	Bernard Čevela
83	podsedek	Josef Zábranský
84	domek	Josef Duda
85	domek	Antonín Pleva
86	domek	Martin Duda
87	domek	Martin Gavanda
88	domek	Mikuláš Trefilík
89	domek	Josef Otrusiník
90	domek	Bernard Bartošík

91	domek	vdova Staufčíková
92	hostinec	obec
93	podsedek	vdova Záhonková
94	škola	obec
95	zahradník	Josef Duda
96	domek	Eliška Grossmanová
97	domek	Josef Zapletal
98	domek	Jan Mařák
99	domek	František Zábranský
100	domek	Martin Králík
101	domek	vdova Vávrová
102	domek	obec
103	kovárna	obec
104	domek	Josef Vávra
105	domek	Josef Pleva, Jan Kořínek
106	úřednický dům	obec
107	domek	Bernard Pernička
108	domek	František Šoustek
109	domek	František Ležátka, Antonín Pavlíček
110	domek	Jan Doležal
111	domek	Tobiáš Zábranský

Domy a obyvatelstvo dle sčítání lidu 1857

Čp.	majitel	domácnost	povolání	rok narození	počet členů dom.
1	Anna Zábranská	Anna Zábranská	domkářka	1791	5
2	Anna Pavlů	Anna Pavlů	domkářka	1791	8
3	Jan Pernička	Jan Pernička	domkář	1820	5
4	František Duda	František Duda	domkář	1808	6
5	František Vávra	František Vávra	domkář	1826	6
6	Josef Vávra	Josef Vávra	podsedek	1823	5
7	Bernard Pernička	Bernard Pernička	podsedek	1823	8

8	František Lesa	František Lesa	domkář	1813	7
9	František Dudešek	František Dudešek	podsedek	1814	8
10	Bernard Dudešek	Bernard Dudešek	domkář	1823	3
11	Marie Vojtašková	Marie Vojtašková	domkářka	1814	7
12	Tomáš Helia	Tomáš Helia	domkář	1789	2
13	Matyáš Duda	Matyáš Duda	domkář	1788	4
		Jan Duda	domkář	1815	8
14	Marie Oslzlová	Marie Oslzlová	domkářka	1817	4
15	Martin Kořínek	Martin Kořínek	podsedek	1799	8
16	Jan Cigoš	Jan Cigoš	čtvrtláník	1815	2
17	Václav Marťan	Václav Marťan	podsedek	1817	3
18	Matyáš Psoťka	Matyáš Psoťka	čtvrtláník	1792	2
19	František Škrabák	František Škrabák	podsedek	1820	6
20	Štefan Marťan	Štefan Marťan	domkář	1825	8
21	František Vávra	František Vávra	podsedek	1817	5
22	Antonín Klečka	Antonín Klečka	půlláník	1805	7
23	Mikuláš Taťák	Mikuláš Taťák	domkář	1799	4
24	František Hollan	František Hollan	podsedek	1826	5
25	Antonín Vávra	Antonín Vávra	čtvrtláník	1820	5
26	Jan Dudešek	Jan Dudešek	půlláník	1810	5
27	Antonín Zábranský	Antonín Zábranský	podsedek	1812	6
28	Barbora Perničková	Barbora Perničková	domkářka	1804	4
29	František Otrusina	František Otrusina	domkář	1812	5
30	Josef Oslzla	Josef Oslzla	domkář	1801	5
31	Jan Klocháč	Jan Klocháč	bednář	1822	5
32	Anna Bartošíková	Anna Bartošíková	domkářka	1812	6
33	Jakub Šidlej	Jakub Šidlej	domkář	1820	5
34	Martin Dudešek	Martin Dudešek	tesař	1820	8
35	František Beneš	František Beneš	zedník	1821	2
36	Martin Černota	Martin Černota	domkář	1804	4
37	Josef Otrusina	Josef Otrusina	nádeník	1836	8
38	Martin Bělík	Martin Bělík	domkář	1787	2
39	Alžběta Mařáková	Alžběta Mařáková	domkářka	1793	5
40	Martin Otrusina	Martin Otrusina	domkář	1781	2
41	Baltazar Vítek	Baltazar Vítek	domkář	1808	3
42	Kateřina Marťanová	Kateřina Marťanová	domkářka	1814	4
43	Emil Čevela	Emil Čevela	domkář	1808	4
44	Matyáš Bartošík	Matyáš Bartošík	podsedek	1798	3
45	Tobiáš Pleva	Tobiáš Pleva	čtvrtláník	1835	5
46	Antonín Pleva	Antonín Pleva	čtvrtláník	1822	4

47	Josef Gabriel	Josef Gabriel	podsedek	1824	6
48	Jan Barošík	Jan Bartošík	čtvrtláník	1815	7
49	Jan Kočenda	Jan Kočenda	čtvrtláník	1814	8
50	Josef Maňásek	František Hynek	nádeník	1809	2
51	František Kořínek	František Kořínek	čtvrtláník	1811	8
52	František Mareček	František Mareček	čtvrtláník	1834	5
53	František Mareček	František Mareček	podsedek	1831	5
54	Antonín Buršík	Antonín Buršík	čtvrtláník	1805	6
55	bez majitele	stavební místo			
56	Václav Klofáč	Václav Klofáč	čtvrtláník	1816	6
		Václav Merle	nádeník	1815	4
57	Jan Maňásek	Jan Maňásek	půlláník	1789	7
58	František Otrusina	František Otrusina	půlláník	1803	4
		Matyáš Otrusina	nádeník	1800	7
59	František Otrusina	František Otrusina	domkář	1786	4
60	Jan Záborský	Jan Záborský	domkář	1815	8
61	Josef Kočenda	Josef Kočenka	čtvrtláník	1828	7
62	František Kutálek	František Kutálek	podsedek	1799	5
63	Barbora Staufčíková	Barbora Staufčíková	domkářka	1824	6
64	František Fryšták	František Fryšták	podsedek	1833	5
		Františka Červinková	nádenice	1833	3
65	Jan Hlaváček	Jan Hlaváček	čtvrtláník	1811	4
66	Jan Pleva	Jan Pleva	podsedek	1821	6
67	František Otrusíník	František Otrusíník	podsedek	1829	7
68	František Kočenda	František Kočenda	podsedek	1799	5
69	Matyáš Kedroň	Matyáš Kedroň	domkář	1811	7
70	Josef Měšťánek	Josef Měšťánek	podsedek	1797	6
71	Josef Horák	Josef Horák	krejčí	1829	4
72	František Maňásek	František Maňásek	půlláník	1813	5
73	Antonín Otrusíník	Antonín Otrusíník	čtvrtláník	1815	7
74	Tomáš Kočenda	Tomáš Kočenda	domkář	1791	9
75	Petr Gabriel	Petr Gabriel	půlláník	1796	6
76	Martin Šefčík	Martin Šefčík	domkář	1813	4
77	František Maňásek	František Maňásek	půlláník	1812	5
78	Josef Kočenda	Josef Kočenda	domkář	1799	6
79	František Bělík	František Bělík	domkář	1811	5
80	František Žaluda	František Žaluda	domkář	1819	5
81	František Dudešek	František Dudešek	domkář	1807	6
82	František Čevela	František Čevela	podsedek	1812	11
83	František Záborský	František Záborský	podsedek	1818	10

		Josef Zábranský	výměnkář	1783	3
84	Terezie Psočková	František Hrabec	nádeník	1812	4
85	Josef Pleva	Josef Pleva	domkář	1802	4
86	Viktor Duda	Viktor Duda	domkář	1826	4
87	František Cigoš	František Cigoš	domkář	1829	3
88	František Marek	František Marek	domkář	1823	5
89	Karel Komárek	Karel Komárek	domkář	1805	5
90	Jiří Jakúbek	Jiří Jakúbek	domkář	1814	8
91	Antonín Trávníček	Antonín Trávníček	domkář	1830	3
92	obecní hostinec	Engelbert Veselý	hostinský	1820	3
93	Martin Pavlů	Martin Pavlů	podsedek	1822	5
		Barbora Zapletalová	nádenice	1786	3
94	obecní škola	Václav Teichmann	učitel	1800	3
95	Antonín Vávra	Antonín Vávra	podsedek	1826	9
96	Anna Otrusinová	Anna Otrusinová	domkářka	1808	5
97	Matyáš Kočenda	Matyáš Kočenda	domkář	1824	4
98	Matyáš Obdržálek	Matyáš Obdržálek	tesař	1814	3
99	Antonín Pavlů	Antonín Pavlů	domkář	1799	5
100	Josef Pernička	Josef Pernička	švec	1834	2
101	František Buchtík	František Buchtík	domkář	1775	4
102	obecní dům	neobydlen			
103	obecní kovárna	Jan Pleva	kovář	1816	5
104	Josef Vávra	Antonín Pavlíček	nádeník	1793	4
105	František Kořínek	František Kořínek	domkář	1804	2
106	obecní dům	Kateřina Daňhelová	cikánka	1767	3
		Antonín Daňhel	cikán	1827	4
		Sabina Bartlová	služebná	1823	1
		Anna Králíková	nádenice	1816	1
		Antonín Vlach	voják	1831	1
107	František Zmrhal	František Zmrhal	domkář	1801	7
108	Tomáš Šustek	Tomáš Šustek	domkář	1819	5
109	Antonín Gavanda	Antonín Gavanda	domkář	1820	4
110	Antonín Klečka	Martin Šimon	nádeník	1824	4
111	Jan Pleva	Jan Pleva	švec	1814	6
112	Anna Klaríková	Anna Klaríková	domkářka	1807	4
113	Josef Herasin	Josef Herasin	kožešník	1821	4
114	František Buchtík	František Buchtík	domkář	1829	6
115	Tomáš Fiala	Tomáš Fiala	domkář	1797	3
116	bez majitele	stavební místo			
117	bez majitele	stavební místo			

118	Jan Bureš	Jan Bureš	domkář	1797	5
119	Jakub Drucker	Jakub Drucker	výčepní	1823	4
120	František Krejč	František Krejč	čtvrtláník	1821	8
121	Josef Cigoš	Josef Cigoš	čtvrtláník	1828	5
122	František Kočenda	František Kočenda	čtvrtláník	1815	6
123	Jan Kočenda	Jan Kočenda	domkář	1817	3
124	Jan Štěpán	Jan Štěpán	domkář	1812	5
125	Matyáš Kořínek	Matyáš Kořínek	domkář	1786	4
126	Barbora Klofáčová	Barbora Klofáčová	domkářka	1803	7
127	Josef Pleva	Josef Pleva	domkář	1820	5
128	Josef Kovařík	Josef Kovařík	domkář	1800	2
129	Josef Bartošík	Josef Bartošík	domkář	1827	3
130	Tobiáš Klečka	Tobiáš Klečka	domkář	1816	8
131	František Pleva	František Pleva	kovář	1812	7
132	Martin Pernička	Martin Pernička	domkář	1817	8
133	Jakub Buršík	Jakub Buršík	domkář	1793	8
134	Terezie Lesová	Terezie Lesová	domkářka	1820	6
135	Jan Staufčík	Jan Staufčík	domkář	1817	4
136	Václav Friedrich	Václav Friedrich	domkář	1822	3
137	František Zábranský	František Zábranský	domkář	1831	2
138	Tobiáš Kutálek	Tobiáš Kutálek	domkář	1807	2
139	František Staufčík	František Staufčík	domkář	1793	5
140	Josef Domoratský	Josef Domoratský	stolař	1825	5
141	Matyáš Řítký	Matyáš Řítký	domkář	1818	3
142	Martin Duda	neobydlený			
143	Jan Cigoš	Jan Cigoš	domkář	1794	4
144	Baltazar Cigoš	Baltazar Cigoš	domkář	1827	4
145	Dominik Lukaščík	Dominik Lukaščík	domkář	1815	7
146	František Oslzla	František Oslzla	domkář	1811	4
147	Martin Bulík	Martin Bulík	švec	1812	4
148	Josef Cigoš	Josef Cigoš	čtvrtláník	1820	5
149	Kristián Bělík	Kristián Bělík	čtvrtláník	1822	5
150	Petr Šefčík	Petr Šefčík	švec	1821	4
151	Filip Kočenda	Filip Kočenda	hlídač	1819	7
152	František Kořínek	Matyáš Bureš	nádeník	1822	4
		Ondřej Kalabis	obecní pastýř	1813	2
153	Martin Maňásek	Martin Maňásek	domkář	1820	4
154	František Bartošík	František Bartošík	čtvrtláník	1821	4
155	Jan Mareček	Jan Mareček	čtvrtláník	1931	3
156	František Kočenda	František Kočenda	čtvrtláník	1822	7

157	František Hlaváček	František Hlaváček	čtvrtláník	1812	8
158	František Vávra	František Vávra	uzenář	1826	4
159	Jan Otrusíník	Jan Otrusíník	čtvrtláník	1825	5
160	Petr Zábranský	Petr Zábranský	domkář	1808	3
161	Anna Jakubičková	Anna Jakubičková	domkářka	1818	4
162	Jan Pleva	Jan Pleva	domkář	1829	3

Seznam použité literatury:

- Beneš Buchlovan, Bedřich: Vlastivědné četí z pověstí uherskohradištského okresu. Uherské Hradiště 1935.
- Berchtold, Leopold: Vergangenheit und Gegenwart der Herrenburg Buchlau im mährischen Marsgebirge. Brno 1893.
- Bezděčka, Pavel a kol.: Staré Město v proměnách staletí. Staré Město 2000.
- Burián, Ludvík: A kdybych prošel celý svět, vás už nepotkám. Uh. Hradiště 1990.
- Burián, Ludvík: Nad pevninou i nad vodami za svobodu Československa. Uherské Hradiště 1995.
- Burián, Ludvík: Uherskohradištsko proti fašismu. Uh. Hradiště 1984.
- Burián, Ludvík a kol.: Památník obětem 1. a 2. světové války v okrese Uh. Hradiště. Uh. Hradiště 1975.
- Čoupek, Jiří a kol.: Polešovice 1595-1995. Velehrad 1995.
- Čoupek, Jiří, Pilát, Zdeněk a kol.: Boršice – sedm a jedno století. Boršice 2002.
- Čoupek, Lukáš: Revoluce 1848 - 1849 a Uherské Hradiště, Slovácko 2000, s. 16-27.
- Čoupková, Jaromíra: Vesnické pečetě v okrese Uherské Hradiště, 2. část. Slovácko 1999, s. 264.
- Gába, Antonín a kol.: 30 let budování socialistického zemědělství v okrese Uherské Hradiště 1949-1979. Uherské Hradiště 1979.
- Hrubý, Vilém: Sídliště z pozdní doby římské ve Zlechově. In: Archeologické rozhledy 19 (1967), s. 643-658.
- Hurt, Rudolf: Dějiny cisterciáckého kláštera na Velehradě, I. a II. díl. Olomouc 1934 a 1938.
- Charvátová, Kateřina: Cisterciácký řád a středověká ekonomická reforma. Dějiny a současnost, č. 3, roč. 1991, s. 15-19.
- Matějek, František: Lánové rejstříky hradištského kraje z let 1669-1671, Uh. Hradiště 1984.
- Míkula, František: Dějiny obce Tupesy. Uherské Hradiště /2000/.
- Nedbal, Lubor: Důstojníci z politického okresu Uherské Hradiště v čs. zahraniční armádě 1939-1945 – 4. část. In: Slovácko XLVI, 2004, s. 275.
- Nekuda, Vladimír a kol.: Uherskéhradištsko – vlastivěda okresu. Brno, Uherské Hradiště 1982.
- Paule, Otokar: Obrana národa na Uherskohradištsku. Rkp., Uherské Hradiště 1993-
- Paule Otokar: Osvobození Uherskohradištska. I.-IV. díl. Uherské Hradiště 1983-1987.

Radimský, Jiří – Wurmová, Milada: Petice moravského lidu k sněmu z roku 1848. Praha 1955.

Raja, Alois: 35 let národních výborů okresu Uherské Hradiště. Uh. Hradiště 1980.

Rašticová, Blanka, Čoupek, Jiří, Pojsl, Miloslav a kol.: Velehrad – dějiny obce. Velehrad 2006.

Říhová, Ludmila: Škola Zlechov 1901 – 2001. Zlechov 2001.

Spathová, Jana: Seznam chráněných památek v okrese Uherské Hradiště – II. část. In: Slovácko XXXVI, 1994, s.183.

Svozil, Oldřich: Ze slováckých historek. In: Zpravodaj města Uh. Hradiště č. 9/1975, s. 9.

Seznam pramenů:

Moravský zemský archiv Brno

Cisterciáci Velehrad (E7), sign. rukopisy 3, Knihy 15.

Velkostatek Velehrad (F207), inv. č. 41.

Lánový rejstřík (D1), inv. č. 364a.

Rektifikační akta (D2), inv. č. 364.

Dominikální fassé (D3), inv. č. 13.

Urbaniální fassé (D5), inv. č. 38/h.

MZA –Státní okresní archiv Uherské Hradiště

Okresní úřad Uherské Hradiště

Okresní národní výbor Uherské Hradiště

Archiv města Uherské Hradiště I

Archiv obce Zlechov

Národní škola Zlechov

Místní národní výbor Zlechov

Místní výbor Národní fronty Zlechov

Jednotné zemědělské družstvo Zlechov

Obecní úřad Zlechov

Kronika obce z let 1986-2001

Kronika obce z let 2002 – 2004

Památníček ČSTV – Sokol Zlechov 1976-1990

100 let SHD Zlechov (1899-1999), rkp.

Římsko-katolická farnost Zlechov

Farní kronika 1991-2005